

Scan

ผลของการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน  
และความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เรื่องหลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท  
กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียน  
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์  
จังหวัดนนทบุรี

นายสำรวย จันทร์ภา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต  
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2550

**The Effects of Teaching by Using the Situation Confrontation Process on  
Learning Achievement and Problem Solving Thinking Ability in the Topic of  
Following His Majesty the King's Footsteps on Dhamma Principles, in the Social  
Studies, Religion and Culture Learning Area, of Mathayom Suksa VI Students at  
Phra Mae Sakol Songkroh School in Nonthaburi Province**

**Mr. Sumruay Chantapa**

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for  
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction**

**School of Educational Studies**

**Sukhothai Thammathirat Open University**

**2007**

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของการสอน โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เรื่องหลักกรรมตามรอยพระยุคลบาท กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ จังหวัดนนทบุรี

ชื่อและนามสกุล

นายสำรวย จันทะภา

แขนงวิชา

หลักสูตรและการสอน

สาขาวิชา

ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา

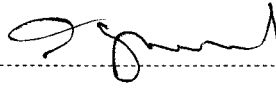
1. รองศาสตราจารย์สุนทิพย์ บุญสมบัติ
2. รองศาสตราจารย์อมรา รอดคารา
3. อาจารย์ ดร.อุมาพร หล่อสมฤดี

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว



ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สมประสงค์ น่วมบุญถือ)



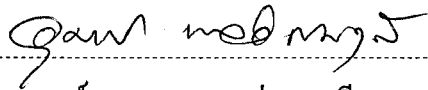
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุนทิพย์ บุญสมบัติ)



กรรมการ

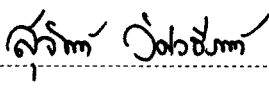
(รองศาสตราจารย์อมรา รอดคารา)



กรรมการ

(อาจารย์ ดร.อุมาพร หล่อสมฤดี)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช



ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิทธีรานนท์)

วันที่ 9 เดือน กันยายน พ.ศ. 2551

**ชื่อวิทยานิพนธ์** ผลของการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน  
และความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เรื่องหลักกรรมตามรอยพระยุคลบาท  
กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้น  
มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ จังหวัดนนทบุรี

**ผู้วิจัย** นายสำราญ จันทะภา **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)

**อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ สุมนทิพย์ บุญสมบัติ (2) รองศาสตราจารย์อมรา รอดดารา

(3) อาจารย์ ดร.อุมาพร หล่อสมฤดี **ปีการศึกษา** 2550

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน  
ก่อนการเรียน และหลังการเรียน เรื่องหลักกรรมตามรอยพระยุคลบาท โดยใช้วิธีการสอนแบบ  
กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และ (2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของ  
นักเรียน ก่อนการเรียน และหลังการเรียน เรื่องหลักกรรมตามรอยพระยุคลบาท โดยใช้วิธีสอนแบบ  
กระบวนการเผชิญสถานการณ์

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 ภาคเรียนที่ 2  
ปีการศึกษา 2550 จำนวน 17 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย  
ประกอบด้วย (1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ (2) แบบทดสอบ  
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ชนิดเลือกตอบแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ และ  
(3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ก่อนและหลังเรียน ชนิดเลือกตอบแบบ 4  
ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์  
คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 29.47 สูงกว่าคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย  
อยู่ที่ 26.82 คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2)  
นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ คะแนนความสามารถในการคิด  
แก้ปัญหาหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 33.06 สูงกว่าคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 26.47 คะแนนหลัง  
เรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**คำสำคัญ** การสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดแก้ปัญหา

**Thesis title:** The Effects of Teaching by Using the Situation Confrontation Process on Learning Achievement and Problem Solving Thinking Ability in the Topic of Following His Majesty the King's Footsteps on Dhamma Principles, in the Social Studies, Religion and Culture Learning Area, of Mathayom Suksa VI Students at Phra Mae Sakol Songkroh School in Nonthaburi Province

**Researcher:** Mr. Sumruay Chantapa; **Degree:** Master of Education (Curriculum and Instruction); **Thesis advisors:** (1) Sumontip Boonsombut, Associate Professor; (2) Amara Rawddara, Associate Professor; (3) Dr. Umaporn Lausomrudee;  
**Academic year:** 2007

### ABSTRACT

The purposes of this research were to: (1) compare students' learning achievements before and after being taught on the topic of Following His Majesty the King's Footsteps on Dhamma Principles by using the situation confrontation process; and (2) to compare students' problem solving thinking abilities before and after being taught by using the situation confrontation process on the topic of Following His Majesty Foot Steps on Dhamma Principles by using the situation confrontation process.

The sample of this study consisted of 17 Mathayom Suksa VI Students studying in the second semester of the 2007 academic year, obtained by purposive selection. The research instruments were (1) lesson plans using the situation confrontation process; (2) a learning achievement test for pre-testing and post-testing with 40 multiple-choice items; and (3) a problem solving thinking ability test for pre-testing and post-testing with 50 multiple-choice items. The t-test was employed for data analysis.

The research findings revealed that (1) the students taught by using the situation confrontation process had post-learning learning achievement mean score of 29.47 which was significantly higher, at the .05 level, than their pre-learning counterpart of 26.82; and (2) the students taught by using the situation confrontation process had post-learning problem solving thinking ability mean score of 33.06 which was significantly higher, at the .05 level, than their pre-learning counterpart of 26.47.

**Keywords:** Teaching by using the situation confrontation process, Learning achievement, Problem solving thinking ability

## กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของท่าน รองศาสตราจารย์ สุมนทิพย์ บุญสมบัติ ท่านรองศาสตราจารย์ อมรา รอดดารา ท่านดร. อูมาพร หล่อสมฤดี ทั้ง 3 ท่านได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือตรวจสอบแก้ไขอย่างละเอียดในทุกขั้นตอนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ดร. สมศักดิ์ ฮคโท อาจารย์วไลยพรรณ บุญมี พระมหานงค์ สุมังคะโต ในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาตรวจสอบและให้คำแนะนำในการแก้ไขเครื่องมือการวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ (เซอร์ลูเซีย - อานันท์ กิจเจริญ) ที่อำนวยความสะดวกในการทดลองใช้เครื่องมือและอนุญาตส่งเสริมให้ไปเรียน

ขอขอบคุณ คุณครูพัชรี เพ็ชรทรัพย์ คุณครูปีทมา โสกุล ที่กรุณาตรวจสอบความถูกต้องด้านภาษาไทย และคุณครูพูนพรรณณี ภูหนุ คุณครูสามัคคี กิจเจริญ ที่ให้การช่วยเหลือในเรื่องภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คณะครูทุกท่าน และนักเรียนทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือและให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับการสนับสนุนให้กำลังใจจากบุคคลในครอบครัว และญาติ พี่น้องอย่างดี สำหรับผู้วิจัยถือว่ามีค่าอย่างยิ่ง

ความดีทั้งหลายที่เกิดจากการทำวิจัยครั้งนี้ ขอมอบแด่คุณพ่อ คุณแม่ และครูอาจารย์ทุกท่าน

สำรวบ จันทะภา

มีนาคม 2550

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.....	7
การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	17
การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์.....	19
ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนจาก แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการ เผชิญสถานการณ์.....	50

## สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่ได้รับการสอน โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์.....	52
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	55
สรุปการวิจัย.....	55
อภิปรายผล.....	57
ข้อเสนอแนะ.....	59
บรรณานุกรม.....	60
ภาคผนวก.....	66
ก. รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย.....	67
ข. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์.....	69
ค. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	156
ง. แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	166
จ. ค่าความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดแก้ปัญหา (IOC).....	182
ฉ. ค่า IOC การตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้.....	187
ประวัติผู้วิจัย.....	198



สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาทที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการเผชิญสถานการณ์.....	41
ตารางที่ 3.2 วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง.....	42
ตารางที่ 3.3 วิเคราะห์ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	42
ตารางที่ 3.4 วิเคราะห์แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา.....	46
ตารางที่ 4.1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน.....	51
ตารางที่ 4.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์.....	52
ตารางที่ 4.3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนวัดความสามารถในการคิด แบบแก้ปัญหาก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนจำนวน 17 คน.....	53
ตารางที่ 4.4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์.....	54

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา.....	11
ภาพที่ 2.2 กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในการสอน.....	30

# บทที่ 1

## บทนำ

### 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมในยุคปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้วิถีชีวิตของคนในสังคมต้องผูกพันกับความเจริญด้านวัตถุ ทั้งยังเป็นยุคข่าวสารเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างไร้พรมแดนไม่มีขีดจำกัด คนต้องเผชิญกับเหตุการณ์และปัญหาอุปสรรคมากมาย ทั้งที่แก้ปัญหาคิดได้และแก้ไม่ได้ ทำให้ค่านิยมของคนส่วนใหญ่ในสังคม เป็นไปในด้านตีค่าทางวัตถุสูงกว่าคุณธรรมทางจิตใจ เห็นค่าของวัตถุว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ทำให้คนในสังคมพยายามทำสิ่งต่างๆเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ โดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่อาจเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่นและสังคมโดยรวม เป็นผลให้สภาพจิตใจด้านคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนอุปนิสัยของคนในสังคมเสื่อมลง สภาพสังคมที่เคยมีความสงบสุขมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี มีความสมัครสมานสามัคคี กลายเป็นสังคมที่คนมีความเห็นอกเห็นใจกันน้อยลง มีการเอาตัวรอดเอาเปรียบกันสูงขึ้น แบ่งเป็นฝักฝ่าย เบียดเบียนกดขี่ข่มเหง แข่งแย้ง แข่งขันรุนแรง ชิงดีชิงเด่น เห็นแก่ตนเองพวกพ้อง ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เยาวชนคนไทยต้องมีความรู้ ความเข้าใจ รู้วิธีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงและหลักการ สามารถประเมินคุณค่าและประโยชน์ ตลอดจนการเลือกและตัดสินใจแก้ปัญหาให้สัมพันธ์สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเอง เยาวชนจำเป็นต้องได้รับการศึกษาที่พร้อมให้ได้เผชิญกับสถานการณ์จริงด้วยตนเอง ด้วยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ อีกทั้งได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2548 :21)

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 1) ได้สรุปผลการใช้หลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ไว้ว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่นานกว่า 10 ปี มีข้อจำกัดหลายอย่างหลายประการที่ไม่ส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ มีผลสรุปที่สำคัญดังนี้ 1) การกำหนด

หลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น 2) การจัดหลักสูตรการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ยังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีในภูมิภาค จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้คนไทยมีทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารและการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคสารสนเทศ

และจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ ระหว่างวันที่ 4 - 6 กรกฎาคม 2548 พบว่า มาตรฐานที่ 4 ด้านผู้เรียน ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ซึ่งมี 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ ได้ระดับคุณภาพ ดีอีก 3 ตัวบ่งชี้ได้ระดับคุณภาพ พอใช้ คือ 2) ผู้เรียนมีทักษะการคิดสังเคราะห์ 3) ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดไตร่ตรอง 4) ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ สรุปผลการประเมินมาตรฐานที่ 4 ได้ระดับคุณภาพพอใช้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา 2548 : 35) ข้อเสนอแนะของคณะผู้ประเมินภายนอกกับมาตรฐานที่ 4 ว่า ควรฝึกให้นักเรียนได้ผ่านสถานการณ์ เป็นต้นว่า ให้อ่านข้อความ บทความ ข่าว โดยให้ข้อมูลเป็นฐานไปสู่การตัดสินใจว่าตนเองเชื่อ ไม่เชื่อ ฝึกตั้งคำถามให้นักเรียนตอบอย่างใช้เหตุผล เช่น ทำไม? อย่างไร? เพราะเหตุใด? จัดกิจกรรมแข่งขันทางวิชาการ ให้วิจารณ์ บทความ ข่าว กิจกรรม อยู่เสมอ ส่งเสริมการทำโครงการให้ทั่วถึงทุกกลุ่มสาระ

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาของไทยและวิสัยทัศน์ของภาครัฐที่มีความเชื่อมั่นในนโยบายที่จะสร้างคน สร้างงาน เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทำให้ชาติมีความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป กระทรวงศึกษาธิการที่มีอำนาจและหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาของชาติ ได้กำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยยึดหลักความมีเอกภาพ ด้านนโยบายและความหลากหลายในการปฏิบัติ กล่าวคือ เป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น กำหนดจุดหมาย มาตรฐานการเรียนในภาพรวม 12 ปี (ประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 6) สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นช่วงชั้นละ 3 ปี จัดเฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นไทย ความเป็น

พลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ (กระทรวงศึกษาธิการ 2544 : 2)

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน โดยให้ผู้สอนนำกระบวนการวิจัยมาผสมผสานหรือบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนแก้ปัญหา หรือพัฒนาการดำเนินการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเก็บรวบรวมข้อมูล การสรุปผลการแก้ปัญหา หรือพัฒนาและรายงานผลการเรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2544 : 34)

ในทศวรรษเป็นที่ยอมรับกันว่า บุคคลต้องเผชิญกับปัญหามากมาย มากน้อยแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเพิ่มของประชากร ตลอดจนปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง ทรัพยากร การศึกษา และอื่นๆอีกมากที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ผลกระทบของปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมกับบุคคลที่อาศัยในสังคมนั้น วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่เอื้อให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสสัมพันธ์กับสิ่งที่จะเรียนรู้ มีกัลยาณมิตรที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ สามารถนำประสบการณ์จากการเรียนรู้นั้นมาเป็นแนวทางในการเลือกและตัดสินใจ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2530 : 2) ได้นำหลักพุทธธรรมมาจัดเป็นกระบวนการเรียนการสอนเรียกว่ากระบวนการเผชิญสถานการณ์ มี 4 ขั้นตอนคือ

1. การรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการ
2. การประเมินค่าเพื่อหาคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม
3. การเลือกและการตัดสินใจ
4. การฝึกปฏิบัติ

รพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์ (อ้างในประณีต จันทรขันธ์ 2542 : 16 - 17) เสนอรูปแบบวิธีการสอนด้วยกระบวนการเผชิญสถานการณ์ตามแนวคิดของสุมณ อมรวิวัฒน์ไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสร้างศรัทธา ขั้นนี้เป็นกิจกรรมที่สร้างความสนใจ และความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้น ผู้เรียนสนใจและเชื่อมั่นว่าบทเรียนนี้สัมพันธ์กับชีวิตของเขา
2. ขั้นศึกษาสังคม เป็นขั้นของการฝึกทักษะในการรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง ความรู้และหลักการ

3. ชั้นระดมเผชิญสถานการณ์ เป็นขั้นฝึกทักษะประเมินค่า โดยการนำเอาข้อมูลข่าวสารที่ได้สรุปประเด็นแล้ว มาฝึกคิดประเมินค่า
4. ชั้นวิจารณ์ความคิด เป็นขั้นการฝึกทักษะการเลือกและการตัดสินใจ โดยการเร้าให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ วิจารณ์ทางเลือกต่าง ๆ ก่อนตัดสินใจ
5. ชั้นปรับพฤติกรรม เป็นขั้นฝึกการปฏิบัติ โดยผู้เรียนนำเอาทางเลือกที่ตัดสินใจไว้แล้วมาเสนอแนวทางปฏิบัติ
6. ชั้นสรุปและประเมิน ขั้นนี้เป็นการนำสาระและกิจกรรมของบทเรียนนับแต่เริ่มต้นมาสรุปย่อ ชำทวน และตรวจสอบ

จากข้อมูลและขั้นตอนวิธีการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่าการนำวิธีการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์มาใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เมื่อได้รับการสอนโดยกระบวนการเผชิญสถานการณ์แล้ว จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาดีขึ้นหรือไม่ เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการคิดตามข้อเสนอแนะของคณะผู้ประเมินภายนอก และเสนอแนวทางให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ตรงตามจุดมุ่งหมายหลักสูตร ส่งเสริมให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ และพัฒนาพลเมืองของชาติให้มีคุณภาพดียิ่ง ๆ ขึ้น

## 2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนการเรียน และหลังการเรียน เรื่องหลักกรรมตามรอยพระยุคลบาท โดยใช้วิธีการสอนแบบกระบวนการเผชิญสถานการณ์
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน ก่อนการเรียน และหลังการเรียน เรื่องหลักกรรมตามรอยพระยุคลบาท โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการเผชิญสถานการณ์

## 3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
- 3.2 ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

#### 4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ประชากรที่ทำการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 2 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 33 คน โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

4.2 กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 17 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

4.3 เนื้อหาสาระที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นเนื้อหาสาระหลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาสาระในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ว่าด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หน่วยย่อยที่ 7 การวิเคราะห์หลักธรรมสำหรับผู้เป็นใหญ่ คือ 1. สำนึกดี 2. ความพอเพียง 3. ความไม่ประมาท 4. ความกตัญญูกตเวที 5. ความอดทน 6.

4.4 ระยะเวลาในการสอน จำนวน 15 คาบ คาบละ 60 นาที

4.5 ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

4.5.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

4.5.2 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิด

แก้ปัญหา

#### 5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ หมายถึง กิจกรรมที่ครูสร้างขึ้นหรือนำสถานการณ์ด้านต่างๆ มาจัดให้นักเรียนได้ฝึกฝนตามขั้นตอนทั้ง 5 คือ ขั้นสร้างศรัทธา ขั้นศึกษาสังคม ขั้นระดมเผชิญสถานการณ์ ขั้นวิจารณ์ความคิด ขั้นปฏิบัติและขั้นสรุป

5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนของผู้เรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียนครอบคลุมเนื้อหา หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท คือ 1. สำนึกดี 2. ความพอเพียง 3. ความไม่ประมาท 4. ความกตัญญูกตเวที 5. ความอดทน

5.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ชุดคำถามและคำตอบ เรื่อง หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท จำนวน 40 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อวัดความรู้เดิมก่อนเรียน และวัดความรู้หลังเรียน ที่สอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

5.4 ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบวัด ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในลักษณะการยกตัวอย่างสถานการณ์ ที่ สอดคล้องกับหลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

5.5 แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา หมายถึง ชุดสถานการณ์ ที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา จำนวน 50 ข้อ โดยการนำสถานการณ์ให้ ผู้เรียนได้เผชิญฝึกการคิดแก้ปัญหา

5.6 การคิดแก้ปัญหา หมายถึง วิธีการคิดที่เป็นระบบตามแนวพุทธวิธี เมื่อบุคคล ประสบปัญหาในการดำเนินชีวิต ต้องกำหนดรู้ปัญหาด้วยปัญญา ค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของ ปัญหา จากนั้นเลือกวิธีที่เป็นแนวปฏิบัติในการแก้ปัญหาที่ดี และดำเนินการแก้ปัญหาตามวิธีที่ พิจารณาว่าดีที่สุด

5.7 หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท หมายถึง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบาง หมวดหมู่ได้แก่ 1. ความสำนึกดี 2. ความพอเพียง 3. ความไม่ประมาท 4. ความกตัญญูทุกเวที 5. ความอดทนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงปฏิบัติในการในการทรงงานตลอด 60 ปี ที่ ผ่านมาแห่งการครองราชสมบัติ ประจักษ์ชัดแก่พสกนิกรจากพระราชจริยาวัตรของพระองค์

## 6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทราบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังใช้การสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ เรื่อง หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท

6.2 ทราบผลความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนหลังใช้การสอนโดยใช้ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ เรื่อง หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท

6.3 เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในการ นำไปใช้จัดการเรียนการสอน

6.4 เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ จัดการเรียนการสอน



## บทที่ 2

### วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำมาเรียบเรียงในหัวข้อต่อไปนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์
4. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### 1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสาระแกนกลาง และเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทุกคนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาต้องเรียน และเพื่อเป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน ในการวิจัยนี้จะขอกล่าวรายละเอียดเฉพาะสาระย่อยที่ 1 ว่าด้วย ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม เท่านั้น

##### 1.1 สาระที่ 1 ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม

สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอดที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม ปรัชญา ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ที่มุ่งศึกษามาตรฐานความประพฤติของพลเมือง และการยกระดับภาวะทางจิต ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะเกี่ยวกับจริยธรรมคุณธรรมที่ว่าด้วยหลักความประพฤติของคนดีและอุดมคติตามแนวความเชื่อของศาสนาที่บุคคลนับถือ

มาตรฐาน ส 1.1 : เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วม

มาตรฐาน ส 1.2 : ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส 1.3 : ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ พัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีส่วนอย่างมากในการ ทำให้ประชากรส่วนต่าง ๆ ของโลก มีการเลื้อนไหลหล่อหลอมให้เป็นประชากรโลก และรวมเป็น สังคมเดียวกัน การที่สังคมโลกจะดำรงอยู่ได้อย่างสันติสุข ประชากรจะต้องเป็นพลเมืองดีทั้งใน ระดับโลกและระดับประเทศย่อมมาจนถึงสังคมที่เล็กที่สุด สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีความสำคัญในด้านพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี มีเหตุผลด้วยกุศลจิต คิด สร้างสรรค์มั่นในคุณธรรม นำความรู้เพื่อการดำเนินชีวิตที่มีความสุข โดยใช้เทคนิค วิทยาการจาก วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มาปรับใช้ในการดำรงชีวิตให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ และสังคมได้อย่างมีความสุข

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องเรียนตลอด 12 ปีการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ ประกอบมาจากหลายแขนงวิชา จึงมีลักษณะเป็นสหวิทยาการ โดยนำวิทยาการจากแขนงวิชาต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาหลอมรวมเข้าด้วยกัน ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จริยธรรม ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา ปรัชญา และ ศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเป็นพลเมืองดีให้แก่ผู้เรียน โดยมีเป้าหมายของการพัฒนา ความเป็นพลเมืองดี ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

ดังนั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงมีความจำเป็น ที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญอกงามในด้านต่าง ๆ คือ

1. ด้านความรู้ จะให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอดและ หลักการสำคัญของวิชาต่าง ๆ ในสาขาสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษา สิ่งแวดล้อมศึกษา ปรัชญา และ ศาสนา ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น ในลักษณะบูรณาการ

2. ด้านทักษะกระบวนการ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะและ กระบวนการต่าง ๆ เช่น ทักษะทางวิชาการ ทักษะทางสังคม ทักษะทางการสืบสวนสอบสวน ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแสวงหาความรู้ การสืบค้น เป็นต้น

3. ด้านเจตคติและค่านิยม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จัก

ตนเอง พึ่งตนเอง ชื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความกตัญญู รักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความพอดีในการบริโภคเห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่าอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนาและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

กิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้ ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ได้รับจากการอบรมบ่มนิสัยมาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้

เมื่อมองในภาพรวมแล้วพบว่า ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมนั้น นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรมแล้ว ยังมีทักษะและกระบวนการต่าง ๆ ที่จะสามารถนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจได้อย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิต และการมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในฐานะพลเมืองดี ตลอดจนการนำความรู้ทางจริยธรรม หลักธรรมทางศาสนาพัฒนาตนเองและสังคม ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

เยาวชนจำเป็นต้องศึกษาสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้เข้าใจสังคมโลกที่ซับซ้อน สามารถปกครองดูแลตนเองและเอาใจใส่ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของโลกได้ และใช้ความรู้อย่างมีความหมายเพื่อการตัดสินใจ การสำรวจ การสอบสวน การสืบค้น การสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ นำพาตนเองและผู้อื่นเชื่อมโยงความรู้ที่เรียนสู่โลกแห่งความเป็นจริงในชีวิตได้

**1.2 คำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส 1.1**

หน่วยการเรียนรู้เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

(มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2545 : 160 – 161)

ศึกษา วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความศรัทธาในพระพุทธศาสนา นำภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัญหาชีวิต สภาพแวดล้อมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักและเห็นคุณค่าในเรื่องต่อไปนี้

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง พระรัตนตรัย (วิเคราะห์ความหมายและคุณค่าของสังฆะ) อริยสัจ 4 ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) : ชั้นที่ 5 – จิต เจตสิก, สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) : ธรรมนิยาม – ปฏิจจสมุปบาท นิรวณ 5 อุปทาน 4 นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) : นิพพาน, มรรค

(ธรรมที่ควรเจริญ) : อธิปไตย 3 สาราณียธรรม 6 ทศพิชราชธรรม 10 วิปัสสนาญาณ 9 มงคล 38 พุทธศาสนสุภาษิต คือ ราชา มุขัง มนุสสานัง (พระราชาเป็นประมุขของประชาชน) สติ โลกัสมิชาคโร (สติเป็นเครื่องตั้งในโลก) นัตถิ สันติ ปริง สุขัง (สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี) นิพพานัง ปรมัง สุขัง (นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง) พระไตรปิฎก วิธีการศึกษาและค้นคว้า พระไตรปิฎก เรื่องนำรู้จากพระไตรปิฎก มหาสารโปมสูตร ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา คือ ฌาน สมาบัติ - ผลสมาบัติ - นิโรธสมาบัติ - สัมมัตตะ - มิจฉัตตะ การบริหารจัดการและเจริญปัญญา สวดมนต์แปลและแผ่เมตตา วิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐาน นำวิธีการบริหารจัดการและเจริญปัญญาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้คุณภาพชีวิตและสังคม พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการสรุปทั้ง 10 วิธี ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

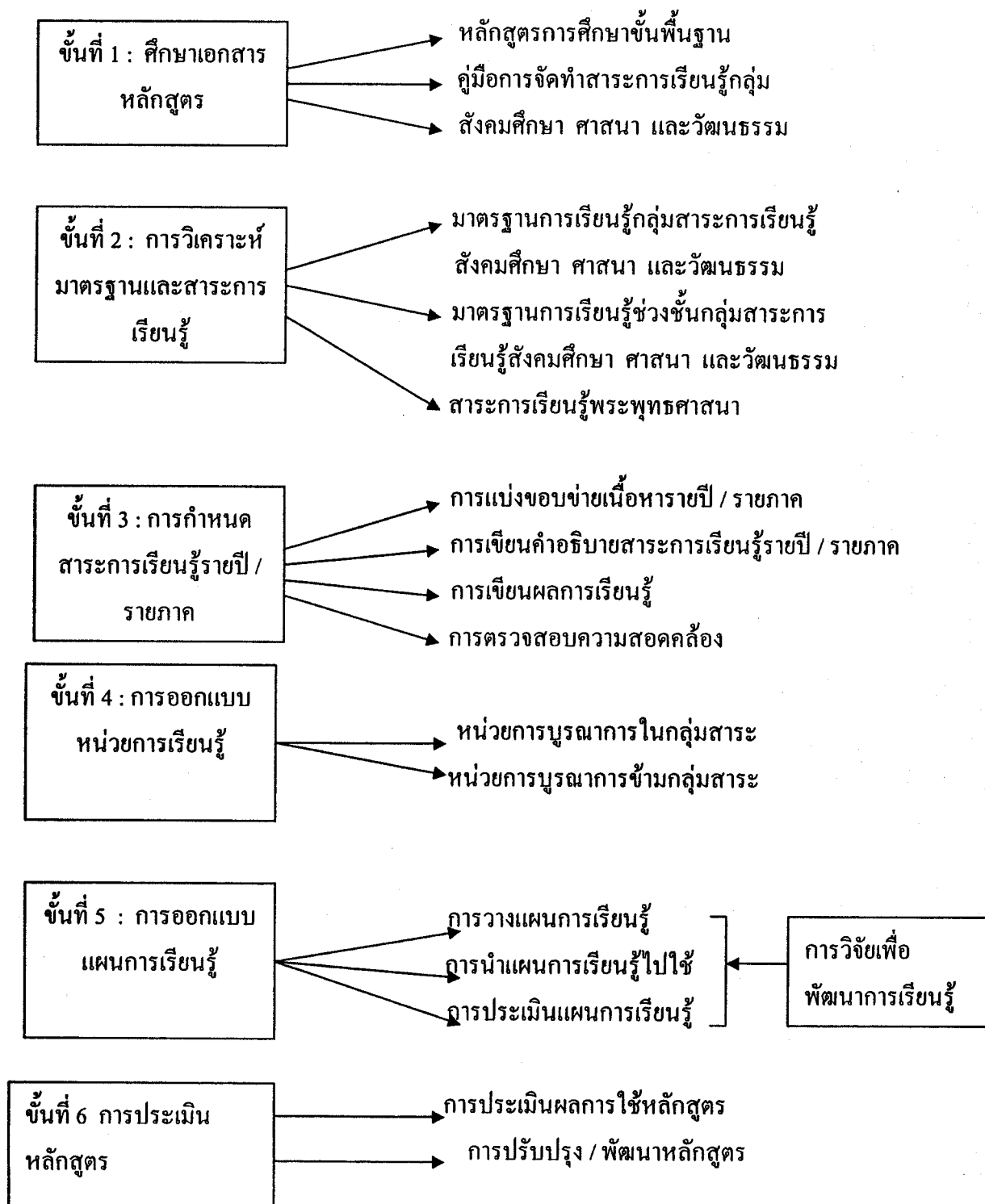
เพื่อให้เกิดศรัทธาอย่างยิ่งต่อพระรัตนตรัย และรักการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม และสามารถนำหลักธรรมไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การทำงานอย่างมีคุณค่าต่อชีวิตตนเองและสังคมโดยรวม

### 1.3 ผลการเรียนรู้สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

รู้ และเข้าใจ ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา พุทธประวัติ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พุทธศาสนสุภาษิต พระไตรปิฎก เรื่องนำรู้จากพระไตรปิฎก ศัพท์ทางพระพุทธศาสนา ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา ชาคค หน้าที่ชาวพุทธ มรรยาทชาวพุทธ และการปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ ชาวพุทธตัวอย่าง การบริหารจัดการและการเจริญปัญญา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ศาสนพิธี สัมมนาพระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหาและการพัฒนา มีความเข้าใจว่าพระพุทธศาสนามีคำสอนและวิธีการที่เป็นสากล มีข้อปฏิบัติยึดทางสายกลาง เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีหลักคำสอนเชื่อมโยงกันได้กับศาสตร์สมัยใหม่ เห็นคุณค่าและศรัทธาในพระรัตนตรัย มีนิสัยดี เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ศาสนวัตถุ ศาสนสถานในท้องถิ่นมุ่งมั่นประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี มีวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ และดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ ในขณะเดียวกันให้ตระหนักถึงคุณค่าของชีวิตที่ดำเนินไปตามกระบวนการแห่งปฏิจสมุปบาท ทั้งนี้เพื่อให้เป็นคนมีใจกว้างและมีเหตุผลสำหรับการเป็นพลเมืองดีของสังคม ประเทศชาติและโลก

1.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2545:167) ได้กำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนาไว้ดังนี้



ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนา

### 1.5 สารการเรียนรู้ เรื่องหลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท

หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ว่าด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หน่วยย่อยที่ 7 เรื่องการวิเคราะห์หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท ได้แก่หัวข้อธรรมดังนี้ คือ 1. สำนึกดี 2. ความพอเพียง 3. ความไม่ประมาท 4. ความกตัญญูกตเวที 5. ความอดทน

เนื่องในโอกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี และมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในปีแห่งการทำความดีถวายแด่พระองค์ท่าน ผู้วิจัยได้นำหลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท มาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการเผชิญสถานการณ์

สุเมธ ตันติเวชกุล (2549 : 29 – 63) ได้เขียนถึงหลักธรรมตามรอยพระยุคลบาทไว้ว่า

**1.5.1 สำนึกดี** คือ มโนธรรม ที่บุคคลแต่ละคนสั่งสมให้เกิดมีขึ้นในจิตของตนเองเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามและเป็นประโยชน์ ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

สำนึกดีตามนัยพระพุทธศาสนาหมายถึงสัมมาทิฐิ คือ ความเห็นที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ที่เป็นปัญญาพิจารณาถึงเหตุและผลในการประกอบกิจการงานต่างๆ ดังพระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 14 กรกฎาคม 2537 ว่า "...เมื่อมีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้น ทุกคนชอบที่จะทำความคิดความเห็นให้สอดคล้องกัน ร่วมกันพิจารณาหาทางแก้ไขด้วยเหตุและผลตามความเป็นจริง บนพื้นฐานอันเดียวกัน ก็จะเห็นแนวทางปฏิบัติ แก้ไขได้อย่างเที่ยงตรงถูกต้องและเหมาะสม..." เป็นคุณธรรมที่นำไปเกิดกุศลกรรม (การกระทำที่เป็นความดี) อย่างอื่นอีกมากทั้งที่เป็นความดีแก่ตนเองครอบครัว และสังคมโดยรวมและนำมาซึ่งความไพบุลย์ ทำให้บุคคลอื่นเกิดความเชื่อถือ

วิธีพัฒนาตนให้เกิดมีสำนึกดี

1. ฝึกทำสมาธิ
2. ฝึกมองคนในแง่ดี
3. ยึดแบบอย่างบุคคลดี
4. ฝึกคิดเอาใจเขาใส่ใจเรา
5. ฝึกคิดตามแนวแห่งโยนิโสมนสิการ

### 1.5.2 ความพอเพียง

หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมี ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและ ภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำ วิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะส่งเสริม พื้นฐานทางจิตใจ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อม ต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และ วัฒนธรรม การพัฒนาคนให้พออยู่ พอกิน นำไปสู่ความอยู่ดีมีสุข พระราชดำรัส (4 ธันวาคม 2541) คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่น น้อย มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พระราชดำรัส (4 ธันวาคม 2541) ความพอเพียงนี้ อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พุดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็ พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง

#### หลักธรรมนำไปสู่ความพอเพียง

1. ความเป็นบุคคลผู้รู้เหตุ

2. ความเป็นบุคคลผู้รู้ผล

สองข้อนี้นำไปสู่ความเป็นคนมีเหตุมีผล

1. ความเป็นบุคคลผู้รู้ตน

2. ความเป็นบุคคลรู้ประมาณ

สองข้อนี้นำไปสู่ความความเป็นคนพอประมาณ

1. ความเป็นบุคคลผู้กาล

2. ความเป็นบุคคลรู้คนรอบข้าง

3. ความเป็นบุคคลรู้ชุมชน

สามข้อนี้นำไปสู่ความเป็นคนมีภูมิคุ้มกันที่ดี

#### การใช้จ่ายอย่างพอเพียง

พอประมาณ หมายถึง ใช้จ่ายสมดุลกับรายรับ

มีเหตุผล หมายถึง ใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล / มีความจำเป็น / ไม่ใช่สิ่งของเกิน

ฐานะ / ใ้ช้ของอย่างคุ้มค่าประหยัด

มีภูมิคุ้มกัน หมายถึง มีเงินออม / แบ่งปันผู้อื่น / ทำบุญ

ความรู้คู่คุณธรรม หมายถึง ประกอบอาชีพสุจริต ด้วยความขยันหมั่นเพียร ใช้ปัญญาในการตัดสินใจ และดำเนินการต่างๆ เพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

**1.5.3 ความไม่ประมาท** คือ ความเป็นอยู่อย่างไม่ขาดสติ ได้แก่ การดำเนินชีวิตโดยมีสติเป็นเครื่องกำกับความประพฤติปฏิบัติ และการกระทำทุกอย่าง ระวังระวังตัวไม่ยอมถลำลงไปในทางเสื่อม แต่ไม่ยอมพลาดโอกาสสำหรับความดีงาม และความเจริญก้าวหน้า ตระหนักในสิ่งที่พึงทำและพึงละเว้น ใส่ใจสำนึกอยู่เสมอในหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบ ไม่ยอมปล่อยปละละเลย กระทำการด้วยความจริงจัง รอบคอบและระมัดระวังเรื่อยไป (พระธรรมปิฎก 2543 : 67) ดังพระบรมราโชวาท ที่พระราชทานเนื่องในวันเด็กแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2521 ว่า เด็กๆ ทำอะไรต้องหัดให้รู้ตัว การรู้ตัวอยู่เสมอจะทำให้เป็นคนมีระเบียบ และคนที่มีระเบียบดีแล้วจะสามารถ เถำเรียน และทำการงานต่างๆ ได้โดยถูกต้องรวดเร็วจะเป็นคนที่สร้างความสำเร็จและความเจริญให้แก่ตนเองแก่ส่วนรวมในอนาคตได้อย่างแน่นอน ความไม่ประมาทดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความไม่ประมาททางโลก ได้แก่ ไม่ประมาทในการศึกษา การประกอบอาชีพทุกชนิดและการดำเนินชีวิตประจำวัน
2. ความไม่ประมาททางธรรม ได้แก่ การระวังไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้น การละความชั่วที่เกิดขึ้นแล้ว และการทำความดีให้เกิดขึ้น

#### คุณค่าของความไม่ประมาท

1. มีสติและสัมปชัญญะอยู่กับตัวตลอดเวลา
2. ดำเนินชีวิตด้วยการเป็นคนดี มีอาชีพที่สุจริต
3. ชีวิตประสบความสำเร็จทั้งทางโลกและทางธรรม
4. ชีวิตมีความสุข

#### โทษของความประมาท

1. ขาดสติ ทำให้เกิดอันตรายแก่ตนเองและผู้อื่น
2. ปล่อยตัวปล่อยใจ ให้ความชั่วครอบงำได้
3. ชีวิตประสบความสำเร็จทั้งทางโลกและทางธรรม

#### การพัฒนาตนให้เป็นคนไม่ประมาท

การฝึกตนให้เป็นคนไม่ประมาทต้องเริ่มต้นด้วยการใช้ปัญญาพิจารณาว่าตนเองชอบประมาทในเรื่องอะไรแล้วรีบปรับปรุงแก้ไข พระพุทธเจ้าทรงสอน เรื่องความไม่ประมาทไว้ 4 ประการ

1. ละกายทุจริต บำเพ็ญกายสุจริต



2. ละวจิตทุจริต บำเพ็ญวจิตสุจริต
3. ละมโนทุจริต บำเพ็ญมโนสุจริต
4. ละความเห็นผิด ทำความเห็นให้ถูกต้อง

และสิ่งที่มีมนุษย์ไม่ควรประมาณ 7 ประการ คือ เวลา ภัย ความไม่มีโรค

ชีวิต งาน การศึกษา และการประพฤตินิยม

**1.5.4 ความกตัญญูกตเวทิต** คือ ผู้รู้อุปการะที่เขาทำแล้วและทำตอบแทน , ผู้รู้จักคุณค่าแห่งการกระทำดีของผู้อื่น และแสดงออกเพื่อบูชาความดีนั้น พระธรรมปิฎก (2543 : 78)

พรมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ (2543 : 224) กล่าวว่า ความไม่ประมาณ หมายถึง ความเป็นผู้มีใจกระจ่ายมีสติปัญญาบริบูรณ์ รู้อุปการคุณที่ผู้อื่นกระทำแล้วแก่ตน ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงดู สั่งสอน ให้อาศัย ให้อาศัยทำงาน เป็นต้น ย่อมระลึกถึงด้วยความซาบซึ้งอยู่เสมอ ไม่ลืมอุปการคุณนั้นและทำตอบแทนอุปการคุณนั้นเมื่อมีโอกาส แม้ว่าเวลาจะผ่านไปนานขนาดไหน ย่อมเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเป็นคนดี และนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต

**สิ่งที่ควรกตัญญูและกตเวทิต ได้แก่**

1. บุคคล ใครก็ตามที่เคยมีพระคุณ ไม่ว่าจะมากหรือน้อยเพียงใด จะต้องรู้คุณค่าและกระทำตอบแทนเมื่อมีโอกาส
2. ต่อตนเอง คือ ร่างกายของเรานี้เป็นอุปกรณ์สำคัญในการสร้างชีวิต เพื่อความสุขความเจริญก้าวหน้าของตนเอง จึงควรทะนุถนอมดูแลร่างกาย รักษาสุขภาพให้ดี ไม่ทำร้ายด้วยการดื่มเหล้า เสพสิ่งเสพติด เที่ยวเตร่ดึกๆ ดื่นๆ และไม่นำร่างกายนี้ไปประกอบความชั่ว เช่น ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เจ้าชู้ อันเป็นการทำลายตัวเอง
3. ต่อความดี (บุญ) เราเกิดมามีอายุยืนยาว ร่างกายแข็งแรง ผิวพรรณดี สติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความสุขความเจริญ มีความก้าวหน้า มีทรัพย์สมบัติมาก ก็เนื่องมาจากผลบุญคุณเราจึงควรรู้คุณค่าของบุญ มีความอ่อนน้อมในตัวเอง ไม่ดูถูกบุญ ตามระลึกถึงบุญเก่าให้จิตใจชุ่มชื่น และไม่ประมาณในการสร้างบุญใหม่ให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

สิ่งที่ควรกตัญญูกตเวทิตไม่เฉพาะต่อบุคคล ตนเอง ความดี (บุญ) เท่านั้น มนุษย์ควรรู้คุณค่าและปฏิบัติด้วยความเมตตา กรุณาปราณี ไม่เขินอายและเลียมองอย่างดี ต่อสัตว์ที่เลี้ยงไว้ใช้งาน เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย

**คุณค่าของความกตัญญู - กตเวทิต**

1. ทำให้รักษาความดีเดิมไว้ได้และสร้างความดีใหม่เพิ่มได้อีก
2. ส่งผลให้เกิดสติ ไม่ประมาณ มีหิริโอตตปละ มีขันติ มีจิตใจผ่องใส

มองโลกในแง่ดี

3. ทำให้เป็นที่สรรเสริญของคนดี คนอยากคบหาสมาคมด้วย

**วิธีการพัฒนาตนให้มีความกตัญญู - กตเวทิตี**

1. หมั่นระลึกถึงอุปการคุณ หรือความคิดต่างๆ ที่บุคคลอื่นกระทำแก่ตัวเรา
2. คบคนดี เพราะคนดีนั้นเป็นผู้ที่ยึดมั่นในความกตัญญู - กตเวทิตี
3. หมั่นเจริญสติ สมาธิภาวนา อันเป็นบ่อเกิดแห่งปัญญาที่จะทำให้เห็น

แจ้งในความคิดที่ผู้อื่นกระทำแก่เรา

**1.5.5 ความอดทน** หมายถึง ความอดทนต่อความหนาวร้อน หิวกระหาย ความเจ็บปวด และคำด่าว่าเสียดสีให้เจ็บใจต่างๆ ทุกคนได้ประสบกับความไม่พอใจอยู่เสมอ ในการทำงานถ้าใช้ความอดทนก็จะเป็นคนเข้มแข็งแม้บางครั้งจะต้องเหนื่อยยากตรากตรำลำบากเพียงใด ก็จะทำให้เกิดกำลังใจในกิจการนั้น ๆ เพราะสามารถกำจัดความท้อแท้อ่อนแอลงได้ แม้ในบางครั้ง ได้รับความเวทนา อันเกิดจากโรคร้ายไข้เจ็บเบียดเบียนทางร่างกาย เมื่อได้ใช้ความอดทน ก็อาจจะช่วยระงับความทุกข์เวทนานั้น ให้บรรเทาเบาบางลงได้

**ประเภทของความอดทน**

1. อดทนต่อความทุกข์ที่เกิดจากการเจ็บป่วย ไม่แสดงอาการเจ็บปวด กระวนกระวายใจ หรือร้องครวญครางให้ผู้อื่นเห็น
2. อดทนต่อความเหนื่อยยากตรากตรำ แม้จะลำบากยากเข็ญเพียงใด เช่น ความลำบากในการเรียนหนังสือ ความลำบากในการประกอบอาชีพ
3. อดทนต่อความเจ็บใจ คือ อดทนต่อการถูกดูหมิ่น หรือคำดูคำ่ว่า คำวิพากษ์วิจารณ์ โดยไม่แสดงอาการโกรธหรือไม่พอใจให้คนอื่นรับรู้
4. อดทนต่อความอยากมี อยากเป็น อยากได้ อันเป็นความอยากที่อดทนได้ยากที่สุด เพราะไม่รู้จักพอใจในสิ่งที่ตนเป็นอยู่ ความอยากประเภทนี้ สร้างความทุกข์ให้กับคนมากมาย ทั้งคนรวยและคนจน

**คุณค่าของความอดทน**

1. ทำให้ชีวิตมั่นคง ประสบความสำเร็จในชีวิต ทำให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ไม่ติดขัด มีจิตใจที่เข้มแข็งไม่ตกเป็นทาสของสิ่งชั่วร้ายซึ่งอาจทำให้เสียคนได้ง่าย
2. ให้ความอบอุ่นใจแก่บุคคลอื่น คนที่มีความอดทนนั้นใครๆ ก็อยากอยู่ใกล้ และร่วมงานด้วย เพราะก่อให้เกิดความอบอุ่นใจในการคบค้าสมาคม และทำงานร่วมกัน ครอบครัวญาติพี่น้องก็สบายใจที่ได้อยู่และร่วมงานกับคนที่มีความอดทน

3. ทำให้มีสง่าราศรี เป็นที่ยำเกรงและไว้วางใจได้ สำหรับคนที่ผู้นำจะต้องมีความอดทนเป็นอย่างยิ่ง ในการประกอบภารกิจประจำวัน

4. สามารถป้องกันความหายนะได้ โดยการอดทนต่อสิ่งยั่วชวนใจซึ่งเป็นอำนาจฝ่ายต่ำที่จะนำพาชีวิตตกเป็นทาสของสิ่งชั่วร้ายนานาประเภท ทำให้เป็นคนมัธยัสถ์รู้จักออมทรัพย์เพื่ออนาคตได้มากกว่าคนที่ขาดความอดทนไม่สู้ความยากลำบาก

“ความอดทน เพียรพยายาม ทำให้คนประสบความสำเร็จดังตั้งใจ” ดังพระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 21 มิถุนายน 2522 ว่า การทำงานใดๆ ไม่ว่าเล็ก ใหญ่ ย่าง ยาก ถ้าย่อหย่อนจากความเพียรแล้ว ยากที่จะให้สำเร็จเรียบร้อยทันเวลาได้ และเมื่อใดพลังของความเพียรนี้เกิดขึ้น เมื่อนั้นการทำงานทั้งหลายก็สำเร็จได้โดยง่ายดายและรวดเร็ว

#### วิธีพัฒนาคนให้มีความอดทน

1. ฝึกสมาธิ เพราะการฝึกสมาธิเป็นการฝึกรวมพลังใจ ให้แน่วแน่ ซึ่งจะส่งผลให้เป็นบุคคลที่มีความอดทน โดยเฉพาะทนต่ออำนาจกิเลส

2. ฝึกข่มใจตนเอง คนที่จะข่มใจตนเองได้นั้นจะต้องฝึกบ่อยๆ โดยพิจารณาเห็นโทษของการเป็นคนที่ไม่อดทน และประโยชน์ที่บุคคลที่มีความอดทนจะพึงได้รับ เมื่อเห็นคุณและโทษดังกล่าวแล้วย่อมจะทำให้บุคคลข่มใจตนเองได้

3. ยึดบุคคลเป็นตัวอย่าง คือเอาอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิต เพราะจะต้องเป็นคนที่มีจิตใจเข้มแข็ง ใจเย็น มีความปกติทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ แบบอย่างของคนไทยทั่วประเทศด้านความอดทน ได้แก่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

4. เป็นผู้ที่ประกอบด้วยปัญญา ใช้ปัญญาไตร่ตรองว่าอะไรดี อะไรไม่ดี อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ ควรตั้งจิตใจให้แน่วแน่ ในอันที่จะเอาชนะอุปสรรคทั้งหลายทั้งปวง เพื่อความสำเร็จในชีวิต

## 2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นคร พันธุ์ณรงค์ (2546 : 1) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า เป็นการจัดการกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีขั้นตอน ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการ

- แสวงหาข้อมูล
- ศึกษาทำความเข้าใจ
- คิดวิเคราะห์
- ตีความ
- แปลความ
- สร้างความหมายแก่ตนเอง
- สังเคราะห์ข้อมูล
- สรุปข้อความรู้

2. ให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด

3. ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยน  
ข้อมูลความรู้ ความคิด และประสบการณ์กันและกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

4. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ "กระบวนการ" ควบคู่ไปกับ "ผลงาน/ข้อความรู้ที่สรุปได้"

5. ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน

รุ่ง แก้วแดง (2540 : 140-147) ได้เสนอหลักการในการจัดการเรียนการสอนสำหรับ  
ครูยุคใหม่ ที่จัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่า ครูควรให้การเรียนเป็นสิทธิหน้าที่  
และความรับผิดชอบของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้  
และเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล รวมทั้งครูจะต้องทำตัวเป็นกัลยาณมิตรกับผู้เรียนและยังได้เสนอ  
กระบวนการสอน 10 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย

1. รวบรวมข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
2. วิเคราะห์เพื่อค้นหาศักยภาพของผู้เรียน
3. ร่วมกับผู้เรียนในการสร้างวิสัยทัศน์
4. ร่วมวางแผนการเรียน
5. แนะนำช่วยเหลือเรื่องการเรียน
6. สรรหาสื่อและอุปกรณ์
7. ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
8. เสริมพลังและสร้างกำลังใจ
9. ร่วมการประเมิน
10. เก็บรวบรวมข้อมูล

ทิสนา แจมมณี (2545: 121-122) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็น  
ศูนย์กลาง (เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ) ว่าเป็นการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วม

อย่างตื่นตัว (active participation) ทั้งทางด้านกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ในกิจกรรมหรือกระบวนการเรียนรู้โดยมีบทบาทดังกล่าวมากกว่าผู้สอน ตัวอย่างของการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ ก็คือ

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางกาย คือ ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายทำกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ร่างกายหรือประสาทการรับรู้ตื่นตัวพร้อมที่จะเรียนรู้
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางสติปัญญาคือ ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางสติปัญญาหรือสมอง คือ ได้คิด ได้ทำโดยใช้ความคิด เป็นการใช้สติปัญญาของตนสร้างความหมาย ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางอารมณ์ คือ ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางอารมณ์หรือความรู้สึก คือ กิจกรรมการเรียนรู้มีส่วนทำให้อารมณ์ของผู้เรียนตื่นตัว หรือกล่าวง่าย ๆ คือ เกิดอารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเองมากขึ้น
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทางสังคม คือ ผู้เรียนได้มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เกิดการตื่นตัวทางสังคมอันจะเป็นปัจจัยช่วยให้สามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น
5. บทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ของผู้เรียนมีมากกว่าผู้สอน

การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์จัดเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะเป็นการเชื่อมโยงการปฏิบัติกับการคิดแก้ปัญหาเข้าด้วยกัน โดยให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ที่จะเกิดขึ้นในชีวิตจริง ฝึกให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตัวเอง ได้นำความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร มาสรุปประเด็นเพื่อประเมินค่าว่า สิ่งใดถูกต้อง ดีงาม เกิดประโยชน์ สิ่งใดบกพร่องไม่ถูกไม่ตรงในการตัดสินใจ การเผชิญสถานการณ์จำเป็นจะต้องมีความรู้ ทักษะ และคุณธรรม ซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริง ความรู้ หลักการ การประเมินค่า การเลือก การตัดสินใจ การฝึกปฏิบัติ และการฝึกฝน

### 3. การจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

กระบวนการเผชิญสถานการณ์สร้างสรรค์มาจากความรู้และประสบการณ์ของสมุนอมรวีวัฒน์ (2533 : 168-170) โดยใช้แนวทางของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักและกระบวนการเรียนรู้เพื่อฝึกหัดอบรมให้บุคคลค้นพบความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากการสัมผัส และ

สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ปัญหา และสถานการณ์ จนเกิดทักษะชีวิต (life skills) และความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

### 3.1 ความหมายของกระบวนการเผชิญสถานการณ์

กระบวนการเผชิญสถานการณ์ เป็นกระบวนการการเรียนรู้ของมนุษย์ในการจัดการกับปัญหาที่ประสบในการดำเนินชีวิต คือ การเผชิญปัญหา การผจญปัญหา การผสมผสานวิธีการ และการเผชิญปัญหา ทั้ง 4 ขั้นตอนสามารถอธิบายความได้ดังนี้

**3.1.1 การเผชิญ** คือ สถานการณ์ต่างๆ ที่มนุษย์ทุกคนต้องพบต้องประสบในการดำเนินชีวิต สามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

1) สถานการณ์ที่พึงปรารถนา หรือเรียกว่า อิฏฐารมณ์ คือ

ได้ลาภ การได้มาซึ่งสิ่งเป็นที่พอใจ เช่น ได้ทรัพย์สิน ได้บริวาร

ได้ยศ การได้รับตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้น

สรรเสริญ ได้รับการยกย่อง ชมเชย ประกาศคุณความดี เป็นที่ยอมรับของสังคม

สุข เป็นสภาวะที่ประสบความสำเร็จ สมหวัง ปลื้มปีติอิ่มใจเมื่อประสบสิ่งที่ปรารถนา

2) สถานการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา หรือเรียกว่า อิฏฐารมณ์ ได้แก่

เสื่อมลาภ การสูญเสียทรัพย์สิน เงินทอง บริวาร ทำให้รู้สึกขัดสนทนได้ยาก อยากไปให้พ้น

เสื่อมยศ การสูญเสียซึ่งตำแหน่งหน้าที่ ถูกถอดถอน หมคเกียรติยศ

นิินทา ถูกตำหนิ ดิเตียน ให้อาย ใ้ความ กดให้ต่ำกว่าความเป็นคน

ทุกข์ สภาพที่เป็นปัญหา ทนได้ยาก อยากไปให้พ้น

มนุษย์ต้องเรียนรู้ โดยมีโอกาสเผชิญสถานการณ์อย่างหลากหลาย ทั้งที่เป็นสถานการณ์จริงและเป็นสถานการณ์ที่จำลอง เพื่อฝึกให้เป็นบุคคลรู้เท่าทันเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตไม่ประมาท สามารถเผชิญสถานการณ์อย่างรู้เท่าทัน

**3.1.2 การผจญ** คือ ความสับสนและซับซ้อนของประสบการณ์ที่บุคคลได้ผ่านพบ ทำให้เกิดเงื่อนงำและปัญหา ซึ่งต้องเรียนรู้วิธีการต่อสู้ แก้ไขปัญหาด้วยความพร้อมทุกด้าน มีวิธีการผจญสถานการณ์และมีหลักการ กระบวนการเรียนรู้จะต้องสอนและฝึกให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการแก้ปัญหา และมีวิธีการผจญสถานการณ์ อย่างถูกทำนองคลองธรรม หลักธรรมที่ใช้เป็นฐานในการผจญ

สถานการณ์ คือ ไตรสิกขา 3 เป็นหลักธรรมที่ทำให้บุคคลต่อสู้ แก้ปัญหาอย่างถูกต้องและแยกคายได้แก่

- 1) สติ การรักษากาย วาจา ให้เป็นปกติ ไม่ทำชั่ว พุคชั่ว
- 2) สมาธิ มีจิตตั้งมั่นกับกิจที่ทำ รู้เท่าทัน ไม่ฟุ้งซ่าน
- 3) ปัญญา เป็นตัวกำกับทำให้การคิด การพูด การทำ ถูกต้องดีงาม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถดับทุกข์และแก้ปัญหาได้

โกศล 3 เป็นหลักคำสอนที่มุ่งสอนให้บุคคลใช้วิธีการอย่างชาญฉลาดได้แก่

- 1) อายโกศล ฉลาดในความเจริญ รอบรู้ทางเจริญ และเหตุของความเจริญ
- 2) อปายโกศล ฉลาดในทางเสื่อม รอบรู้ในทางเสื่อมและเหตุของทางเสื่อม
- 3) อุบายโกศล ฉลาดในอุบาย รอบรู้ในวิธีการแก้ไขเหตุการณ์ และวิธีทำให้สำเร็จ

**ปฏิสัมภทา** เป็นความสามารถในการคิดเร็ว คิดคล่อง นำไปใช้ประโยชน์ได้ทันทีที่มีไหวพริบรู้แจ้งในวงความคิด ทักษะ ซึ่งพุทธองค์วางแนวทางไว้ว่า ต้องปฏิบัติให้เหมาะสมกับ เหตุผล ตน ประมาณ กาล บุคคล และชุมชน จึงจะสามารถผจญและพิชิตสถานการณ์นั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม

**3.1.3 การผสมผสาน** ชีวิตและสังคม อันมีองค์ประกอบที่ละเอียดอ่อนและหลากหลายย่อมต้องการความสัมพันธ์ที่ผสมกลมกลืนกันสนิทได้สัดส่วนพอเหมาะ มีเหตุผล และนำไปสู่ความพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะเมื่อใดกลไกและองค์ประกอบของชีวิตไม่กินเกลียวกัน เกิดความขัดแย้งอย่างยากที่จะแก้ไขได้ เมื่อนั้นชีวิตจักต้องวิบัติลง

**3.1.4 การเผด็จ** มนุษย์จำเป็นต้องเรียนรู้ ฝึกฝนความคิด ความสามารถ และวิธีการที่จะสามารถเอาชนะปัญหาได้สำเร็จ โดยไม่ก่อปัญหาสืบเนื่องต่อไปอีก เมื่อการศึกษาสามารถช่วยให้มนุษย์เอาชนะปัญหาได้ การศึกษาจึงได้ชื่อว่าเป็นประโยชน์แก่ชีวิตมนุษย์อย่างแท้จริง

สุมน อมรวิวัฒน์ (2545 : 190) ได้เสนอการผสมผสานวิธีการต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรวบรวมข่าวสารและข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการเป็นพื้นฐานในการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาที่สำคัญมากเป็นอันดับแรก หากขาดข้อมูล ก็จะถูกหลอกลวง เอาเปรียบไม่สามารถคิดทำสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ผู้ที่มีข่าวสารมากพอจึงรู้เท่าทันสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ตนกำลังเผชิญ เพราะทุกวงการต่างใช้ข่าวสารเป็นเครื่องมือในการสร้างและ

ทำลายได้ทั้งสิ้น การรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ นั้นบุคคลต้องมีความสามารถด้านทักษะภาษา ทักษะความคิด วิเคราะห์ และการรู้จักเลือกประเด็นเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ ความสามารถในการฟัง การอ่าน การคิด ของคนเรานั้นต้องนำมาผสมผสานกับการจำ ข้อความ และการจำประสบการณ์ต่าง ๆ ด้วย การใช้ความจำนั้นเป็นสิ่งที่ขาดเสียมิได้เพราะช่วยมิให้สำคัญ ข้อมูลที่สื่อต่าง ๆ นำเสนออย่างรวดเร็วและต้องระมัดระวังเลือกการท่องจำ ให้ได้รู้จักวิธีจำโดย เชื่อมโยงกับสิ่งอื่น ๆ อีกทั้งความสามารถในการส่งสารและรับสารซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่เด็กและ เยาวชน ต้องเรียนรู้และฝึกทักษะ มิฉะนั้นจะได้รับข้อมูลข่าวสารที่ผิดเพี้ยนจากความเป็นจริงอันมี ผลกระทบต่อการคิดแบบแก้ปัญหา หลักการส่งสารและรับสารตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา พอ สรุปได้ดังนี้

1) การสื่อสารที่เป็นจริง เนื้อหาของข่าวสารนั้น เป็นสัจธรรม อธิบาย ความเป็นจริงไม่บิดเบือนเป็นสัจวาจา ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีสัจจะความจริงใจ ซื่อตรงต่อกันเป็น พื้นฐานของความเที่ยงตรง ยุติธรรมในการสื่อสาร ทั้งที่เป็นเนื้อหาและวิธีการ

2) การสื่อสารที่เป็นกลาง ผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องปฏิบัติด้วยสัมมาทิฐิ และปราศจากอคติทั้ง 4 ประการ ช่วยให้เป็นการปฏิบัติที่ยุติธรรมไม่ลำเอียงเพราะ ฉันทาคติ โทษาคติ โมหาคติ ภัยาคติ หากเว้นอคติเสียได้ข่าวสารนั้นย่อมเป็นกลาง

3) การส่งและการรับข่าวสาร ต้องสามารถตรวจสอบและอ้างอิงได้ว่าสาร นั้นถูกต้อง อยู่ในหลักธรรมที่เรียกว่า มหาปเทศ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับตรวจสอบ ที่พระ พุทธองค์ได้ตรัสถึงวิธีการตรวจสอบว่า ธรรมวินัยใดถูกต้อง อย่าพึงรีบด่วนรับรองหรือคัดค้าน ต้องทบทวน เทียบดูในพระสูตรหรือพระวินัยให้ชัดเจนว่าถูกต้องจึงเชื่อถือได้ หลักการนี้สามารถ นำมาใช้กับการรับข่าวสารในปัจจุบันได้เช่นกัน พึงตรวจสอบกับแหล่งอ้างอิงหลาย ๆ แหล่ง เพื่อ วิเคราะห์ทบทวนให้มั่นใจ

4) ความชัดเจนและการจัดระบบของสาระที่นำมาสื่อตามแบบพระพุทธ องค์ที่ทรงจัดหมวดหมู่ชัดเจนในพระไตรปิฎก จากเหตุไปสู่ผล อธิบายเนื้อหาชัดเจน มีตัวอย่าง ประกอบ มีการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย และพระพุทธองค์ทรงสื่อความหมายได้ตรงกับจิตศรัทธา อุปนิสัยของผู้ฟัง การพิจารณานิสัยของผู้ส่งสารและผู้รับสารที่มีผลต่อสาระที่สื่อต่อกัน พระพุทธ องค์ทรงอธิบายลักษณะของบุคคล 3 ลักษณะ ของผู้ส่งสาร คือ

(1) ผู้ที่พูดปดทั้ง ๆ ที่รู้ เพื่อประโยชน์ของตนเอง เพื่อประโยชน์ของ ผู้อื่นหรืออามิสสินจ้าง

(2) ผู้ที่ไม่พูดปดเพื่อหวังประโยชน์ตนเองและผู้อื่นหรืออามิสสินจ้าง

(3) ผู้ที่เว้นจากการพูดหยาบ พูดแต่คำที่รื่นหูเป็นที่พอใจแก่คนหมู่มาก



ส่วนลักษณะของผู้รับสาร พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ 3 ลักษณะ คือ

- (1) ผู้ไม่สนใจรับข่าวสารข้อมูลใด ๆ
- (2) ผู้ที่ไม่สนใจข้อมูลจริงจัง ลืมง่าย
- (3) ผู้ที่สนใจจดจำข้อมูล เข้าใจข้อมูลข่าวสารชัดเจน

ในกระบวนการเผชิญสถานการณ์ ผู้มีข้อมูลข่าวสารถูกต้องเปรียบเสมือนผู้มีสายตามชัด ย่อมมองเห็นทางสว่างไสว สามารถคิดประเมินค่าและตัดสินใจได้ถูกต้อง

การพิจารณาข่าวสารมีวิธีแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะของข่าวสาร ซึ่งมีหลายประการดังนี้

- 1) ข่าวสารนั้นมีความยาก หรือง่ายต่อการรับรู้
- 2) เป็นเรื่องธรรมดา หรือซับซ้อนซ่อนเงื่อน
- 3) มีความเจาะจง หรือกว้างขวางกระจัดกระจาย
- 4) มีลักษณะคลุมเครือ หรือเด่นกระจ่าย
- 5) มีความจริงมากกว่าความเท็จ หรือความเท็จมากกว่าความจริง
- 6) เป็นเรื่องดีหรือเรื่องร้าย
- 7) มีองค์ประกอบเดียวหรือหลายองค์ประกอบ
- 8) มีรูปแบบ ระบบ ระเบียบ หรือยุ่งเหยิง
- 9) เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม
- 10) มีแหล่งอ้างอิง หรือเป็นเรื่องโคมลอย
- 11) เกิดขึ้นจากเจตนาดี หรือเจตนาร้าย
- 12) เป็นข่าวที่ควรรู้ หรือไม่ควรรู้

## 2. การประเมินค่าเพื่อหาคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต 2542 : 694) อธิบายความหมายของคุณค่าแท้ - คุณค่าเทียม ไว้ว่า

คุณค่าแท้ หมายถึง คุณค่า หรือ ประโยชน์ของสิ่งทั้งหลายที่อาศัยปัญญาเป็นเครื่องวัด เป็นคุณค่า หรือประโยชน์โดยตรงของชีวิต ลักษณะของผู้ที่ใช้ปัญญาในการประเมินค่า มีดังนี้

- (1) เข้าใจคุณสมบัติบทบาทของสรรพสิ่ง
- (2) รู้จักเสพคุณค่าที่เป็นประโยชน์พื้นฐานแก่ชีวิตอย่างแท้จริง
- (3) การทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของตนเองและผู้อื่น

(4) รู้จักวิเคราะห์ตนเองอยู่เสมอ เป็นผู้รู้จักประมาณตน

(5) เป็นผู้รับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เต็มกำลังความสามารถ เพื่อให้สำเร็จประโยชน์อันเป็นจุดมุ่งหมายของชีวิต

**คุณค่าเทียบ** หมายถึง คุณค่าที่ปรุงแต่ง พอกพูนขึ้นเกินจากประโยชน์  
หน้าที่อันแท้จริง

ลักษณะของผู้ที่ยึดติดกับคุณค่าเทียบ

(1) มักมองสิ่งต่าง ๆ อย่างผิวเผิน

(2) ขาดเหตุผล เมื่อจะต้องตัดสินใจ เนื่องจากข้อมูลไม่ละเอียดเพียงพอ

เกณฑ์คุณค่าแท้ - คุณค่าเทียบ มี 4 เกณฑ์ คือ

1) เกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการและเวลาที่ได้รับประโยชน์ บุคคลต้องรู้จัก  
พิจารณาวิธีการกับเวลาที่ใช้ในการเผชิญสถานการณ์ ดังนี้

(1) เป็นวิธีการที่ใช้เวลาน้อย เกิดประโยชน์มาก คุ่มค่าทันที

(2) เป็นวิธีการที่ใช้เวลาน้อย เกิดประโยชน์น้อย ต้องคอยนาน

(3) เป็นวิธีการที่ใช้เวลามาก เกิดประโยชน์มาก คุ่มค่าทันที

(4) เป็นวิธีการที่ใช้เวลามาก เกิดประโยชน์น้อย ไม่คุ้มค่าต้องคอยนาน

(5) เป็นวิธีการที่ใช้เวลามากเกิดประโยชน์มาก และต้องอดใจรอเป็น

เวลานาน

เกณฑ์เวลามีส่วนสำคัญในการประเมินค่า ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับเรื่อง  
และเหตุการณ์อื่นมาประกอบการประเมินด้วย บางคนใจร้อนต้องการเรียนลัดและรวดเร็ว บางคน  
ใช้วิธีการลวก ๆ รีบเร่ง จนสะเพร่าและเกิดความผิดพลาด บางคนเฉื่อยชาแต่ต้องการประโยชน์  
มาก เวลาจึงเป็นเกณฑ์หนึ่งที่ทำให้บุคคลประเมินค่าแตกต่างกันไป

2) เกณฑ์เกี่ยวกับผู้ทำและรับประโยชน์ บุคคลจะเลือกตัดสินใจปฏิบัติ  
อย่างไรย่อมขึ้นอยู่กับภารกิจ ความรับผิดชอบและประโยชน์ว่าจะเกิดขึ้นกับตนเองหรือผู้อื่น การ  
ประเมินคุณค่าย่อมขึ้นอยู่กับคุณธรรมหลายประการ เช่น ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความ  
กล้าหาญ ความอดทน ความขลาดเขลา การปฏิบัติ วิธีการ และประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงย่อมแตกต่าง  
กันไปตามพื้นฐานของจิตใจ ซึ่งถ้าบุคคลตระหนัก ในคุณค่าของศีลธรรม ความไม่เห็นแก่ตัว  
ย่อมจะทำงานด้วยวิธีการที่เหมาะสม โดยเลือกประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

3) เกณฑ์เกี่ยวกับความเด่นชัดของประโยชน์ คนส่วนมากจะประเมิน  
คุณค่าของวัตถุสูง เช่น อามิสสินจ้าง ลาภ ยศ สรรเสริญและความสุขชนิดฟุ้งเฟ้อ มากกว่า  
ประโยชน์ทางด้านจิตใจอันเป็นประโยชน์ที่เกิดจากคุณค่าแท้คือประโยชน์ทางจิตใจที่เกิดจากฉันทะ

คือ ความพอใจ ใฝ่ปรารถนาที่จะทำงานให้เกิดผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป การประเมินค่าจึงมีความสำคัญ ค่าของเงินกับค่าของความเป็นมนุษย์ ค่าของอำนาจกับค่าของความสงบสุข เป็นสิ่งที่ทำให้คนประเมินต่างกันได้รับผลต่างกัน การให้คนเรียนรู้หลักเกณฑ์ในการประเมินให้ถูกต้อง จะช่วยพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

4) เกณฑ์เกี่ยวกับความสมบูรณ์ของประโยชน์ วิธีการทำงานหรือวิธีการปฏิบัติ บางครั้งแม้จะทำจนครบถ้วนแต่ได้ผลประโยชน์ไม่สมบูรณ์ ประโยชน์นั้นอาจเกิดในบางส่วน แก่บางคนในบางเวลาและบางครั้งมีผลดีบางครั้งมีผลเสียทำให้การประเมินค่าแตกต่างกัน ได้ ความสมบูรณ์ของประโยชน์ประเมินได้จาก สิ่งต่อไปนี้

(1) ความเหมาะสม โดยใช้หลักค่านิยมของกลุ่มชนในสังคมขณะนั้น  
(2) ความสูงส่งตามหลักของวัฒนธรรมประเพณี อันเป็นวิถีของการอยู่ร่วมกัน

(3) ความดีงามตามหลักศาสนาและศีลธรรม

(4) ความถูกต้องตามหลักของกฎหมาย

### 3. การเลือกและการตัดสินใจ

เป็นขั้นตอนของการผจญและการผสมผสานผลของการประเมินค่า เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติเป็นการฝึกทักษะการเลือกและการตัดสินใจ เมื่อต้องเผชิญปัญหา หรือสถานการณ์ การเลือกและการตัดสินใจหลังจากที่ได้ประเมินค่าข้อมูลต่าง ๆ ไว้หลายทางแล้วนั้น หากมีความผิดพลาดหรือลังเลใจบุคคลนั้นย่อมไม่สามารถแก้ปัญหาได้และอาจหลีกเลี่ยงไปจากสถานการณ์นั้นแม้จะรู้วิธีการแก้ปัญหา

ขั้นตอนของการเลือกและการตัดสินใจ

1) การรวบรวมข้อมูลที่ดีทำให้สามารถกำหนดและอธิบายประเด็นสำคัญของปัญหาได้

2) การประเมินค่าตามเกณฑ์ที่ถูกต้อง ดีงาม เหมาะสม ทำให้คิดและคาดถึงผลดี ผลเสียในการเลือกและตัดสินใจ

3) การวิเคราะห์และเปรียบเทียบประเด็นที่ประเมินค่าแล้ว ทำให้สามารถกำหนดทางเลือก และทางออกของสถานการณ์และปัญหาได้

4) เมื่อมีทางเลือกหลายทาง บุคคลต้องอาศัยหลักการ ประสพการณ์ และการทำนายผลมาสร้างเกณฑ์ เพื่อเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด

5) ถ้าไม่มีทางเลือกหรือมีทางเลือกทางเดียว ที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ต้องหาทางออกใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้

6) ตัดสินใจเลือกทางที่ดีที่สุด

7) วางแนวทางการปฏิบัติที่ได้ผล

ลักษณะของทางเลือกเมื่อบุคคลได้ประเมินค่าของข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ และปัญหาแล้ว จะพบกับลักษณะทางเลือกต่อไปนี้

1) พบทางเลือกหลายทาง และเป็นทางเลือกที่ดีทุกทาง เพราะเป็นทางเลือกที่ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรมค่านิยม ประเพณีอันดีงาม สามารถนำไปปฏิบัติได้ผล

2) พบทางเลือกหลายทาง แต่เป็นทางเลือกที่ร้ายทุกทาง เพราะเป็นทางเลือกที่ผิดกฎหมาย ขัดกับหลักศีลธรรม ค่านิยมประเพณี ถ้านำไปปฏิบัติจะเกิดผลร้าย

3) พบทางเลือกหลายทาง และเป็นทางเลือกที่ดีบ้างร้ายบ้างปะปนกัน ซึ่งต้องเปรียบเทียบและตัดสินใจโดยรู้จักความเสียสละ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว

4) พบทางเลือกทางเดียว ไม่ว่าทางเลือกนั้นจะดีหรือไม่ดีก็ต้องเลือกและตัดสินใจ

#### 4. การปฏิบัติ

เป็นขั้นตอนของการเผด็จ คือการลงมือแก้ปัญหาและเผชิญสถานการณ์จนสำเร็จลุล่วง ล่วงด้วยดี การที่บุคคลสามารถรวบรวมข้อมูลความรู้มาประเมินค่าและตัดสินใจได้อย่างดีเพียงใด แต่ถ้าขาดการนำมาปฏิบัติย่อมไม่ประสบผลสำเร็จ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต 2546 : 210-219) กล่าวถึงหลักกรรมทางพระพุทธศาสนาที่แนะวิธีการปฏิบัติไว้หลายหมวด ในที่นี้ขอนำเสนอ สัปปริสธรรม 7 ประการ ได้แก่

1) การปฏิบัติตามหลักการ กฎเกณฑ์ และคิดถึงเหตุผล (ธัมมัญญตา)

2) การปฏิบัติตามสาระและความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ คิดถึงผลตามสาระและความมุ่งหมาย (อัตถัญญตา)

3) การปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพฐานะ ความรู้ความสามารถของตน (อัตถัญญตา)

4) การปฏิบัติตนโดยยึดหลักของความพอดี รู้จักประมาณ ไม่เคร่งครัด ไม่เข้มงวดเกินไป หรือไม่หละหลวมเหลวไหลจนเกินไป (มัตถัญญตา)

5) การปฏิบัติตนให้เหมาะกับการเวลา คือ ตรงเวลา เป็นเวลาทันกาล และพอเหมาะกับเวลา (กาลัญญตา)

6) การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับกลุ่มคน ชุมชน และสังคมนั้น ๆ (ปรีคัณญา)

7) การปฏิบัติให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งย่อมมีความแตกต่างทางกาย สติปัญญา ฐานะ ความคิด ความสามารถ ความสนใจ และคุณธรรม (ปุกคัณญา)

นอกจากจะปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการแล้ว ยังมีหลักเกณฑ์ของการปฏิบัติให้ถูกต้อง 4 ประการ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต 2542 : 570 – 575) กล่าวไว้ ดังนี้

1) ทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ไม่ปฏิบัติตนเอนเอียงไปสุดโต่ง ทั้งในทางที่สุขสำราญ และในทางที่บีบคั้นตนเอง

2) ประสานประโยชน์การปฏิบัติตนในสถานการณ์ที่มีทางเลือกหลายทางเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย มักจะเกิดความคิดเห็นและการปฏิบัติ

3) กระทำปฏิบัติการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี ใช้วิธีการที่ละมุนละม่อม สร้างความเข้าใจกับทุกฝ่าย เพื่อมุ่งประสานประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ถือหลักการและเหตุผลมากกว่าการใช้อารมณ์ ใช้การสร้างสรรค์ มากกว่าการทำลาย เว้นจากความโลภ ความพยาบาทและการเบียดเบียนกัน

4) เว้นจากการพูดเท็จ พูดต่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพื่อเจ้อ เพราะการพูดดังกล่าว นั้นจะทำให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่รุนแรง

### 3.2 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

รพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์ (อ้างในปราณีต จันทรวงศ์ 2542 : 16-17) ได้เสนอรูปแบบการสอนด้วยกระบวนการเผชิญสถานการณ์ตามแนวคิดของสุมณ อมรวิวัฒน์ ไว้ 6 ขั้นตอนดังนี้

#### 3.2.1 สร้างศรัทธา

1) ก่อนการเรียนแต่ละครั้งครูต้องจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาของบทเรียน และสร้างสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของบทเรียน

2) ครูหาช่วงเวลาก่อนสอน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนอย่างจริงใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตร สุภาพ มั่นใจในเรื่องที่จะสอน รวมทั้งเสนอสถานการณ์ปัญหาหรือกรณีตัวอย่างที่จะนำเข้าสู่เรื่องที่จะสอน

### 3.2.2 ศึกษาสังคม

เป็นการฝึกทักษะการแสวงหาและรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้และหลักการ โดยนำเสนอด้วยสถานการณ์ที่ใกล้ตัวผู้เรียนให้ผู้เรียนสืบสอบแหล่งที่มาเพื่อกลั่นกรองข้อมูลให้เกิดประโยชน์โดยใช้วิธีคิดแบบแก้ปัญหา

### 3.2.3 ระดมเผชิญสถานการณ์

นักเรียนฝึกสรุปประเด็นสำคัญ เพื่อประเมินค่า แนวทางแก้ไขปัญหาว่าทางใดดีที่สุดโดยใช้วิธีคิดแบบแก้ปัญหา เป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกในส่วนตัวตนเอง เคยกระทำ หรือเคยปฏิบัติเป็นประจำด้วยการนำความรู้ที่ได้มาจัดสรุปประเด็น และประเมินว่าประเด็นไหนน่าจะถูกต้องดีงามเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดแท้จริง ประเด็นบกพร่อง ผิดพลาด ชั่วร้าย ไม่เหมาะสมไม่ควร ทำไปจะเกิดผลร้าย มีเกณฑ์ประเมิน และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งนั้น หรือการกระทำนั้น ได้แก่

- 1) เวลา
- 2) ผู้กระทำและผู้รับผลประโยชน์
- 3) ความชัดเจนของประโยชน์
- 4) ความสมบูรณ์

### 3.2.4 วิจารณ์ความคิด

ฝึกทักษะการเลือกและการตัดสินใจ โดยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและคิดทดสอบด้วยเหตุผลจนมั่นใจว่าเป็นทางเลือกที่ถูกต้อง เป็นขั้นที่เร้าให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์วิจารณ์ จากประเด็นปัญหา มีการสนทนา ชักถาม วิพากษ์ วิจารณ์ แสดงความคิดเห็น จากเรื่องที่เรียน อภิปรายอย่างมีเหตุผล การให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นที่จะทำให้ผู้เรียนสบายใจโดยไม่ต้องกลัวหรือหวาดระแวงว่าจะตอบผิด เพราะครูได้เปิดโอกาสอย่างอิสระให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่โดยใช้หลักการคิดอย่างแบบคายในการเลือกและตัดสินใจ และช่วยกันคิดหาวิธีแก้ไขและข้อเสนอแนะ โดยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และวิเคราะห์ความจริงได้ด้วยตนเอง นำไปสู่ข้อสรุปในการเลือกและการตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง เกณฑ์การตัดสินใจเลือกวิธีการหรือการกระทำนั้น ได้แก่

- 1) ถูกต้อง ไม่ผิดกฎหมาย ระเบียบประเพณี ค่านิยม ศีลธรรม
- 2) เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
- 3) สามารถปฏิบัติได้

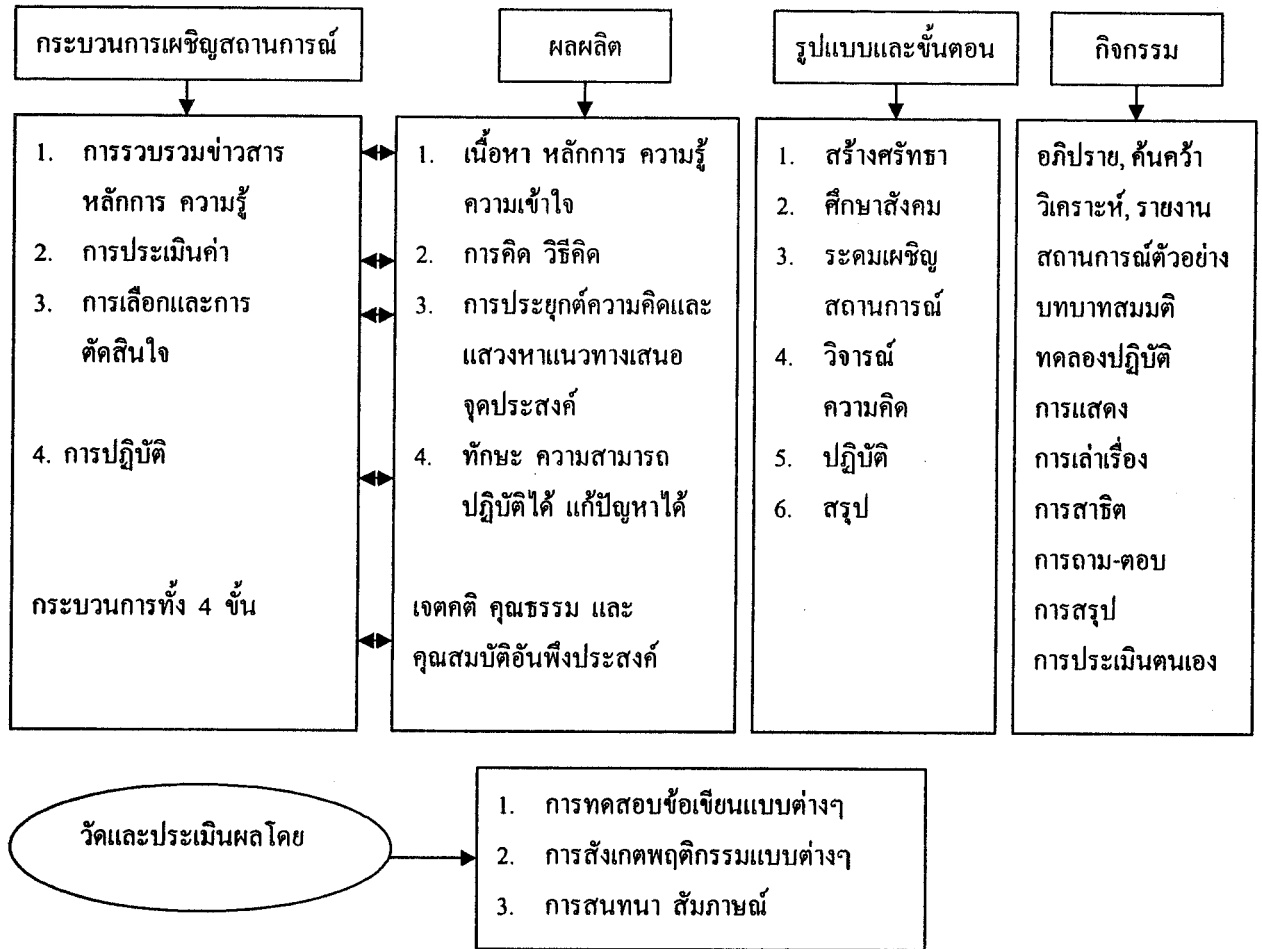
### 3.2.5 ฝึกปฏิบัติ

นักเรียนลงมือปฏิบัติทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน โดยครูคอยสังเกต แนะนำ และใช้วิธีการให้คำปรึกษา เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบหาแนวทางปฏิบัติ มีข้อเสนอแนะหรือแนวคิดที่ดีอะไรบ้างในเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ให้นักเรียนนำแนวคิดดังกล่าวเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติ หรือนำมาแต่งเป็นนิทาน คำขวัญ ข้อคิด ซึ่งเป็นการตรวจสอบได้ว่า เกิดจิตสำนึกจริงหรือไม่

### 3.2.6 สรุป

นักเรียนแสดงออกด้วยวิธีการต่างๆ เช่นการพูด การเขียนหรือการกระทำต่างๆ สนองตอบต่อสิ่งเร้าในรูปแบบที่เหมาะสมกับความสามารถและวัย เพื่อเป็นการตอกย้ำให้ผู้เรียนเกิดความสำนึกในการกระทำมากขึ้น ผู้เรียนต้องสรุปบทเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจทุกครั้ง ที่สอนจบ เช่น อาจใช้เนื้อเพลงที่สอดคล้องกับบทเรียน หรือหลักธรรมที่สอน คำกลอน คำขวัญ ให้ผู้เรียนร้องหรืออ่านพร้อมกัน หรือคู่มือทัศน ฟังเพลง เป็นการสรุปความเข้าใจ

จาก 6 ขั้นตอนวิธีการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ดังกล่าว สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 2.2



ภาพที่ 2.2 กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในการสอน ของสุนน อมรวิวัฒน์

ที่มา : คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน คู่มือชุดการเรียนรู้การสอนจริยศึกษา  
 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภา 2537

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ มาจากแนวคิดที่ว่า การศึกษาที่แท้จริงสัมพันธ์สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต ซึ่งต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่มีทั้งสุข ทุกข์ สมหวัง และความผิดหวังต่างๆ การศึกษาที่แท้จริงช่วยให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ที่จะเผชิญสถานการณ์ต่างๆ เริ่มจากการสร้างศรัทธา การศึกษาสังคม ให้ผู้เรียนระดมเผชิญสถานการณ์ ร่วมวิจาร์ณความคิด ฝึกปฏิบัติ และสรุปประเมินผล โดยจัดเป็นกิจกรรมฝึกปฏิบัติ เพื่อเร้าความสนใจของนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ครูเป็นผู้ชี้แนะและ



คอยจัดบรรยากาศ สื่อ วิธีการ ให้ผู้เรียนฝึกแก้ปัญหาอยู่เสมอ จนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมทุกสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

#### 4. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

การคิดแบบแก้ปัญหา เป็นส่วนหนึ่งของการคิดแบบโยนิโสมนสิการ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต 2542 : 28) กล่าวไว้ว่า การคิดแบบแก้ปัญหาคือ การใช้ความคิดที่ถูกต้องวิธี ความรู้จักคิด คิดเป็นหรือคิดอย่างมีระเบียบ หมายถึงการรู้จักมอง รู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายโดยมองตามสิ่งนั้นๆ มันเป็นของมัน และโดยวิธีหาเหตุผล สืบค้นต้นเค้า สืบสาวให้ตลอดสาย แยกแยะสิ่งนั้นๆ หรือปัญหานั้นๆ ออก ให้เป็นสภาวะและความสัมพันธ์สืบทอดแห่งปัจจัย โดยไม่เอาความรู้สึกด้วยค้นหา อุปทานของตนเองเข้าจับ ปัจจัยนี้เรียกว่าปัจจัยโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคล เรียกว่าวิธีการแห่งปัญญา

##### 4.1 โยนิโสมนสิการประกอบด้วย

1. อุปายมนสิการ แปลว่า การคิดหรือพิจารณาโดยอุปาย คือ คิดอย่างมีวิธี หรือถูกต้องวิธีที่จะให้เข้าถึงความจริง สอดคล้องกับแนวสัจจะทำให้ยังรู้สภาวะลักษณะ และสามัญลักษณะของสิ่งทั้งหลาย

2. ปถมนสิการ แปลว่า การคิดเป็นทางหรือคิดถูกทาง คือ คิดได้ต่อเนื่องเป็นลำดับ จัดลำดับได้หรือมีลำดับขั้นตอน เล่นเป็นแถวเป็นแนว หมายถึง คิดเป็นระเบียบตามแนวเหตุผล

3. การมนสิการ แปลว่า การคิดตามเหตุ คิดค้นเหตุ คิดตามเหตุหรือคิดอย่างมีเหตุผลหมายถึง การคิดสืบค้นตามแนวความสัมพันธ์ หรือสืบทอดกันแห่งเหตุปัจจัย พิจารณาสืบสาวหาสาเหตุให้ถึงต้นเค้า หรือแหล่งที่มาซึ่งส่งผลต่อเนื่องตามลำดับ

4. อุปาทกมนสิการ แปลว่า คิดให้เกิดผล คือ ใช้ความคิดที่พึงประสงค์ เล็งเห็นถึงการคิดอย่างมีเป้าหมาย หมายถึง การคิดพิจารณาที่ทำให้เกิดกุศลกรรม เช่น การปลูกเรือให้เกิดความเพียร การรู้จักคิดในทางที่ทำให้หายหวาดกลัว หายโกรธ การพิจารณาที่ทำให้มีสติหรือทำให้จิตใจเข้มแข็ง

ขอบเขต (Scope) และบทบาท (Function) ของโยนิโสมนสิการนั้น กินความหมายกว้าง ครอบคลุม ตั้งแต่การนึกคิดอยู่ในแนวศีลธรรม การคิดหลักความดีงาม และหลักความจริงต่างๆ ไปจนถึงการคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบและการสืบสาวหาเหตุปัจจัยที่ต้องใช้อาศัยศรัทธา นั้นเป็นทางเดินและโยนิโสมนสิการก็กลับเป็นปัจจัยส่งเสริมศรัทธาชวนให้ตั้งใจศึกษายิ่งขึ้น

4.2 **วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ** คือการนำเอาโยนิโสมนสิการมาใช้ในการปฏิบัติ หรือโยนิโสมนสิการภาคปฏิบัติ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการหรือเรียกสั้นๆว่า วิธีโยนิโสมนสิการนี้ แม้จะมีหลากหลายวิธี แต่เมื่อว่าโดยหลักการมี 2 แบบ ได้แก่ โยนิโสมนสิการที่มุ่งสกัดหรือกำจัดอวิชชาโดยตรง และโยนิโสมนสิการที่มุ่งสกัดหรือกำจัดความต้องการที่เกินขอบเขต พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต2542 : 676-708) ได้กล่าวถึงโยนิโสมนสิการ 10 วิธี คือ

4.2.1 **วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย** เป็นการคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย คือ การพิจารณาปรากฏการณ์ที่เป็นผลให้รู้ถึงสภาวะที่แท้จริง หรือพิจารณาปัญหา หาหนทางแก้ไขด้วยการค้นหาสาเหตุและปัจจัยต่างๆที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมา อาจเรียกว่า วิธีคิดแบบอัทปปัจจยตา หรือคิดตามหลักปฏิจจนุปบาท จัดเป็นโยนิโสมนสิการแบบพื้นฐาน

4.2.2 **วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ** เป็นการคิดที่มุ่งให้มอง และให้รู้จักสิ่งทั้งหลายตามสภาวะของมันเองอีกแบบหนึ่ง ในทางธรรมท่านมักใช้พิจารณาเพื่อให้เห็นความไม่มีแก่นสาร หรือความไม่เป็นตัวเป็นตนที่แท้จริงของสิ่งทั้งหลายให้หายยึดติดถือมั่นในสมมติบัญญัติ โดยเฉพาะการพิจารณาเห็นสัตว์บุคคลเป็นเพียงการประชุมกันขององค์ประกอบต่างๆ ที่เรียกว่าขันธ์ 5 แต่ละอย่างก็เกิดขึ้นจากส่วนประกอบย่อยต่อไปอีก

4.2.3 **วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์** คือวิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมคา มองอย่างรู้เท่าทันความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย ซึ่งจะต้องเป็นอย่างนั้นตามธรรมคาของมันในฐานะเป็นสิ่งที่เกิดจากเหตุปัจจัยต่างๆ ประดุจเช่น จะต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบนี้แบ่งได้เป็น 2 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 คือ รู้เท่าทันและยอมรับความจริง

ขั้นตอนที่ 2 คือ แก้ไขและทำการไปตามเหตุปัจจัย

4.2.4 **วิธีคิดแบบแก้ปัญห** เรียกตามโวหารทางธรรมว่า วิธีแห่งความดับทุกข์ จัดเป็นวิธีคิดแบบหลักอย่างหนึ่ง เพราะสามารถขยายให้ครอบคลุมวิธีคิดแบบอื่นๆ ได้ทั้งหมด บาลีที่พึงอ้างในข้อความสั้นๆ คือ เป็นวิธีคิดตามเหตุและผล หรือเป็นๆไปตามเหตุและผล สืบสาวจากผลไปหาเหตุ แล้วแก้ไขและกระทำที่ต้นเหตุ เป็นวิธีคิดตรงเหตุตรงเรื่องตรงไปตรงมา

4.2.5 **วิธีคิดแบบบรรดสัมพันธ** เป็นการคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย ให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างธรรมกับบรรด หรือหลักการกับความมุ่งหมาย เป็นความคิดที่มีความสำคัญมาก ในเมื่อจะลงมือปฏิบัติธรรมหรือทำการตามหลักการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ผลตรงตามความมุ่งหมาย ไม่กลายเป็นกระทำที่คลาดเคลื่อนเลื่อนลอย หรือมงาย

4.2.6 **วิธีคิดแบบเห็นคุณโทษและทางออก** คือ การพิจารณาให้ครบทั้งส่วนดี ส่วนอร่อย ส่วนหวานชื่น คุณโทษ คุณค่า ข้อที่น่าพึงพอใจ และส่วนเสีย ข้อเสีย ข้อบกพร่อง

4.2.7 **วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม** คือการพิจารณาเกี่ยวกับการใช้สอย การบริโภค เป็นวิธีคิดแบบสกดหรือบรรเทาตัณหา เป็นขั้นฝีกขัดเกลากิเลส หรือตัดทางไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจ ชักจูงพฤติกรรมต่อไป

4.2.8 **วิธีคิดแบบเร้าคุณธรรม** เป็นวิธีคิดแบบเร้ากุศล เร้าคุณธรรม หรือวิธีคิดแบบกุศลภาวนา เป็นวิธีคิดในแนวสกดกันหรือบรรเทาและขัดเกลادتัญหา จึงจัดได้ว่าปฏิบัติดีต่างๆ สำหรับส่งเสริมความเจริญของงามแห่งคุณธรรม และสร้างเสริมสัมมาทิฐิที่เป็นโลกิยะ

4.2.9 **วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน** เป็นวิธีคิดแบบรู้สึกตัวอยู่ทุกขณะ รู้คิดเท่าทันกระบวนการของสภาวะต่างๆ อยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดวินัยในตนเอง มีความตั้งใจปฏิบัติภารกิจที่กำลังทำอยู่อย่างใช้ปัญญา เช่น การขับรถต้องมีสติและสมาธิ ตั้งใจขับให้ถูกต้องตามกฎหมายจราจร และปลอดภัย

4.2.10 **วิธีคิดแบบวิภาษวาท** ไม่ใช่วิธีคิดโดยตรง แต่เป็นวิธีพูด หรือการแสดงหลักการแห่งคำสอนแบบหนึ่ง อย่างไรก็ตาม การคิดกับการพูดเป็นกรรมใกล้ชิดกันมากที่สุด ก่อนจะพูดต้องคิดก่อน สิ่งที่พูดล้วนสำเร็จมาจากความคิดทั้งสิ้น ในทางธรรมก็แสดงว่าวจีสังขาร ได้แก่ วิตกและวิจารณ์

### 4.3 วิธีคิดแบบแก้ปัญหา

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต 2542 : 681) กล่าวถึงวิธีคิดแบบแก้ปัญหาว่า เป็นวิธีแห่งความดับทุกข์ (ปัญหา) มีลักษณะทั่วไป 2 ประการ

1. เป็นวิธีคิดตามเหตุและผล หรือเป็นไปตามเหตุและผล สืบสาวจากผลไปหาเหตุแล้วแก้ไขและทำการที่ต้นเหตุ จัดเป็น 2 คู่คือ

คู่ที่ 1 ทุกข์เป็นผล เป็นตัวปัญหา เป็นสถานการณ์ประสพที่ไม่ต้องการ สมุทัยเป็นเหตุ เป็นที่มาของปัญหา เป็นจุดที่ต้องกำจัดหรือแก้ไข

คู่ที่ 2 นิโรธเป็นผล เป็นภาวะที่สิ้นปัญหา เป็นจุดหมายที่ต้องการจะเข้าถึง มรรคเป็นเหตุ เป็นวิธีการ เป็นข้อปฏิบัติที่ต้องกระทำในการแก้ไขสาเหตุปัญหา เพื่อบรรลุจุดหมายคือภาวะสิ้นปัญหาอันได้แก่ความดับทุกข์

2. เป็นวิธีคิดที่ตรงจุดตรงเรื่อง ตรงไปตรงมา มุ่งตรงต่อสิ่งที่จะต้องทำต้องปฏิบัติ ต้องเกี่ยวข้องกับชีวิต ใช้แก้ปัญหา ไม่ฟุ้งซ่านออกไปในเรื่องที่ฟุ้งเพื่อ

หลักการหรือสาระสำคัญของวิธีคิดแบบแก้ปัญหา คือ การเริ่มต้นจากปัญหาหรือความทุกข์ที่ประสพ โดยกำหนดรู้ ทำความเข้าใจกับปัญหาคือความทุกข์นั้นให้ชัดเจน แล้วสืบค้นหาสาเหตุเพื่อเตรียมแก้ไข ในเวลาเดียวกันกำหนดเป้าหมายของตนให้แน่ชัดว่าคืออะไร จะเป็นไป

ได้หรือไม่ และเป็นไปได้อย่างไร แล้วคิดว่าวิธีปฏิบัติที่จะกำจัดสาเหตุของปัญหาโดยสอดคล้องกับการที่จะบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้นั้น

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต 2542 : 682) กล่าวถึงวิธีการคิดแบบแก้ปัญหา และแนวปฏิบัติไว้ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. **ทุกข์** คือสภาพปัญหา ความคับข้อง ดิฉัด กดดัน บีบคั้น บกพร่อง ที่เกิดมีแก่ชีวิตหรือที่คนได้ประสบทุกข์นี้เรามีหน้าที่เพียงกำหนดรู้ คือทำความเข้าใจและกำหนดขอบเขตให้ชัด เหมือนอย่างแพทย์กำหนดรู้หรือตรวจให้รู้ว่าเป็นอาการของโรคอะไร เป็นที่ไหน เราไม่มีหน้าที่เอาทุกข์มาครุ่นคิดมาแบกไว้หรือดิฉัดเคืองเป็นปฏิปักษ์กับความทุกข์ หรือหวังกังวลอยากหายทุกข์ เพราะคิดอย่างนั้นมีแต่จะทำให้ทุกข์เพิ่มขึ้น เราอยากแก้ทุกข์ได้ แต่เราก็แก้ทุกข์ด้วยความอยากไม่ได้ เราต้องแก้ด้วยรู้มันและกำจัดเหตุของมัน ดังนั้นจะอยากไปก็ไม่มีประโยชน์ มีแต่โทษเพิ่มขึ้น เมื่อกำหนดรู้ทุกข์หรือเข้าใจปัญหาก็ก็นับเป็นอันปฏิบัติหน้าที่ต่อทุกข์หรือต่อปัญหาเสร็จสิ้น ฟังก้าวไปสู่ขั้นที่ 2 ทันที

2. **สมุทัย** คือสาเหตุแห่งทุกข์ หรือสาเหตุของปัญหา ได้แก่เหตุปัจจัยต่างๆ ที่เข้าสัมพันธ์ขัดแย้งส่งผลสืบทอดกันมาจนปรากฏเป็นสภาพบีบคั้น กดดัน คับข้อง ดิฉัด อึดอัด บกพร่อง ในรูปแบบต่างๆ แปลกๆ กันไป อันจะต้องค้นหาให้พบ จากนั้นต้องกำจัดหรือละเสียดัวเหตุแกนกลางที่ยืนพื้นหรือยืนโรงกำกับชีวิตอยู่ควบคู่กับความทุกข์พื้นฐานของมนุษย์ เมื่อประสบทุกข์หรือปัญหาจำเพาะแต่ละกรณีต้องสืบสาวหาสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตามวิธีคิดขั้นที่ 1 หากเป็นปัจจัยด้านมนุษย์ ก็พึงนำเอาเหตุแกนกลางหรือเหตุยืนโรงมาพิจารณาพร้อมกับเหตุปัจจัยเฉพาะกรณีด้วย เมื่อสืบค้นวิเคราะห์และวินิจฉัยจับมูลเหตุของปัญหา ซึ่งจะต้องกำจัดหรือแก้ไขให้ได้แล้ว ก็เป็นอันเสร็จสิ้นการคิดขั้นที่ 2

3. **นิโรธ** คือความดับทุกข์ ความพ้นทุกข์ ภาวะไร้ทุกข์ ภาวะพ้นปัญหา หมดหรือปราศจากปัญหา เป็นจุดหมายที่ต้องการ ซึ่งเราต้องประจักษ์แจ้ง ทำให้เป็นจริง ทำให้สำเร็จหรือบรรลุถึง ในขั้นนี้จะต้องกำหนดได้ว่าจุดหมายที่ต้องการคืออะไร การที่ปฏิบัติอยู่นี้หรือจะปฏิบัติเพื่ออะไร จะทำกันไปไหนจุดหมายนั้นเป็นไปได้หรือไม่ เป็นไปได้ได้อย่างไรมีหลักการในการเข้าถึงอย่างไร

4. **มรรค** คือทางดับทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ หรือวิธีแก้ไขปัญหาก็ได้แก่วิธีการและรายละเอียดสิ่งที่จะต้องปฏิบัติ เพื่อกำจัดเหตุปัจจัยของปัญหา ให้เข้าถึงจุดหมายที่ต้องการ ซึ่งเรามีหน้าที่ปฏิบัติหรือลงมือทำ สิ่งที่ต้องทำในขั้นของความคิด ก็คือ กำหนดวางวิธีการ แผนการ รายการสิ่งที่จะต้องทำ ซึ่งจะช่วยให้แก้ไขสาเหตุของปัญหาได้สำเร็จโดยสอดคล้องกับจุดหมายที่ต้องการ

เสฐียรพงษ์ วรรณปก (2546 : 100-101) กล่าวถึงการคิดแก้ปัญหาไว้ 3 ประการ คือ

1. กำหนดให้รู้ว่าสภาพปัญหาคืออะไร
2. สาเหตุของปัญหาอยู่ที่ไหน อะไรบ้าง
3. ปัญหานี้มีทางแก้ไหม ถ้ามี มีกี่วิธี และวิธีไหนที่ดีที่สุด

สรุปให้ชัดๆ ก็คือการจะแก้ปัญหาได้ จะต้องรู้สภาพปัญหา รู้สาเหตุของปัญหา รู้ว่าปัญหาต่างๆ นั้นหมดไป และต้องลงมือทำหรือแก้ปัญหานั้นอย่างต่อเนื่อง

อาลัย พรหมชนะ (2541 : 35) ได้ระบุตัวที่บ่งชี้การคิดแก้ปัญหาไว้ ดังนี้

1. คิดตามเหตุและผล
2. คิดผลไปหาเหตุ
3. คิดตรงจุด ตรงเรื่อง ตรงไปตรงมา
4. การแก้ปัญหาชีวิต

สรุปขั้นตอนวิธีคิดแบบแก้ปัญหา ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) ครูผู้สอนนำสถานการณ์ให้นักเรียนได้ศึกษา พิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยความรอบครอบและพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหาซึ่งนักเรียน จะต้องคิดแก้ไขให้จงได้

2. ขั้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมมุติ)

1) ให้นักเรียนให้ได้พิจารณาด้วยตนเองว่า สาเหตุของปัญหาจากสถานการณ์ ที่ให้ศึกษามีอะไรบ้าง

2) ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจว่า ในการแก้ปัญหาใดๆ นั้น จะต้องกำจัดหรือดับ ที่ต้นตอหรือแก้ที่สาเหตุของปัญหาเหล่านั้น

3) ให้นักเรียนเกิดความคิดว่า ในการแก้ที่สาเหตุนั้น อาจจะทำอะไรได้บ้าง คือให้กำหนดสิ่งจะกระทำเป็นข้อๆ ไป

3. ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) เป็นการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลมี ขั้นตอน ดังนี้

1) สัจฉิกริยา หมายถึง การทำให้แจ้ง หรือให้บรรลุจุดหมายที่ต้องการทำ อย่างไรจึงจะทำให้แจ้งได้ กิจกรรมในขั้นนี้ครูผู้สอนต้องช่วยให้นักเรียน ได้กระทำหรือทำการ ทดลองด้วยตนเองตามหัวข้อประเด็นต่างๆที่กำหนดไว้ในกิจกรรม

2) เมื่อนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติตามกิจกรรม ได้ผลประการใด ต้องบันทึกผล ของการปฏิบัติแต่ละขั้นตอน หรือที่เรียกว่า “ข้อมูล” ไว้เพื่อพิจารณาในขั้นต่อไป

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลมีขั้นตอน ดังนี้

1) จากการทดลองกระทำด้วยตนเองหลายๆ อย่างนั้น ย่อมจะได้ผลออกมาให้เห็นชัด ผลบางประการชี้ให้เห็นว่า แก้ปัญหาได้บางประการ แต่ไม่ค่อยชัดเจนนัก ผลที่ถูกต้องจะชี้ให้เห็นว่า แก้ปัญหาได้แน่นอนแล้วและได้บรรลุจุดหมายแล้ว ได้แนวทางหรือข้อปฏิบัติที่เราต้องการแล้วเหล่านี้หมายความว่าต้องวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้อันที่ ๓ ในขั้นที่ ๓ ข้อ ๒ นั้น จนเห็นแจ่มแจ้งว่าทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาคำหนดในขั้นที่ ๑ ได้สำเร็จ

2) จากการวิเคราะห์ดังกล่าวแล้วนั้นจะทำให้เห็นว่าสิ่งใดแก้ปัญหาก็จริงต่อไปก็ให้สรุปการกระทำที่ได้ผลนั้นๆ ไว้เป็นข้อๆ หรือเป็นระบบ หรือเป็นแนวทางปฏิบัติแล้วให้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้นโดยทั่วกัน

ผู้วิจัยได้นำวิธีการสอนตามขั้นตอนของกระบวนการเผชิญสถานการณ์ มาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ในเรื่องหลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหา และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ฝึกทักษะต่างๆ ตามขั้นตอนของกระบวนการเผชิญสถานการณ์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน

## 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำกระบวนการเผชิญสถานการณ์ไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และกระบวนการคิด ดังนี้

ระพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์ (2537) ได้ทำการทดลองชุดการสอนจริยศึกษาที่จัดทำขึ้นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยใช้วิธีการสอนด้วยกระบวนการเผชิญสถานการณ์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดหลังการสอนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิด หลังการสอนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพส่วนใหญ่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดหลังการสอนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มยุรี วิมลโสภณกิตติ (2537 : 143) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการสร้างมโนทัศน์ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในด้านการนับถือในเอกัตบุคคล การมีส่วนร่วม การเคารพในเหตุผล และการ

แก้ปัญหโดยสันติวิธี พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ มีมโนทัศน์ประชาธิปไตยในด้านการนับถือในเอกัตบุคคล การมีส่วนร่วม และการแก้ปัญหโดยสันติวิธีสูงกว่าก่อนสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนมโนทัศน์ประชาธิปไตยในด้านการเคารพในเหตุผลไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ มีมโนทัศน์ประชาธิปไตยในด้านการนับถือเอกัตบุคคล การมีส่วนร่วม และการเคารพในเหตุผลสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาลัย พรหมชนะ (2541 : 43) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้วิธีสอนตามแนวโยนิโสมนสิการพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประณีต จันทร์ขันธ์ (2542 : 39-47) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรม ในรายวิชา ส 0412 พระพุทธศาสนาและ ทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์กับการสอนแบบปกติไม่แตกต่างกัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำรอง บุตรโท (2544 : 50) ได้ศึกษาผลการสอนเรื่องทฤษฎีธรรมมีกัตถประ โยชนด้วยวิธีสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสร้างศรัทธา และโยนิโสมนสิการ มีความรู้เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและมีพฤติกรรมปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความรู้กับพฤติกรรม การปฏิบัติตามหลักธรรมมีความสัมพันธ์กันโดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .077 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน

ทรงชัย สุบุญมี (2546: 95) ได้ศึกษาวิธีสอนแบบเบญจขันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแบบแก้ปัญหในโยนิโสมนสิการ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขันธ์ เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .01 และ (2) ทักษะการคิดแบบแก้ปัญหาในโยนิโสมนสิการของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบเบญจขั้นหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อนงค์ เนตรทิพย์ (2547 : 35) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องภูมิศาสตร์เพชรบูรณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

โกศล สนกิ่ง (2548 : 75) ได้ศึกษาผลการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในการสอนเรื่อง พระธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 (2) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์มีคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (4) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์มีคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05



## บทที่ 3

### วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

#### 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 และ 2 จำนวน 33 คน โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ จังหวัดนนทบุรี

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ จังหวัดนนทบุรี จำนวน 17 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

#### 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ เรื่อง หลักกรรมตามรอยพระยุคลบาท ในสาระที่ 1 มาตรฐาน ส.1.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

2.1.1 ศึกษาหลักสูตร จุดมุ่งหมาย ขอบเขตของเนื้อหาวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ ในส่วนของคำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง หลักกรรมตามรอยพระยุคลบาท จำแนกหัวข้อธรรมได้ ดังนี้

- 1) สำนึกดี
- 2) ความพอเพียง
- 3) ความไม่ประมาท

4) ความกตัญญูคุณเวที

5) ความอดทน

จากนั้น กำหนดเป็นเนื้อหาเพื่อการศึกษา ค้นคว้ารายละเอียดทั้งหมดให้ชัดเจน กำหนดเป็นเนื้อหาในรูปแบบใบความรู้เพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้

2.1.2 ศึกษาวิธีการสอน โดยใช้กระบวนการสอนแบบเผชิญสถานการณ์ตามแนวคิดของสมน อมรวิวัฒน์ ซึ่งมีขั้นตอนการสอน 6 ขั้น โดยสรุป ดังนี้

1) ขั้นสร้างศรัทธา

จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน

- สะอาดเรียบร้อย
- ป้ายนิเทศสัมพันธ์กับเนื้อหาที่นำมาจัดการเรียนรู้
- มีสื่อหลากหลายเร้าใจผู้เรียนให้อยากร่วมกิจกรรม

บุคลิกภาพของครู

- ยิ้มแย้มแจ่มใส สุภาพ เป็นกัลยาณมิตร
- มีความรู้แตกฉานในเนื้อหาที่นำมาจัดการเรียนรู้
- มีทักษะในการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างดี

2) ขั้นศึกษาสังคม

ศึกษาข้อมูล ข่าวสาร สถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นใกล้ตัวผู้เรียนและเป็น เรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมที่เรียนเพื่อฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ ข้อเท็จจริง

3) ขั้นระดมเผชิญสถานการณ์

สรุปประเด็นสำคัญของสถานการณ์ต่างๆ ที่นำมาเป็นตัวอย่าง

4) ขั้นวิจารณ์ความคิด

เร้าให้คิดวิเคราะห์ วิจารณ์ จากประเด็นปัญหา เพื่อเลือกและตัดสินใจ ในการแก้ปัญหาด้วยตัวเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งทางโลกและทางธรรม

5) ขั้นปฏิบัติ

นำแนวคิดจากหลักธรรมไปประพฤติเพื่อตรวจสอบว่าเกิดจิตสำนึกจริงหรือไม่

6) ขั้นสรุป

ตอกย้ำให้ผู้เรียนเกิดสำนึกในการกระทำมากขึ้น สามารถสรุปหลักธรรมได้

2.1.3 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากลักษณะของเนื้อหา  
 หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท 5 เรื่อง ๆ ละ 3 ชั่วโมง ดังตาราง ที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาทที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้วิธี  
 สอนแบบกระบวนการเผชิญสถานการณ์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
1	สำนึกดี	3
2	ความพอเพียง	3
3	ความไม่ประมาท	3
4	ความกตัญญู	3
5	ความอดทน	3
รวม		15

2.1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อ  
 พิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

2.1.5 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่  
 ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในประเด็นต่อไปนี้ คือ

- 1) สารสำคัญยังไม่ชัดเจน
- 2) การวัดและประเมินผลยังไม่ครอบคลุมทุกผลการเรียนรู้
- 3) เนื้อหาสาระบางเรื่องง่ายไปไม่เหมาะกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่

ที่ 6

4) ปรับกิจกรรมให้น่าสนใจ หลากหลาย และไม่ซ้ำซ้อนกัน ในแต่ละ  
 แผนการจัดการเรียนรู้

2.1.6 จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ (ดังรายนามผู้เชี่ยวชาญในภาคผนวก ก)  
 ตรวจสอบความ สอดคล้องของสาระการเรียนรู้กับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กิจกรรม สื่อ และ  
 วิธีการวัดและประเมินผล นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจมาปรับปรุงแก้ไขตาม  
 คำแนะนำ ในเรื่องต่อไปนี้ คือ วิธีการนำเสนอสถานการณ์ควรมีหลายรูปแบบ เพื่อสร้างความสนใจ  
 ของนักเรียน การกำหนดเวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการ  
 ดำเนินกิจกรรมไม่ครบตามแผนการจัดการเรียนรู้

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท  
ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.2.1 ศึกษาจุดมุ่งหมายและขอบเขตของเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง  
หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้น  
มัธยมศึกษาปีที่ 6

2.2.2 ศึกษาวิธีการสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากเอกสารว่าด้วย  
การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

2.2.3 สร้างแผนผังการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน  
ประกอบด้วยผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและพฤติกรรมที่ต้องการจะวัด

2.2.4 กำหนดจำนวนข้อแบบทดสอบให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่  
ต้องการจะวัด ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เนื้อหา	ประเด็นที่	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ระดับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	จำนวนข้อสอบ
สำนึกดี	1	อธิบายความหมายและระบุความสำคัญของสำนึกดีได้	ความรู้ความจำ	1
	2	ยกตัวอย่างพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่แสดงออกให้เห็นถึงการเป็นบุคคลที่มีสำนึกดีต่อตนเองและส่วนรวม	ความเข้าใจ	3
	3	เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของการมีและขาดสำนึกดีของบุคคลในสังคม	ประเมินค่า	1
	4	ประเมินพฤติกรรมตนเองที่สอดคล้องกับความสำนึกดีได้	ประเมินค่า	1
	5	เสนอวิธีพัฒนาตนให้เป็นคนที่มีสำนึกดีต่อส่วนรวมได้	นำไปใช้	1
รวม				7

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

เนื้อหา	ประเด็นที่	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ระดับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	จำนวนข้อสอบ
ความพอเพียง	6	อธิบายความหมายและบอกความสำคัญของความพอเพียงได้	ความรู้ความจำ	1
	7	บอกเหตุผลที่ต้องนำหลักความพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้	ความเข้าใจ	4
	8	ประเมินพฤติกรรมตนเองที่สอดคล้องกับความพอเพียงได้	ประเมินค่า	2
	9	เสนอวิธีการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีความพอเพียงในการดำเนินชีวิตได้	นำไปใช้	1
		รวม		8
ความไม่ประมาท	10	อธิบายความหมายและประเภทของความไม่ประมาทได้	ความรู้ความจำ	2
	11	วิเคราะห์คุณค่าของความไม่ประมาทและโทษของความประมาทได้	การวิเคราะห์	3
	12	วิเคราะห์พฤติกรรมตนเองเกี่ยวกับความไม่ประมาทได้	การวิเคราะห์	2
	13	เสนอแนวทางการพัฒนาตนเองให้เป็นคนไม่ประมาทและนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้	นำไปใช้	2
	รวม		9	
ความกตัญญูกตเวทิต์	14	อธิบายความหมายและประเภทของความกตัญญูกตเวทิต์ได้	ความรู้ความจำ	2
	15	วิเคราะห์คุณค่าของความกตัญญูกตเวทิต์ได้	การวิเคราะห์	3
	16	ประเมินพฤติกรรมตนเองเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวทิต์ได้	ประเมินค่า	1
	17	แสดงออกถึงความเป็นคนที่มีความกตัญญูกตเวทิต์ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้	นำไปใช้	1
	รวม		7	

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

เนื้อหา	ประเด็นที่	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ระดับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	จำนวนข้อสอบ
ความ	18	อธิบายความหมายของความอดทนได้	ความรู้ความจำ	1
อดทน	19	วิเคราะห์คุณค่าของความอดทนได้	การวิเคราะห์	4
	20	ประเมินพฤติกรรมตนเองที่แสดงถึงการเป็นคนที่มีความอดทนได้	ประเมินค่า	1
	21	เสนอแนวทางการพัฒนาตนให้เป็นคนที่มีความอดทนได้	นำไปใช้	3
		รวม		9
		รวม		40

2.2.5 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ที่ต้องการจะวัด เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 55 ข้อ เลือกไว้ 40 ข้อ ซึ่งจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 วิเคราะห์แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ประเด็นที่	ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนข้อ	น้ำหนัก (%)
1	ความรู้ความจำ	7	17.50
2	ความเข้าใจ	7	17.50
3	การนำความรู้ไปใช้	8	20.00
4	การวิเคราะห์	12	30.00
5	การประเมินค่า	6	15.00
	รวม	40	100

2.2.6 นำแบบทดสอบที่สร้างเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาให้คำแนะนำ ปรับปรุงแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในประเด็นต่อไปนี้ คือ คำถามไม่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ ไม่ครอบคลุมทุกผลการเรียนรู้ คำถามไม่สอดคล้องกับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ (ดังรายนามผู้เชี่ยวชาญในภาคผนวก ก) ตรวจสอบความตรงของแบบทดสอบตลอดจนภาษาที่ใช้ และปรับปรุงแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในประเด็นต่อไปนี้ คือ คำถามไม่สอดคล้องกับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวเลือกที่ถูกกับตัวลวงยังไม่ชัดเจนดีพอที่จะจำแนกนักเรียนได้ และภาษาที่ใช้ยังไม่สละสลวยพอ

2.2.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบ กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 ของโรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ กลุ่มอื่นจำนวน 16 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.2.8 นำกระดาษคำตอบของนักเรียนมาตรวจให้คะแนน โดยให้ข้อละ 1 คะแนน สำหรับข้อสอบที่ตอบถูก และให้ 0 คะแนนสำหรับข้อสอบที่ตอบผิดหรือไม่ได้ตอบ

2.2.9 นำผลการตรวจให้คะแนนของแบบทดสอบแต่ละข้อ เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยาก (  $p$  ) ระหว่าง .02 - .80 และค่าอำนาจจำแนก (  $r$  ) ตั้งแต่ .02 ขึ้นไป จำนวน 40 ข้อ เลือกและปรับปรุงแก้ไข จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 1 ฉบับ ได้จำนวน 40 ข้อ ซึ่งครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต้องการจะวัดที่กำหนดไว้ในแผนผังการสร้างข้อสอบ

2.2.10 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งฉบับ โดยใช้สูตร คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) ที่ 20 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.6946

2.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพตามขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 ศึกษาการวัดความสามารถในการคิดแบบแก้ปัญหา จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา รวมทั้งงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

2.3.2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา จากหนังสือและเอกสารว่าด้วยการวัดและประเมินผล ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และคู่มือการวัดและประเมินผลของโรงเรียน

2.3.3 สร้างแผนผังการสร้างข้อสอบ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ วัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

2.3.4 สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 50 ข้อ โดยเสนอเป็นสถานการณ์ 13 สถานการณ์ ตามขั้นของการคิดแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน คือ (1) การกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) (2) การตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) (3) การทดลองและเก็บข้อมูล (4) การวิเคราะห์และสรุปผล (ขั้นมรรค) ดังตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 วิเคราะห์แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

ข้อ	ระดับขั้นแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา	จำนวนข้อแบบทดสอบ	น้ำหนัก (%)
1	การกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์)	14	28
2	การตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย)	14	28
3	การทดลองและเก็บข้อมูล (นิโรธ)	8	16
4	การวิเคราะห์และสรุปผล (ขั้นมรรค)	14	28
	รวม	50	100

แบบทดสอบประกอบด้วย 13 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์มีข้อคำถามที่ต้องการจะวัด คือ

- (1) การกำหนดปัญหา(ขั้นทุกข์)  
เป็นข้อสอบข้อที่ 1 5 9 13 17 21 25 29 33 35 37 41 44 48
- (2) การตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย)  
เป็นข้อสอบข้อที่ 2 6 10 14 18 22 26 30 34 38 39 42 45 49
- (3) การทดลองและเก็บข้อมูล (นิโรธ)  
เป็นข้อสอบข้อที่ 4 8 12 16 24 28 32 47
- (4) การวิเคราะห์และสรุปผล (ขั้นมรรค)  
เป็นข้อสอบข้อที่ 3 7 11 15 19 20 23 27 31 36 40 43 46 50



2.3.5 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแบบแก้ปัญหา เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา เพื่อตรวจแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ

2.3.6 ปรับปรุงข้อสอบ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในเรื่องต่อไปนี้เป็นเรื่องสำคัญที่นำมาให้นักเรียนได้ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์ไม่ควรอ้างชื่อบุคคลในเหตุการณ์ สถานการณ์ที่นำเสนอต้องไม่แสดงความรุนแรง ควรนำเสนอสถานการณ์ที่สร้างสรรค์ คำถามบางข้อไม่สอดคล้องกับขั้นตอนการคิดแบบแก้ปัญหา นำแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญ (ดังรายนามผู้เชี่ยวชาญในภาคผนวก ก) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาที่ต้องการวัด (IOC) ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบ ปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ในประเด็นต่อไปนี้ คือ ข้อคำถามบางข้อไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ คำถามไม่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตัวเลือกไม่ชัดเจน

2.3.7 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแบบแก้ปัญหา ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 คน

2.3.8 นำกระดาษคำตอบของนักเรียนมาตรวจให้คะแนน โดยให้ข้อละ 1 คะแนนสำหรับข้อสอบที่ตอบถูก และให้ 0 คะแนน สำหรับข้อสอบที่ตอบผิดหรือไม่ได้ตอบ

2.3.9 นำผลการตรวจมาวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ เพื่อหาค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ เลือกข้อสอบที่มีระดับความยากอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปจำนวน 65 ข้อ เลือกและปรับปรุงแก้ไขจัดพิมพ์แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา 1 ฉบับ จำนวน 50 ข้อ

2.3.10 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา จำนวน 50 ข้อ ที่คัดเลือกไว้แล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ จำนวน 17 คน

2.3.11 หาค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบ วัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา โดยใช้สูตร กูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder -Richardson) ที่ 20 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.6743

### แบบแผนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยใช้รูปแบบศึกษากลุ่มเดียวก่อนและหลังการทดลอง ตามตารางนี้

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
O <sub>1</sub>	X	O <sub>2</sub>

### สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

O<sub>1</sub> แทนการสอบก่อนเรียน

X แทนสิ่งทดลอง

O<sub>2</sub> แทนการสอบหลังเรียน

### 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยทำการสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับก่อนเรียนจำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา 1 คาบเรียน (60 นาที)

3.2 ผู้วิจัยทำการสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาฉบับก่อนเรียนจำนวน 50 ข้อ ใช้เวลา 1 คาบเรียน (60 นาที)

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ สัปดาห์ละ 1 แผน ใช้เวลา 3 คาบ คือในวันอังคารระหว่างเวลา 10.00 - 12.00 น. และวันพุธระหว่างเวลา 10.00 - 11.00 น. 5 สัปดาห์ 5 แผน รวม 15 คาบ

3.4 หลังการทดลองสอน ผู้วิจัยให้ผู้เรียนสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับหลังเรียนซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกับก่อนเรียน จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา 1 คาบเรียน (60 นาที) ในวันอังคารระหว่างเวลา 10.00 - 11.00 น. ให้ผู้เรียนสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา จำนวน 50 ข้อ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับก่อนเรียนใช้เวลา 1 คาบเรียน (60 นาที) ในวันพุธระหว่างเวลา 10.00 - 11.00

#### 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการดังนี้

4.1 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียนที่  
ได้รับการสอนด้วยกระบวนการเผชิญสถานการณ์ โดยใช้ค่าที (t – test dependent)

4.2 เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดแบบแก้ปัญหา ทั้งก่อนเรียนและหลัง  
เรียน ที่ได้รับการสอนด้วยกระบวนการเผชิญสถานการณ์ โดยใช้ค่าที (t – test dependent)

4.3 การหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)

$$\text{สูตร } \bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อกำหนดให้  $\bar{X}$  แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$  แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนกลุ่มทดลอง

4.4 การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$\text{สูตร } SD = \sqrt{\frac{\sum X - \bar{X}^2}{N-1}}$$

เมื่อกำหนดให้ S.D แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\bar{X}$  แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X$  แทน คะแนนเฉลี่ย

N แทน จำนวนนักเรียนกลุ่มทดลอง

4.5 การหาค่าความมีนัยสำคัญของคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียนของกลุ่มทดลอง

$$\text{สูตร } t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อกำหนดให้  $\sum D$  แทน ผลรวมของผลต่างของคะแนน

$\sum D^2$  แทน ผลรวมของผลต่างยกกำลังสอง

$(\sum D)^2$  แทน กำลังสองของผลรวมของผลต่าง

N แทน จำนวนนักเรียนกลุ่มทดลอง

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแบบแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เรื่อง หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์
2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแบบแก้ปัญหาที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

1. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ เรื่องหลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท ดังแสดงผลเปรียบเทียบตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน

ที่	คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		คะแนนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ	
	ก่อนเรียน (40)	หลังเรียน (40)	เพิ่มขึ้น	คิดเป็นร้อยละ
1	30	31	1	3.33
2	28	32	4	14.28
3	14	18	4	28.57
4	21	27	6	28.57
5	30	32	2	6.66
6	23	24	1	4.34
7	30	31	1	3.33
8	31	32	1	3.22
9	25	28	3	12.00
10	29	34	5	17.24
11	27	28	1	3.70
12	30	31	1	3.33
13	30	33	3	10.00
14	28	31	3	10.71
15	29	30	1	3.44
16	26	31	5	19.23
17	25	28	3	12.00
$\bar{X}$	26.82	29.47	2.65	10.82
S.D.	4.33	3.84	-	-

จากตารางที่ 4.1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 26.82 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนอยู่ที่ 29.47 เพิ่มขึ้นจากคะแนนก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 10.82 เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลพบว่าคะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากคะแนนก่อนเรียนสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 28.57 และเพิ่มขึ้นต่ำสุดคิดเป็นร้อยละ 3.22

ตารางที่ 4.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

กลุ่มทดลอง	n	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{D}$	$SD_D$	t
ก่อนเรียน	17	26.82	4.33			
หลังเรียน	17	29.47	3.84	2.65	1.69	6.45*

\*p < .05

จากตารางที่ 4.2 คะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 29.47 สูงกว่าคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 26.82 และเมื่อทดสอบค่าความแตกต่างของคะแนน พบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

## 2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแบบแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ เรื่องหลักกรรมตามรอยพระยุคลบาท ดังแสดงผลเปรียบเทียบตามตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนวัดความสามารถในการคิดแบบแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนจำนวน 17 คน

ที่	คะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการ คิดแก้ปัญหา		คะแนนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ	
	ก่อนเรียน (50)	หลังเรียน (50)	เพิ่มขึ้น	คิดเป็นร้อยละ
1	31	32	1	3.22
2	31	36	5	16.12
3	10	18	8	80.00
4	24	33	9	37.50
5	32	36	4	12.50
6	18	29	11	61.11
7	30	35	5	16.66
8	30	33	3	10.00
9	24	33	9	37.50
10	32	35	3	9.37
11	25	26	1	4.00
12	30	36	6	20.00
13	29	36	7	24.13
14	30	37	7	23.33
15	22	38	16	72.72
16	22	35	13	59.09
17	30	34	4	13.30
<b>เ</b>	<b>26.47</b>	<b>33.06</b>	<b>6.59</b>	<b>29.44</b>
<b>S.D.</b>	<b>5.96</b>	<b>4.88</b>	<b>-</b>	<b>-</b>

จากตารางที่ 4.3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแบบแก้ปัญหา ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 26.47 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนอยู่ที่ 33.06 เพิ่มขึ้นจากคะแนนก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 29.44 เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลพบว่า

คะแนนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากคะแนนก่อนเรียนสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 80.00 และเพิ่มขึ้นต่ำสุดคิดเป็นร้อยละ 3.22

ตารางที่ 4.4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

กลุ่มทดลอง	n	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{D}$	$SD_{\bar{D}}$	t
ก่อนเรียน	17	26.47	5.96			
หลังเรียน	17	33.06	4.88	6.59	4.11	6.61*

\*p < .05

จากตารางที่ 4.4 คะแนนจากแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแบบแก้ปัญหา คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 33.06 สูงกว่าคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 26.47 และเมื่อทดสอบค่าความแตกต่างของคะแนน พบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05



## บทที่ 5

### สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัย เรื่อง ผลของการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เรื่องหลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ จังหวัดนนทบุรี มีดังนี้

#### 1. สรุปการวิจัย

##### 1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก่อนการเรียนและหลังการเรียน เรื่องหลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท โดยใช้วิธีการสอนแบบกระบวนการเผชิญสถานการณ์

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน ก่อนการเรียนและหลังการเรียนเรื่องหลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการเผชิญสถานการณ์

##### 1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

###### 1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ทำการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 2 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 33 คน โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

2) กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 17 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

###### 1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์
- 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ชนิดเลือกตอบแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ก่อนและหลังเรียน ชนิดเลือกตอบแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

### 1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยทำการสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับก่อนเรียนจำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา 1 คาบเรียน (60 นาที)
- 2) ผู้วิจัยทำการสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาฉบับก่อนเรียนจำนวน 50 ข้อ ใช้เวลา 1 คาบเรียน (60 นาที)
- 3) ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการสอน โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ สัปดาห์ละ 1 แผน ใช้เวลา 3 คาบ คือ ในวันอังคารระหว่างเวลา 10.00 - 12.00 น. และวันพุธระหว่างเวลา 10.00 - 11.00 น. 5 สัปดาห์ 5 แผน รวม 15 คาบ
- 4) หลังการทดลองสอน ผู้วิจัยให้ผู้เรียนสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับหลังเรียนซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกันกับก่อนเรียน จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา 1 คาบเรียน (60 นาที) ในวันอังคารระหว่างเวลา 10.00 - 11.00 น. ให้ผู้เรียนสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา จำนวน 50 ข้อ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับก่อนเรียนใช้เวลา 1 คาบเรียน (60 นาที) ในวันพุธระหว่างเวลา 10.00 - 11.00

### 1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ด้วยการทดสอบค่าที (t - test) แบบ dependent
- 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ด้วยการทดสอบค่าที (t - test) แบบ dependent

## 1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1.3.1 นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3.2 นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์มีคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

## 2. อภิปรายผล

การวิจัยเพื่อศึกษาผลของการสอน โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เรื่องหลักกรรมตามรอยพระยุคลบาท กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์สามารถช่วยให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เพราะการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ เป็นวิธีการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกวิเคราะห์ ประเมินค่า ตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติ โดยตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และหาวิธีแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องตรงจุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปราณีต จันทรขันธ์ (2542 : บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนงค์ เนตรทิพย์ (2547: บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ โกศล สนกิ่ง (2548 : บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 จากการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์ (อ้างใน ประณีต จันทรขันธ์ 2542 : 28) ได้ทำการทดลองนำชุดการสอนจริยศึกษา ไปใช้สอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยใช้วิธีการสอนด้วยกระบวนการเผชิญสถานการณ์ พบว่าทักษะการคิดหลังการสอนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประณีต จันทรขันธ์ (2542 : บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์มีทักษะการคิดแบบ โยนิโสเมรสิการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โกศล สนกิ่ง (2548 :

บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอาจเป็นผลสืบเนื่องจาก การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ตามแนวคิดของสุมน อมรวิวัฒน์ มีลักษณะเด่น คือ

1) การสร้างศรัทธา คือ มีการสร้างบรรยากาศและสถานการณ์ต่าง ๆ ในชั้นเรียนอย่างเหมาะสมกับการเรียนและความเป็นกัลยาณมิตรระหว่างครูกับนักเรียน ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นในการเรียนรู้ ทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

2) การสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนได้คิดเอง ลงมือปฏิบัติเอง และนำเสนอผลงานด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการฝึกรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การประเมินค่า การเลือกตัดสินใจ และการฝึกปฏิบัติ

จากการศึกษาการประเมินพฤติกรรมนักเรียนมีข้อสังเกตที่น่าสนใจ ดังนี้

นักเรียนมีความสนใจ กระตือรือร้น ร่วมทำกิจกรรมและแบบทดสอบที่ยกตัวอย่างจากเหตุการณ์ปัจจุบัน ซึ่งในแต่ละเหตุการณ์จะมีประเด็นให้นักเรียนได้ฝึกคิดต่อไปนี้ คือ (1) ปัญหาดังกล่าวคืออะไร (2) อะไรเป็นสาเหตุของปัญหา (3) ปัญหานั้นจะมีวิธีแก้ได้อย่างไร (4) เมื่อดำเนินตามวิธีในข้อ 3 เสร็จตามขั้นตอนจะเกิดผลอย่างไร เมื่อนักเรียนแต่ละกลุ่มได้ร่วมกันอภิปรายและบันทึกผลจากนั้นส่งตัวแทนออกมารายงานนำเสนอหน้าชั้น ครูและนักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความเห็นต่อผลงานที่กลุ่มต่าง ๆ นำเสนอ เป็นวิธีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องทำให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมถูกต้องและตรงจุด

จากการดำเนินการวิจัยสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดแบบแก้ปัญหาสูงขึ้น รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและแก้ปัญหาต่างๆ ที่ประสบอย่างมีเหตุผลนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตจริงได้อย่างถูกต้อง

### 3. ข้อเสนอแนะ

#### 3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 การพัฒนากระบวนการคิดต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดทักษะและความคงทน

3.1.2 การสอดแทรกหลักธรรม ต้องให้ทีละเรื่องและมีการย้ำทวนบ่อยๆ เพื่อให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน เพราะการให้หลักธรรมหลายเรื่องในกิจกรรมเดียวกันนักเรียน อาจเกิดความสับสน ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายเพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก

3.1.3 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ควรต้องมีการ นำเสนอกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย และเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันเหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน สถานการณ์ที่ยก มาเป็นกรณีศึกษาจะต้องสร้างสรรค์ให้แง่คิดไม่ส่งเสริมความรุนแรง

3.1.4 วิธีการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ สามารถใช้ได้กับ นักเรียนที่มีจำนวนมากในแต่ละห้อง โดยแบ่งเป็นกลุ่มๆ กลุ่มละ 5-6 คน ซึ่งจะทำการสนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซักถามกันและตอบได้กันอย่างทั่วถึงและเหมาะสม นอกจากนี้ ยังสามารถระดมความคิดเห็นในกลุ่ม เป็นการพัฒนาความสามารถในการคิดแบบแก้ปัญหา ซึ่งทุกคนจะมีส่วนในการกำหนดรู้ปัญหา สาเหตุที่แท้จริงของปัญหา การทดลองและเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผล

#### 3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 วิธีการสอนโดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติจริงของนักเรียนตลอดจนความสามารถในการคิดแบบแก้ปัญหา เป็นวิธีสอนที่ส่งเสริม คุณสมบัติอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทยในปัจจุบัน ควรได้รับการส่งเสริมให้นำไปทดลองใช้กับ กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ และในระดับการศึกษาอื่น เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3.2.2 ควรมีการศึกษาถึงผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญ สถานการณ์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดรูปแบบต่างๆ เช่นความคิดสร้างสรรค์ ความคิดเชิง ประยุกต์ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

## บรรณานุกรม

## บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ (2541) คู่มือและสื่อการพัฒนาจิตพิสัย ในระบบการเรียนการสอน  
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การศาสนา
- \_\_\_\_\_. (2542) แนวการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง  
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การศาสนา
- \_\_\_\_\_. (2544) แนวการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้น  
พื้นฐาน พุทธศักราช 2544 พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร
- \_\_\_\_\_. (2444) การสังเคราะห์งานวิจัย เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น  
สำคัญ กรุงเทพมหานคร
- \_\_\_\_\_. (2545) การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กรุงเทพมหานคร  
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- \_\_\_\_\_. (2545) แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กรุงเทพมหานคร  
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- \_\_\_\_\_. (2545) คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม  
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- \_\_\_\_\_. (2546) ผังมโนทัศน์และสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ  
วัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- \_\_\_\_\_. (2547) รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา  
และวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ แคนดิด มีเดีย
- \_\_\_\_\_. (2547) สำนักวิชาการและมาตรฐาน กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- \_\_\_\_\_. (2549) ชุดหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง  
กรุงเทพมหานคร
- โกศล สีนกิง (2548) “ผลการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในการสอนเรื่อง พระธรรม กลุ่ม  
สาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ  
ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4” ปริญญาานิพนธ์  
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช  
เขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2, สำนักงาน (2549) ชุดพัฒนาตนเอง โครงการพัฒนาระบบการ  
วัดและประเมินผล นนทบุรี

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน (2541) การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี  
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ไอดีเอสแควร์
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2543) นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา พิมพ์  
ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ฉัชชา พัฒนากุล (2533) “ผลของการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในการสอนต่อ  
ความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริม  
ประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 3” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต  
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทรงวิทย์ แก้วศรี (2531) ทศพิชราชธรรม กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การศาสนา
- ทิสนา เขมมณี (2547) ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี  
ประสิทธิภาพ พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย
- บูรณชัย ศิริมหาสาคร (2545) แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กรุงเทพมหานคร  
โรงพิมพ์ บู้ค พอยท์
- \_\_\_\_\_ (2546) การศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์  
บู้ค พอยท์
- ปราณีต จันทร์ขันธ์ (2542) “ผลของการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์  
ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมในรายวิชา ส0412 พระพุทธศาสนาและทักษะการคิด  
แบบโยนิโสมนสิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่อง  
บุรีจังหวัดเพชรบุรี” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
- ฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (2548) หลักสูตรการศึกษาลับอักษรสังฆมณฑล  
กรุงเทพฯ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์  
ฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2548) ทักษะ 5C เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน  
แบบบูรณาการ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- \_\_\_\_\_ (2548) การสอนคิด พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย



- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2550) การจัดการเรียนการสอนด้วยการสอดแทรกการคิดวิเคราะห์  
สังเคราะห์และการประเมิน กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย
- พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ (2548) มงคลชีวิต ฉบับท้าวหน้า กรุงเทพมหานคร  
ฐานการพิมพ์
- \_\_\_\_\_ (2542) พุทธธรรม พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์  
ราชวิทยาลัย
- พระธรรมปิฎก (2543) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ 9  
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
- พระราชญาณวิสิฐ (2548) หลักธรรมอภิบาล พิมพ์ครั้งที่ 3 ราชบุรี โรงพิมพ์มูลนิธิพุทธภาวนา  
วิชาธรรมกาย
- พระภวานาวิริยคุณ (2543) ขุมทรัพย์จากพระไตรปิฎก ปทุมธานี โรงพิมพ์มูลนิธิธรรมกาย
- ภวานา เทียนขาว (2540) “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิด  
แก้ปัญหา และความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชา  
สังคมศึกษา ด้วยการสอนแบบแก้ปัญหากับการสอนตามคู่มือครู” ปริญญานิพนธ์  
การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร  
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (2547) โรงเรียนวิถีพุทธ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์  
มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2543) สถิติวิจัยและการประเมินผลการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 9  
นนทบุรีสำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2548) มิติใหม่ทางการศึกษา กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์  
วัฒนาพานิช
- รพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์ (2541) “การสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยกระบวนการเผชิญสถานการณ์  
กับการสอนคิดแบบโยนิโสมนสิการ” กรุงเทพมหานคร สมาคมครูสังคมศึกษาแห่ง  
ประเทศไทย
- รุจิรี ภู่อาระ (2545) การเขียนแผนการเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ บู้ค พอยท์
- รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, สำนักงาน (2547) ระบบการประกันคุณภาพ  
การศึกษา กรุงเทพมหานคร
- วินัย คำสุวรรณ (2548) การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แม็ค

- ศักดิ์พงษ์ นิลไพรัช (2546) การประเมินการอ่าน คิววิเคราะห์ และเขียนข้อความ  
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ประสานมิตร
- สุเมธ ดันติเวชกุล (2548) หลักกรรมตามรอยพระยุคลบาท พิมพ์ครั้งที่ 15 กรุงเทพมหานคร  
โรงพิมพ์ด้านสุทธาการพิมพ์
- สุพน ทิมอ้า (2549) แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์  
พี.เอ. ลีฟวิ่ง
- สุมน อมรวิวัฒน์ (2541) การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ กรุงเทพมหานคร  
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก (2545) อริยสัจ ปฏิจสงฆูปบาท กรรม กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหา  
จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย (อัคราเนนา)
- สุนีย์ ขวนแหล (2536) การวัดจิตพิสัย ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา (อัคราเนนา)
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ (2538) “การใช้วิธีสอนแบบธรรมสภาจัจฉา เพื่อสร้างศรัทธาและวิธีคิดตาม  
หลักพุทธธรรมแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร  
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุมน อมรวิวัฒน์ (2541) “การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์ ทักษะกระบวนการเผชิญ  
สถานการณ์” กรุงเทพมหานคร โครงการกิตติเมธี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์  
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุทธิรา พิสิษฐ์กุล (2539) “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิด  
แก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบ  
ซินดิเคทที่ใช้เทคนิควิธีการทางวิทยาศาสตร์กับการสอนตามคู่มือครู” ปริญญาบัตร  
การศึกษามหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ (2546) คู่มือครูและแผนการจัดการเรียนรู้ นนทบุรี ไทร่มเกล้า การพิมพ์
- สุมน อมรวิวัฒน์ (2545) คิดเป็น ตามนัยแห่งพุทธธรรม พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร เมธิทีปส์
- อนงค์ เนตรทิพย์ (2547) “ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ที่มีต่อ  
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ภูมิศาสตร์เพชรบูรณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่  
1 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์” การค้นคว้าอิสระ หลักสูตร  
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาลัย พรหมชนะ (2541) “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดของนักเรียน  
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้วิธีสอนตามแนวโยนิโส  
มนสิการ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

## ภาคผนวก

**ภาคผนวก ก**

**รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย**

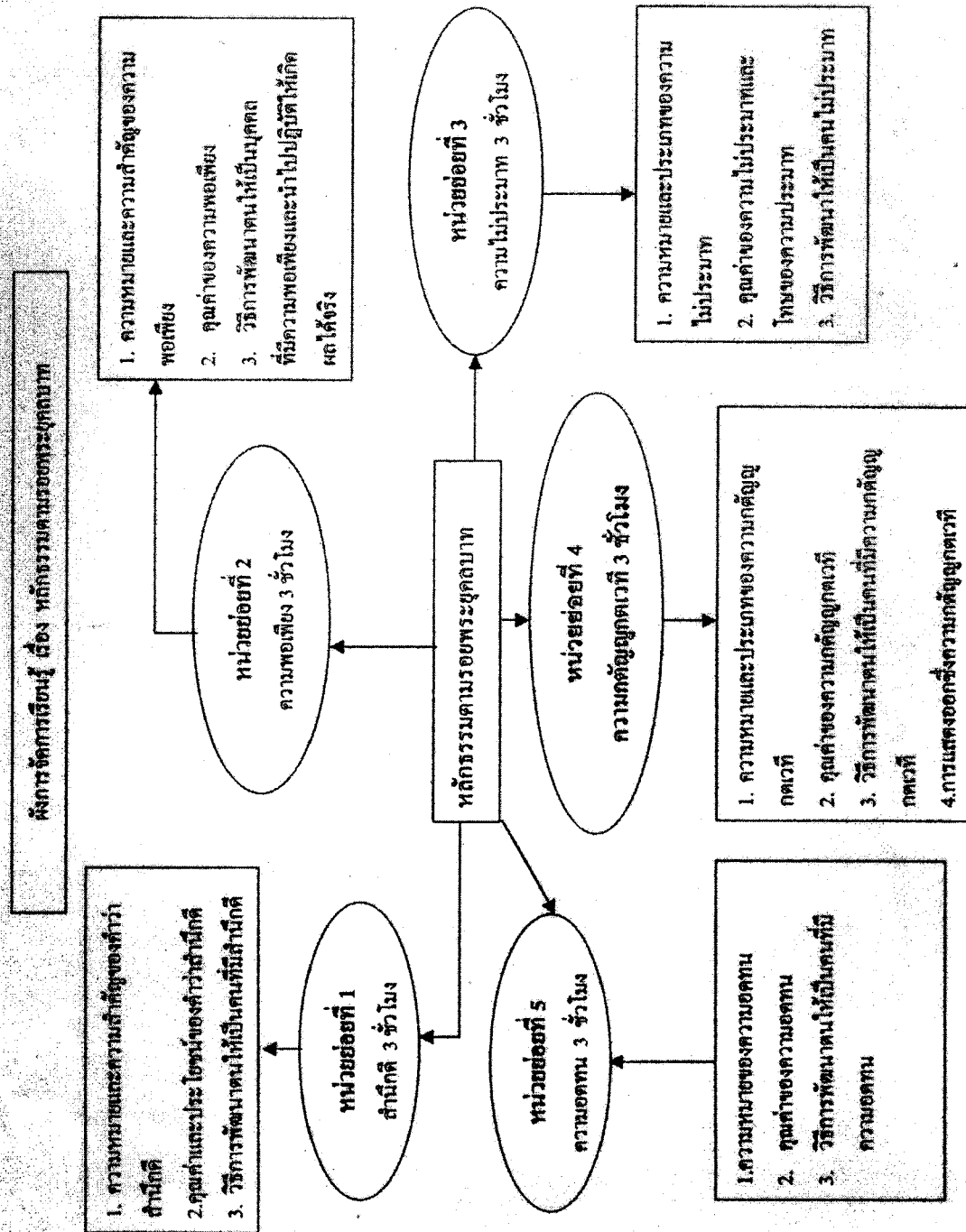
ชื่อ	ดร. สมศักดิ์ สดโท
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2
วุฒิการศึกษา	Ph.D.
ประสบการณ์หรือความชำนาญ	จัดการเรียนการสอน

ชื่อ	นางวลัยพรรณ บุญมี
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2
วุฒิการศึกษา	ค.ม.
ประสบการณ์หรือความชำนาญ	นิเทศการศึกษา

ชื่อ	พระมหานงค์ สุ่มังคะโล (อับไพ)
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดละหาร
วุฒิการศึกษา	ป.ธ.9, ศศ.ม.
ประสบการณ์หรือความชำนาญ	จัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา

**ภาคผนวก ข**

**แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์**





หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท  
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เวลา 15 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้	หน่วยย่อย / เนื้อหา	จำนวน ชั่วโมง
หลักธรรมตามรอย พระยุคลบาท	1. สำนึ่กดี - ความหมายและความสำคัญของคำว่าสำนึ่กดี - คุณค่าและประโยชน์ของคำว่าสำนึ่กดี - แนวทางพัฒนาตนให้เป็นคนที่มีสำนึ่กดี	3
	2. ความพอเพียง - ความหมายและความสำคัญของความพอเพียง - คุณค่าของความพอเพียง - วิธีการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีความพอเพียงและนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง	3
	3. ความไม่ประมาท - ความหมายและประเภทของความไม่ประมาท - คุณค่าของความไม่ประมาทและโทษของความประมาท - วิธีการพัฒนาให้เป็นคนไม่ประมาท	3
	4. ความกตัญญูกตเวที - ความหมายและประเภทของความกตัญญูกตเวที - คุณค่าของความกตัญญูกตเวที - วิธีการพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีความกตัญญูกตเวที - การแสดงออกซึ่งความกตัญญูกตเวที	3
	5. ความอดทน - ความหมายของความอดทน - คุณค่าของความอดทน - วิธีการพัฒนาตนให้เป็นคนที่มีความอดทน	3
	รวม	15

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักกรรมตามรอยพระยุคลบาท

หน่วยย่อยที่ 1 ถิ่นกิติ

ชื่อหน่วย (ย่อย)	กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- ถิ่นกิติ	สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม สาระที่ 1 : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	มฐ.ศ. 1.3 ประพฤติปฏิบัติตนตาม หลักกรรม และศาสนพิธีของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ คำนิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ พัฒนา บำเพ็ญประโยชน์ต่อ สังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ ร่วมกันได้อย่างสันติสุข	มฐ.ช. ข้อที่ 5 รู้และปฏิบัติตนตามหลัก ศีลธรรม จริยธรรม คำนิยมที่ดี งาม หลักกรรมทางศาสนาที่ตน นับถือ อย่างมีเหตุผล โดยนำมา ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน สังคม และสิ่งแวดล้อม ใน สังคมไทย สังคมโลก เพื่อการ อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข	1.อธิบายความหมายและระบุนุ ความสำคัญของถิ่นกิติได้ 2.ยกตัวอย่างพฤติกรรมของ บุคคลในสังคมที่แสดงออกให้ เห็นถึงการเป็นบุคคลที่มีถิ่นกิติ ต่อส่วนรวม 3.เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของการ มีและขาดถิ่นกิติของบุคคลใน สังคมได้ 4.ประเมินพฤติกรรมตนเองที่ สอดคล้องกับความถิ่นกิติได้ 5.เสนอวิธีการพัฒนาตนให้ เป็น คนที่มีถิ่นกิติต่อส่วนรวมได้

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักกรรมตามรอยพระยุคลบาท  
หน่วยย่อยที่ 2 ความพอเพียง

	กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- ความพอเพียง	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์	มฐ. ส3.1 1. เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ	มฐช. ข้อที่ 1 เข้าใจเกี่ยวกับระบบวิธีการแบบเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้	1. อธิบายความหมายและบอกความสำคัญของความพอเพียงได้ 2. บอกเหตุผลที่ต้องนำหลักความพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้ 3. ประเมินพฤติกรรมของตนเองที่สอดคล้องกับความพอเพียงได้ 4. เสนอวิธีการพัฒนาตนให้ เป็นบุคคลที่มีความพอเพียงในการดำเนินชีวิตได้

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท

หน่วยย่อยที่ 3 ความไม่ประมาท

ชื่อหน่วย (ย่อย)	กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- ความไม่ ประมาท	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 1 : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	มฐศ. 1.3 ประพฤติปฏิบัติตนตาม หลักธรรม และศาสนพิธี ของพระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ ดีงาม และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการพัฒนา บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ ร่วมกันได้อย่างสันติสุข	มฐช. ข้อที่ 1 รู้และปฏิบัติตนตามหลัก ศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยม ที่ดีงาม หลักธรรมทาง ศาสนาที่ตนนับถือ อย่างมี เหตุผล โดยนำมาประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาตนสังคม และ สิ่งแวดล้อม ในสังคมไทย สังคมโลก เพื่อการอยู่ร่วมกัน ได้อย่างสันติสุข	1. อธิบายความหมายและประเภท ของความไม่ประมาทได้ 2. วิเคราะห์คุณค่าของความไม่ ประมาทและโทษของความ ประมาทได้ 3. วิเคราะห์พฤติกรรมของตนเอง เกี่ยวกับความไม่ประมาทได้ 4. เสนอแนวทางการพัฒนา ตนเองให้เป็นคนไม่ประมาทและ นำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักกรรมตามรอยพระยุคลบาท  
หน่วยย่อยที่ 4 ความกตัญญู

ชื่อหน่วย (ย่อย)	กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- ความ กตัญญู	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 1 : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	มฐส. 1.3 ประพฤติปฏิบัติตนตาม หลักกรรม และศาสนพิธี ของพระพุทธศาสนาหรือ ศาสนาที่ตนนับถือ กำนัลยที่ ดีงาม และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการพัฒนา บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ ร่วมกันได้อย่างสันติสุข	มฐช. ข้อที่ 1 รู้และปฏิบัติตนตามหลัก ศีลธรรม จริยธรรม กำนัลย ที่ดีงาม หลักกรรมทาง ศาสนาที่ตนนับถือ อย่างมี เหตุผล โดยนำมาประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาตนสังคม และ สิ่งแวดล้อม ในสังคมไทย สังคมโลก เพื่อการอยู่ร่วมกัน ได้อย่างสันติสุข	1. อธิบายความหมายและ ประเภทของความกตัญญูได้ 2. วิเคราะห์คุณค่าของความ กตัญญูที่ 3. ประเมินพฤติกรรมตนเอง เกี่ยวกับความกตัญญูที่ 4. แสดงออกถึงความเป็นคน ที่มีความกตัญญูที่ในการ ดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่าง ถูกต้อง

ตารางวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท  
หน่วยย่อยที่ 5 ความอดทน

ชื่อหน่วย (ย่อย)	กลุ่มสาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
ความอดทน (ย่อย)	สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม สาระที่ 1 : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	มฐส. 1.3 ประพฤติปฏิบัติตนตาม หลักธรรม และศาสนพิธีของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ พัฒนา บำเพ็ญประโยชน์ต่อ สังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ ร่วมกันได้อย่างสันติสุข	มฐช. ข้อที่ 1 รู้และปฏิบัติตนตามหลัก ศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี งาม หลักธรรมทางศาสนาที่ตน นับถือ อย่างมีเหตุผล โดยนำมา ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน สังคม และสิ่งแวดล้อม ใน สังคมไทย สังคมโลก เพื่อการ อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข	1. อธิบายความหมายของความ อดทนได้ 2. วิเคราะห์คุณค่าของความ อดทนได้ 3. ประเมินพฤติกรรมตนเองที่ แสดงถึงการเป็นคนที่มีความ อดทน 4. เสนอแนวทางการพัฒนาตนให้ เป็นคนที่มีความอดทนได้

### แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม		วิชาพระพุทธศาสนา
เรื่อง หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท	หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	สำนึกดี
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	ปีการศึกษา 2550	เวลา 3 ชั่วโมง

.....  
สาระ / มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 1 : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส1.2 (ข้อ1) ตระหนักถึงผลของการทำความดีและความชั่ว จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศความเป็นเหตุเป็นผลของสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ เพื่อการตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติตามหลักศีลธรรมจริยธรรม และกำหนดบทบาท เป้าหมายในการดำรงชีวิต เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

#### สาระสำคัญ

สำนึกดี คือ มโนธรรมที่บุคคลแต่ละคนสั่งสมให้เกิดมีขึ้นในจิตตนเองเกี่ยวกับความรับผิดชอบ ในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามและเป็นประโยชน์ ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

#### ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายความหมายและระบุความสำคัญของสำนึกดีได้
2. ยกตัวอย่างพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่แสดงออกให้เห็นถึงการเป็นบุคคลที่มี

#### สำนึกดีต่อส่วนรวม

3. เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของการมีและขาดสำนึกดีของบุคคลในสังคมได้
4. ประเมินพฤติกรรมตนเองที่สอดคล้องกับความสำนึกดีได้
5. เสนอวิธีการพัฒนาตนให้เป็นคนที่มีสำนึกดีต่อส่วนรวมได้

#### เนื้อหา

1. ความหมายและความสำคัญของคำว่าสำนึกดี
2. คุณค่าและประโยชน์ของสำนึกดี
3. วิธีการพัฒนาตนให้เป็นคนที่มีความสำนึกดี

กระบวนการจัดการเรียนรู้ : กระบวนการเผชิญสถานการณ์

### ชั่วโมงที่ 1

กิจกรรมการเรียนการสอน

#### 1. ขั้นสร้างศรัทธา

1. แจกวัสดุประสงค์การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเผชิญสถานการณ์
2. แจกผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง / การปฏิบัติกิจกรรม / ชี้นะสือและแหล่งเรียนรู้
3. ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศเป็นกันเองกับผู้เรียน โดยการสนทนาคำตัวอย่างบุคคลในสังคมที่ปฏิบัติด้วยความสำนึกดีต่อส่วนรวม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตัวเองและพร้อมที่จะเรียน

4. ผู้สอนจัดป้ายนิเทศไว้ล่วงหน้าในห้องเรียน เกี่ยวกับภาพข่าว ตัวอย่างบุคคลที่ดำเนินชีวิตด้วยสำนึกดีเพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้เรื่องสำนึกดี

#### 2. ขั้นศึกษาสังคม

1. ให้ผู้เรียนศึกษากรณีตัวอย่างจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ เกี่ยวกับเรื่องการสำนึกดี
2. ให้ผู้เรียนทำใบงานที่ 1 เรื่องกรณีศึกษานายมงคล ตามกิจกรรมที่กำหนดประเด็นต่างๆ ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลและหลากหลาย
3. ให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นถึงประโยชน์ของการเป็นบุคคลที่มีสำนึกดีและผลเสียอันเกิดจากการปฏิบัติของบุคคลขาดสำนึกดี
4. ให้ผู้เรียนทำใบงานที่ 2 เรื่อง ตัวอย่างคนสำนึกดี

### ชั่วโมงที่ 2

#### 3. ขั้นระดมเผชิญสถานการณ์

1. แบ่งผู้เรียนเป็น 2 กลุ่ม โดยการให้หนึ่งและสอง นักเรียนนับหนึ่งอยู่กลุ่มที่ 1 นับสองอยู่กลุ่มที่ 2 จากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันคิด วางแผน ในการแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับสถานการณ์ของคนที่มีสำนึกดีและขาดสำนึกดี โดยยึดหลักการ ดังนี้

- ผู้สอน / ผู้เรียนนำเสนอสถานการณ์บทบาทสมมติ
- ผู้สอน / ผู้เรียนเลือกผู้แสดงบทบาทสมมติ
- ผู้เรียน แสดงบทบาทสมมติ และสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก
- ผู้สอน / ผู้เรียน อภิปรายเกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่

แสดงออกของผู้แสดง

- ผู้สอนและผู้เรียนสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ



- ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 2. ผู้เรียนเตรียมความพร้อมในการเผชิญสถานการณ์ เพราะทั้งสองกลุ่มจะเป็นทั้งผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์ คือสลับกันเป็นผู้แสดงและสังเกตการณ์
- 3. ผู้เรียนเผชิญสถานการณ์ตามที่วางแผนไว้
- 4. **ขั้นวิจารณ์ความคิด**
  - 1. ผู้เรียนทั้งสองกลุ่ม แสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตนและนำเอาการแสดงออกของผู้แสดง ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกที่สังเกตพบ มาอภิปราย แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์

### **ชั่วโมงที่ 3**

- 5. **ขั้นปฏิบัติ**
  - 1. ให้ผู้เรียนรายบุคคลทำใบงานที่ 3 เรื่องการประเมินพฤติกรรมตนเอง เพื่อประเมินการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเอง สอดคล้องกับเรื่องความสำนึกดีหรือไม่อย่างไร
- 6. **ขั้นสรุป**
  - 1. ให้ผู้เรียนแต่งคำประพันธ์เกี่ยวกับการปลูกฝังความสำนึกดีให้เกิดขึ้นกับบุคคลในสังคม
  - 2. นำคำประพันธ์ที่ถูกคัดเลือกติดบอร์ดในห้องและบอร์ดประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน เพื่อปลูกฝังสำนึกดีให้เกิดขึ้นกับเยาวชนของชาติ

### **สื่อและอุปกรณ์**

- 1. ภาพข่าวที่สะท้อนบทบาทของคนในสังคมเรื่องสำนึกดี
- 2. ใบงานที่ 1 กรณีศึกษานายมงคล
- 3. ใบงานที่ 2 ตัวอย่างบุคคลที่สำนึกดีต่อส่วนรวม
- 4. ใบงานที่ 3 ประเมินพฤติกรรมตนเองที่สอดคล้องกับความสำนึกดี

## การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
สังเกตพฤติกรรมการเรียน โดยครู/เพื่อน	แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน	21 – 30 คะแนน = ดี 11 – 20 คะแนน = พอใช้ 0 – 10 คะแนน = ปรับปรุง
ตรวจใบงาน ที่ 1 – 3 โดย ครู	ใบงานที่ 1 กรณีศึกษานาย มงคล ใบงานที่ 2 ตัวอย่างบุคคลที่มี สำนึกดี	คะแนน 31 – 40 หมายถึง ดีมาก คะแนน 21 – 30 หมายถึง ดี คะแนน 11 – 20 หมายถึง พอใช้
	ใบงานที่ 3 ประเมินพฤติกรรม ตนเอง	คะแนน 10 หมายถึง ปรับปรุง
ตรวจคำประพันธ์ โดยครู	แบบประเมินคำประพันธ์	คะแนน 31 – 40 หมายถึง ดีมาก คะแนน 21 – 30 หมายถึง ดี คะแนน 11 – 20 หมายถึง พอใช้ คะแนน 10 หมายถึง ปรับปรุง
สังเกตการแสดงบทบาท สมมติ	แบบประเมินแสดงบทบาท สมมติ	คะแนน 31 – 40 หมายถึง ดีมาก คะแนน 21 – 30 หมายถึง ดี คะแนน 11 – 20 หมายถึง พอใช้ คะแนน 10 หมายถึง ปรับปรุง

**บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้**

.....  
.....  
.....

**ปัญหา/อุปสรรค**

.....  
.....

**วิธีพัฒนา**

.....  
.....

**ข้อเสนอแนะ**

.....  
.....

## ใบงานที่ 1

**คำชี้แจง** ให้ผู้เรียนศึกษากรณีศึกษาที่กำหนดให้ จากนั้นแสดงความคิดเห็นตามประเด็นอย่างมีเหตุผล

นายมงคลเป็นผู้นำชุมชน ได้รับโล่จากหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) ผู้นำชุมชนดีเด่น ด้านการสร้างอาชีพแก่ชุมชน รวมถึงการปฏิบัติตนในฐานะประธานชุมชนด้วยความมุ่งมั่นและเสียสละคำนึงถึงประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก สมาชิกในชุมชนส่วนมากพอใจและให้ความร่วมมืออย่างดี แต่ยังมีบางคนขอบปูดว่าจะทำดีเสียสละเพื่อส่วนรวมไปทำไมเพราะทำไปก็เท่านั้น ได้รับยกย่องได้โล่ก็เท่านั้น เปลืองตัวเปล่าๆ ไม่รู้จักใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ ได้แต่ความดีฐานะก็ยังไม่เท่าเดิม

นักเรียนคิดอย่างไรกับการกระทำของนายมงคลประธานชุมชน

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนคิดอย่างไรกับบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของนายมงคล เขามีแนวคิดอย่างไรจึงแสดงความคิดเห็นดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

3. หากสังคมมีคนเช่นนายมงคลจำนวนมากจะส่งผลต่อส่วนรวมอย่างไร

.....

.....

.....

.....

## ใบงานที่ 2

**คำชี้แจง**          ให้นักเรียนยกตัวอย่างบุคคลในสังคมที่ดำเนินชีวิตประจำวันด้วยความสำนึกดีต่อ  
**ส่วนรวม**

1. ชื่อ ..... สกุล ..... หน้าที่ (ถ้ามี) .....

2. ประวัติโดยย่อ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**ผลงานที่แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีสำนึกดีต่อส่วนรวม**

.....

.....

.....

.....

.....

**นักเรียนได้อะไรจากการศึกษาประวัติและผลงานของบุคคลตัวอย่าง (แสดงความเห็นเชิงเหตุผล ที่  
 สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้)**

.....

.....

.....

.....

.....



## เกณฑ์ให้ระดับคะแนนการประเมินใบงาน

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				น้ำหนักจุดเน้น
	4	3	2	1	
1. เนื้อหา	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 3. รายละเอียดครอบคลุม 4. สอดคล้องกับงาน	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 3. รายละเอียดครอบคลุม	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	1. ตรงกับข้อเท็จจริง	4
2. ความประณีต	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีความสะอาด	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบขูด ชิดฆ่า 1-2 แห่ง	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบขูด ชิดฆ่า 3-5 แห่ง	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบขูด ชิดฆ่า 5 แห่งขึ้นไป	3
3. รูปแบบ	1. แปลกใหม่ น่าสนใจ 2. ตกแต่งสีสันสวยงาม 3. ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา 4. มีความเหมาะสม	1. แปลกใหม่ น่าสนใจ 2. ตกแต่งสีสันสวยงาม 3. ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา	1. มีความเหมาะสม 2. ตกแต่งสีสันสวยงาม	1. มีความเหมาะสม	3

## ระดับคุณภาพ

คะแนน 31-40	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน 21-30	หมายถึง	ดี
คะแนน 11-20	หมายถึง	พอใช้
คะแนน 10	หมายถึง	ควรปรับปรุง





## แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้

ชื่อกลุ่ม..... สมาชิกในกลุ่ม 1).....2).....

3.....ผู้สังเกต.....

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง
	3	2	1
1. มีการปรึกษากันก่อนทำงาน			
2. จัดแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกในกลุ่มและทุกคนทำตามหน้าที่			
3. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์พร้อมและเหมาะสมก่อนการปฏิบัติงาน			
4. ปฏิบัติงานตามขั้นตอนและวิธีการที่ได้ตกลงกัน			
5. ขณะปฏิบัติงานมีการปรึกษาและให้ความช่วยเหลือกัน			
6. ผลงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้			
7. งานเสร็จภายในเวลาที่กำหนด			
8. ผลงานประณีต			
9. ผลงานเกิดประโยชน์หรือใช้งานได้จริง			
10. ประหยัดทรัพยากรและคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม			

## ข้อสังเกตเพิ่มเติม

.....

.....

.....

## เกณฑ์ระดับคุณภาพ

21 – 30	=	ดี
11 – 20	=	พอใช้
0 – 20	=	ปรับปรุง

## เกณฑ์การให้ระดับคะแนนคำประพันธ์ / คำขวัญ / คำคม

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				น้ำหนักจุดเน้น
	4	3	2	1	
1. การแต่งคำประพันธ์ / คำขวัญ	1. ถูกต้องตามหลักการแต่งคำประพันธ์ / การแต่งคำขวัญครบถ้วน	2. ผิดหลักการแต่งคำประพันธ์ / การแต่งคำขวัญไม่เกิน 3 แห่ง	1. ผิดหลักการแต่งคำประพันธ์ / การแต่งคำขวัญไม่เกิน 5 แห่ง	1. ผิดหลักการแต่งคำประพันธ์ / การแต่งคำขวัญไม่เกิน 7 แห่ง	4
2. ใช้ประโยค	1. ใช้ประโยคถูกต้องชัดเจน สละสลวย	1. ใช้ประโยค สับสนวกวน 1 ประโยค	1. ใช้ประโยค สับสนวกวน 2 ประโยค	1. ใช้ประโยค สับสนวกวน 3 ประโยค	3
3. ใช้ภาษา	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้องหรือเขียนผิดพลาดไม่เกิน 1-3 คำ 2. ใช้คำได้เหมาะสม	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้องผิดพลาด 4-6 คำ 2. ใช้คำได้เหมาะสม	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้องผิดพลาด 7-10 คำ	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้องผิดพลาดมากกว่า 10 คำ	3

## ระดับคุณภาพ

คะแนน 31 - 40	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน 21 - 30	หมายถึง	ดี
คะแนน 11 - 20	หมายถึง	พอใช้
คะแนน 10	หมายถึง	ควรปรับปรุง



## เกณฑ์การให้ระดับคะแนนการแสดงผลงานตามสมมติ

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				น้ำหนักจุดเน้น
	4	3	2	1	
1. เนื้อหา	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 3. รายละเอียดครอบคลุม 4. สอดคล้องกับงาน	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 3. รายละเอียดครอบคลุม	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	1. ตรงกับข้อเท็จจริง	4
การนำเสนอ	1. นำเสนอสถานการณ์ที่ต้องการจะสื่อได้ครอบคลุม ชัดเจน	1. นำเสนอสถานการณ์ที่ต้องการจะสื่อได้ครอบคลุม	1. นำเสนอสถานการณ์ที่ต้องการจะสื่อได้ครอบคลุมเล็กน้อย	1. นำเสนอสถานการณ์ที่ต้องการจะสื่อ สบสนวน	3
การสื่อความ	1. ผู้แสดงถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของเรื่องผ่านพฤติกรรมกรแสดงได้ตรงประเด็นชัดเจน	1. ผู้แสดงถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของเรื่องผ่านพฤติกรรมกรแสดงได้ตรงประเด็นไม่ครบถ้วน	1. ผู้แสดงถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของเรื่องผ่านพฤติกรรมกรแสดงได้ชัดเจนแต่ไม่ตรงประเด็น	1. ผู้แสดงถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของเรื่องผ่านพฤติกรรมกรแสดงได้ไม่ตรงประเด็น	3

## ระดับคุณภาพ

คะแนน 31 – 40	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน 21 – 30	หมายถึง	ดี
คะแนน 11 – 20	หมายถึง	พอใช้
คะแนน 10	หมายถึง	ควรปรับปรุง



### แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม		วิชาพระพุทธศาสนา
เรื่อง หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท	หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	ความพอเพียง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	ปีการศึกษา 2550	เวลา 3 ชั่วโมง

.....

สาระ / มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 3 : เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

#### สาระสำคัญ

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีความคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน เมื่อปฏิบัติได้จะทำให้รู้จักคำว่าพอ ซึ่งจะทำให้ชีวิตประสบแต่ความสุข

#### ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายความหมายและบอกความสำคัญของความพอเพียงได้
2. บอกเหตุผลที่ต้องนำหลักความพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้
3. ประเมินพฤติกรรมของตนที่สอดคล้องกับความพอเพียงได้
4. เสนอแนวทางพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีความพอเพียงในการดำเนินชีวิตได้

#### เนื้อหา

1. ความหมายและความสำคัญของความพอเพียง
2. คุณค่าของความพอเพียง
3. แนวทางพัฒนาตนให้เป็นคนที่มีความพอเพียงและนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง

กระบวนการจัดการเรียนรู้ : กระบวนการเผชิญสถานการณ์

#### ชั่วโมงที่ 1

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

### 1. ชั้นสร้างศรัทธา

1. แจกวัสดุประสงค์การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเผชิญสถานการณ์
2. แจกผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง / การปฏิบัติกิจกรรม / ชี้นำสื่อและแหล่งเรียนรู้
3. ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศเป็นกันเองกับผู้เรียนโดยการพูดคุยเกี่ยวกับ ความพอเพียง ความพอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตัวครูและพร้อมที่จะเรียน
4. ผู้สอนจัดป้ายนิเทศไว้ล่วงหน้าเพื่อสร้างบรรยากาศ ความพอเพียง ความพอดี ความพอประมาณในการดำเนินชีวิต

### 2. ชั้นศึกษาสังคม

1. ให้ผู้เรียนศึกษาใบความรู้ เรื่องความพอเพียง จากนั้นแต่ละคนแสดงความเห็นตามประเด็นที่กำหนดไว้ในใบงานที่ 1
3. ผู้เรียนร่วมแสดงความเห็นถึงผลดีของการปฏิบัติตามหลักความพอเพียง และผลเสียของการเป็นคนที่ไม่ขาดความพอเพียง
- 4) ให้ผู้เรียนศึกษาสถานการณ์ที่กำหนดให้ เกี่ยวกับค่านิยมพลีชีพเพื่อแลกกับเงินเพื่อนำไปซื้อสิ่งของของตนเองต้องการ สุดท้ายต้องติดโรคร้าย จากนั้นผู้เรียนแต่ละคนทำใบงานที่ 2

### ชั่วโมงที่ 2

#### 3. ชั้นระดมเผชิญสถานการณ์

3.1 ผู้สอนกำหนดสถานการณ์ปัญหาให้ผู้เรียนได้เผชิญ ดังนี้

- 1) ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เผชิญ โดยจัดห้องเรียนให้โล่งเพื่อเตรียมแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 แสดงเรื่องที่สะท้อนถึงความพอเพียง กลุ่มที่ 2 แสดงเรื่องที่สะท้อนให้เห็นถึงโทษที่เกิดจากการขาดความพอเพียง
- 2) ผู้เรียนร่วมกันวางแผน เตรียมความพร้อมในการเผชิญสถานการณ์ที่กำหนดให้โดยการแสดงบทบาทสมมติให้เป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการแสดงบทบาทสมมติ
- 3) ผู้สอนจัดเตรียมข้อมูลให้ผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่ม ได้เผชิญสถานการณ์ด้วยการแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับความพอเพียง โดยครูเป็นที่ปรึกษาให้การแนะนำตามสถานการณ์ที่กำหนด คือ
  - ประโยชน์ของความพอเพียง
  - ทำไมต้องมีความพอเพียง
  - ถ้าปฏิบัติตนเป็นคนที่ไม่พอเพียงส่งผลอย่างไร
- 4) ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเริ่มระดมเผชิญสถานการณ์ โดยการแสดงบทบาทสมมติ

#### 4. **ชั้นวิจารณ์ความคิด**

4.1 ผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่มร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับคุณประโยชน์ของ ความพอเพียงและผลเสียที่เกิดจากการปฏิบัติตนเป็นคนขาดความพอเพียง โดยครูคอยเติมเต็ม ในประเด็นที่ผู้เรียนมองข้าม

#### **ชั่วโมงที่ 3**

#### 5. **ชั้นปฏิบัติ**

5.1 ให้ผู้เรียนทำใบงานที่ 3 เพื่อประเมินพฤติกรรมตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่ สอดคล้องกับความพอเพียงและตรงกันข้ามกับความพอเพียง

#### 6. **ชั้นสรุป**

6.1 ให้ผู้เรียนเขียนเรียงความ โดยยึดกรอบ ความพอเพียง ความพอประมาณ ความมี เหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเอง สู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ความยาว 1 หน้ากระดาษเอสี่

#### **สื่อและอุปกรณ์**

5. ภาพข่าวที่สะท้อนถึงความพอเพียง
6. ใบความรู้ เรื่องความพอเพียง
4. ใบงานที่ 1 เรื่องความพอเพียง
5. ใบงานที่ 2 กรณีศึกษาจอย
6. ใบงานที่ 3 ประเมินตนเองเรื่องความพอเพียง



## การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
สังเกตพฤติกรรมการเรียน โดยครู / เพื่อน	แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน	21-30 คะแนน = ดี 11-20 คะแนน = พอใช้ 0-10 คะแนน = ปรับปรุง
ตรวจใบงาน ที่ 1-3 โดยครู	ใบงานที่ 1 เรื่องความพอเพียง ใบงานที่ 2 กรณีศึกษา จอย ใบงานที่ 3 ประเมินตนเองเรื่อง ความพอเพียง	คะแนน 31-40 หมายถึง ดีมาก คะแนน 21-30 หมายถึง ดี คะแนน 11-20 หมายถึง พอใช้ คะแนน 10 หมายถึง ปรับปรุง
ตรวจเรียงความ โดยครู	แบบประเมินการเขียนเรียงความ	คะแนน 31-40 หมายถึง ดีมาก คะแนน 21-30 หมายถึง ดี คะแนน 11-20 หมายถึง พอใช้ คะแนน 10 หมายถึง ปรับปรุง
ประเมินการแสดงบทบาท สมมติ	แบบประเมินการแสดงบทบาท สมมติ	คะแนน 31-40 หมายถึง ดีมาก คะแนน 21-30 หมายถึง ดี คะแนน 11-20 หมายถึง พอใช้ คะแนน 10 หมายถึง ปรับปรุง

## บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

.....

.....

## ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

## วิธีพัฒนา

.....

.....

## ข้อเสนอแนะ

.....

.....

## ใบความรู้ เรื่อง ความพอเพียง

ความพอเพียงมีความหมาย 3 ประการได้แก่

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

และยังมีเงื่อนไขที่ใช้ประกอบการตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ
2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต (หน่วยการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงศึกษาธิการ 2549)

ดังนั้น จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะสร้างเสริมพื้นฐานทางจิตใจ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

ใบงานที่ 1

คำชี้แจง เมื่อผู้เรียนศึกษาใบความรู้แล้ว จากนั้นตอบคำถามตามประเด็นที่กำหนดให้

1. ถ้านักเรียนไม่ทำงานที่ครูมอบหมายให้ ไม่ตั้งใจสอบ เมื่อครูตักเตือน ตอบว่า ผมมีความพอเพียงรู้จักพอประมาณ ได้เพียงเกรด 1 ก็พอใจแล้ว พฤติกรรมดังกล่าวจัดว่าเป็นผู้มีความพอเพียงหรือไม่ เพราะอะไร

.....  
.....  
.....

2. บุคคลที่ประพฤติตนเป็นผู้มีความพอเพียง มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีพฤติกรรมบ่งชี้อย่างไร

.....  
.....  
.....

และพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลต่อสังคมส่วนรวมอย่างไร

.....  
.....  
.....

2. หากคนในสังคมไทยส่วนมากประพฤติตนเป็นตามหลักความพอเพียง คือความเป็นคนมีเหตุผล ความพอประมาณ การมีภูมิคุ้มกัน จะส่งผลให้เกิดความสมดุลด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมอย่างไรบ้าง

.....  
.....  
.....  
.....  
.....

3. พฤติกรรมใดบ้างของนักเรียนที่ต้องแก้ไข เพื่อฝึกตนเองให้เป็นที่มีความพอเพียง

.....  
.....

ใบงานที่ 2

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนศึกษาเหตุการณ์ที่กำหนดให้ จากนั้นแสดงความคิดเห็นตามประเด็น

จอย เด็กสาวที่เติบโตในครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกัน คุณพ่อไปมีภรรยาใหม่ ส่วนจอยอยู่กับแม่ที่มีสามีใหม่ พ่อเลี้ยงพยายามที่จะลวนลามเธอ ทำให้จอยต้องหนีออกจากบ้านไปอยู่กับแฟนหนุ่ม เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับแฟนจอยเร่ร่อนออกจากบ้าน จนสุดท้ายเธอยังอาศัยพชายตัว เพราะเป็นอาชีพที่สบายหาเงินง่าย เธอใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยไม่เห็นคุณค่าของเงิน เพราะได้มาโดยง่าย ไม่นานเธอดังโรคร้าย

1. ปัญหาของจอย คืออะไร

.....  
.....

2. สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่เกิดขึ้นกับจอย คืออะไร

.....  
.....

3. ผลที่เกิดจากปัญหาดังกล่าว เป็นอย่างไรบ้าง

.....  
.....  
.....  
.....

4. ปัญหาที่เกิดขึ้นกับจอยใครมีหน้าที่ต้องแก้ไข และแก้ไขอย่างไร

.....  
.....  
.....  
.....

5. หาก จอยเป็นคนที่รู้จักคุณค่าของเงิน ไม่ฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายเงินอย่างระมัดระวังจะเกิดปัญหาดังกล่าวหรือไม่เพราะเหตุใด

.....  
.....  
.....

ใบงานที่ 3

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนระบุพฤติกรรมของตน สาเหตุพฤติกรรม ผลที่เกิด

ลักษณะพฤติกรรม	พฤติกรรม	สาเหตุพฤติกรรม	ผลจากพฤติกรรม
1. ความพอเพียง	..... ..... ..... ..... .....	..... ..... ..... ..... .....	..... ..... ..... ..... .....
2. ความพอประมาณ	..... ..... ..... ..... .....	..... ..... ..... ..... .....	..... ..... ..... ..... .....
3. ความมีเหตุผล	..... ..... ..... ..... .....	..... ..... ..... ..... .....	..... ..... ..... ..... .....
4. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	..... ..... ..... ..... .....	..... ..... ..... ..... .....	..... ..... ..... ..... .....

ผู้เรียนมีแนวทางปฏิบัติให้ตนเองเป็นผู้มีความพอเพียงอย่างไร

.....

.....

.....

.....

## เกณฑ์ให้ระดับคะแนนการประเมินใบงาน

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				น้ำหนัก จุดเน้น
	4	3	2	1	
1. เนื้อหา	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 3. รายละเอียดครอบคลุม 4. สอดคล้องกับงาน	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 3. รายละเอียดครอบคลุม	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	1. ตรงกับข้อเท็จจริง	4
2. ความประณีต	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีความสะอาด	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบขูดขีด 1-2 แห่ง	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบขูดขีด 3-5 แห่ง	1. เป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบขูดขีด 5 แห่งขึ้นไป	3
3. รูปแบบ	1. แปลกใหม่น่าสนใจ 2. ตกแต่งสีสันสวยงาม 3. ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา 4. มีความเหมาะสม	1. แปลกใหม่น่าสนใจ 2. ตกแต่งสีสันสวยงาม 3. ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา	1. มีความเหมาะสม 2. ตกแต่งสีสันสวยงาม	1. มีความเหมาะสม	3

## ระดับคุณภาพ

คะแนน 31 - 40	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน 21 - 30	หมายถึง	ดี
คะแนน 11 - 20	หมายถึง	พอใช้
คะแนน 10	หมายถึง	ควรปรับปรุง



## แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้

ชื่อกลุ่ม..... สมาชิกในกลุ่ม 1).....2).....

3.....ผู้สังเกต.....

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง
	3	2	1
1. มีการปรึกษากันก่อนทำงาน			
2. จัดแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกในกลุ่มและทุกคนทำตามหน้าที่			
3. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์พร้อมและเหมาะสมก่อนการปฏิบัติงาน			
4. ปฏิบัติงานตามขั้นตอนและวิธีการที่ได้ตกลงกัน			
5. ขณะปฏิบัติงานมีการปรึกษาและให้ความช่วยเหลือกัน			
6. ผลงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้			
7. งานเสร็จภายในเวลาที่กำหนด			
8. ผลงานประณีต			
9. ผลงานเกิดประโยชน์หรือใช้งานได้จริง			
10. ประหยัดทรัพยากรและคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม			

## ข้อสังเกตเพิ่มเติม

.....

.....

.....

## เกณฑ์ระดับคุณภาพ

21 - 30	=	ดี
11 - 20	=	พอใช้
0 - 20	=	ปรับปรุง



## เกณฑ์การให้ระดับคะแนนประเมินการเขียนเรียงความ

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				น้ำหนักจุดเน้น
	4	3	2	1	
เนื้อหา	1. นำคำสำคัญของเรื่องที่ให้มาใช้ครบถ้วน 2. ลำดับเรื่องได้ต่อเนื่องไม่สับสน 3. เรื่องมีความหมาย	1. นำคำสำคัญมาใช้ไม่ครบถ้วนขาด 1-2 คำ 2. ลำดับเรื่องราวได้ต่อเนื่อง	1. นำคำสำคัญมาใช้ไม่ครบถ้วนขาด 3-4 คำ 2. ลำดับขั้นตอนสับสนเล็กน้อย	1. นำคำสำคัญมาใช้ไม่ครบถ้วนขาดมากกว่า 4 คำ 2. ลำดับขั้นตอนสับสน	4
การใช้ภาษา	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้องหรือเขียนผิดพลาดไม่เกิน 3 คำ 2. ใช้คำได้เหมาะสม	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้องผิดพลาดไม่เกิน 6 คำ 2. ใช้คำได้เหมาะสม	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้องผิดพลาดไม่เกิน 10 คำ	- เขียนสะกดคำได้ถูกต้องผิดพลาดมากกว่า 10 คำ	3
ความประณีต	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีความสะอาด	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบ ขูด ขีดฆ่าไม่เกิน 2 แห่ง	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบ ขูด ขีดฆ่าไม่เกิน 5 แห่ง	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบ ขูด ขีดฆ่ามากกว่า 5 แห่ง	3

## ระดับคุณภาพ

คะแนน 31-40	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน 21-30	หมายถึง	ดี
คะแนน 11-20	หมายถึง	พอใช้
คะแนน 10	หมายถึง	ควรปรับปรุง



## เกณฑ์การให้ระดับคะแนนการแสดงผลงานตามทฤษฎี

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				น้ำหนักจุดเน้น
	4	3	2	1	
1. เนื้อหา	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 3. รายละเอียดครอบคลุม 4. สอดคล้องกับงาน	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 3. รายละเอียดครอบคลุม	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	1. ตรงกับข้อเท็จจริง	4
การนำเสนอ	1. นำเสนอสถานการณ์ที่ต้องการจะสื่อได้ครอบคลุม ชัดเจน	1. นำเสนอสถานการณ์ที่ต้องการจะสื่อได้ครอบคลุม	1. นำเสนอสถานการณ์ที่ต้องการจะสื่อได้ครอบคลุมเล็กน้อย	1. นำเสนอสถานการณ์ที่ต้องการจะสื่อ สบสนวน	3
การสื่อความ	1. ผู้แสดงถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของเรื่องผ่านพฤติกรรมการแสดงได้ตรงประเด็นชัดเจน	1. ผู้แสดงถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของเรื่องผ่านพฤติกรรมการแสดงได้ตรงประเด็นไม่ครบถ้วน	1. ผู้แสดงถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของเรื่องผ่านพฤติกรรมการแสดงได้ชัดเจนแต่ไม่ตรงประเด็น	1. ผู้แสดงถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของเรื่องผ่านพฤติกรรมการแสดงได้ไม่ตรงประเด็น	3

## ระดับคุณภาพ

คะแนน 31 – 40	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน 21 – 30	หมายถึง	ดี
คะแนน 11 – 20	หมายถึง	พอใช้
คะแนน 10	หมายถึง	ควรปรับปรุง



### แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม		วิชาพระพุทธศาสนา
เรื่อง หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท	หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	ความไม่ประมาท
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	ปีการศึกษา 2550	เวลา 3 ชั่วโมง

.....

สาระ / มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 1 : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส1.3 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ข้อที่ 1

#### สาระสำคัญ

ความไม่ประมาท คือ การมีสติอยู่กับตัว ทำให้เกิดความรอบคอบระมัดระวัง เป็นเหตุ  
นำไปสู่ความเจริญก้าวหน้า และความสำเร็จในชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรม

#### ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายความหมายและประเภทของความไม่ประมาทได้
2. วิเคราะห์คุณค่าของความไม่ประมาทและโทษของความประมาทได้
3. วิเคราะห์พฤติกรรมตนเองเกี่ยวกับความไม่ประมาทได้
4. เสนอแนวทางการพัฒนาตนเองให้เป็นคนไม่ประมาทและนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้

#### สาระการเรียนรู้

1. ความหมายและประเภทของความไม่ประมาท
2. คุณค่าของความไม่ประมาทและโทษของความประมาท
3. แนวทางการพัฒนาตนให้เป็นคนไม่ประมาท

กระบวนการจัดการเรียนรู้ : กระบวนการเผชิญสถานการณ์

## ชั่วโมงที่ 1

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### 1. ขั้นสร้างศรัทธา

1.1 แข็งขันวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

1.2 แข็งขันผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง / การปฏิบัติกิจกรรม / ชิ้นงานและแหล่งเรียนรู้

1.3 ครูสร้างบรรยากาศในห้องเรียน โดยการทักทายและสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน จากมูลเหตุคือความประมาท จากนั้นให้ผู้เรียนร่วมกันนั่งสมาธิ

1.4 สอนจัดป้ายนิเทศในห้องเรียนไว้ล่วงหน้า ด้วยภาพเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นจากความประมาท

1.5 ให้ผู้เรียนศึกษาปัจจัยมโหฬารที่พุทธองค์ตรัสก่อนจะเสด็จปรินิพพานจากบัตรข้อความ จากนั้น ร่วมกันอภิปรายว่ามีความหมายอย่างไร สอนให้รู้เกี่ยวกับอะไร และมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันอย่างไร เพื่อเชื่อมโยงไปสู่ความไม่ประมาท

#### 2. ขั้นศึกษาสังคม

2.1 ให้นักเรียนศึกษาเหตุการณ์ข่าวเกี่ยวกับอุบัติเหตุต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพราะความประมาท จากใบความรู้ จากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละคนทำใบงานที่ 1 ในประเด็นต่อไปนี้

- อุบัติเหตุเกี่ยวกับอะไร
- เกิดจากสาเหตุใด
- จะมีวิธีแก้ไขอย่างไร

2.2 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่เกิดจากความประมาท

2.3 ครูยกตัวอย่างคำกลอนเกี่ยวกับความประมาทให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปราย โยงไปสู่คุณธรรมคือความไม่ประมาท โดยเปรียบเทียบให้เห็นชัดกับโทษของความประมาท

2.4 ให้ผู้เรียนศึกษาใบความรู้เรื่องความไม่ประมาทในประเด็นต่อไปนี้

- ความหมายและประเภทของความไม่ประมาท
- คุณค่าของความไม่ประมาทและโทษของความประมาท
- แนวทางการพัฒนาตนเองให้เป็นคนไม่ประมาท

จากนั้นแต่ละคนทำใบงานที่ 2

## ชั่วโมงที่ 2

### 3. ชั้นระดมเผชิญสถานการณ์

3.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 5-6 คน ให้ตัวแทนกลุ่มจับสลากสถานการณ์ที่กำหนดให้ในใบงานที่ 3

3.2 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มอ่านคำชี้แจงให้เข้าใจจากนั้นศึกษาสถานการณ์ที่กลุ่มตนเองได้รับ อภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง

### 4. ชั้นวิจารณ์ความคิด

4.1 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานการระดมความเห็นของกลุ่มตนเอง

4.2 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์กลุ่มอื่นได้อย่างสร้างสรรค์ โดยครูเป็นผู้นำในการวิพากษ์วิจารณ์และเสริมเพิ่มเติมในส่วนที่ยังขาดไม่สมบูรณ์

## ชั่วโมงที่ 3

### 5. ชั้นฝึกปฏิบัติ

5.1 ให้ผู้เรียนประเมินพฤติกรรมตนเองเกี่ยวกับความประมาท และแนวทางในการฝึกปฏิบัติพัฒนาตนเองให้เป็นคนไม่ประมาท โดยทำใบงานที่ 4

### 6. ชั้นสรุป

6.1 ให้ผู้เรียนรายบุคคลเขียนคำขวัญณรงค์เรื่องความไม่ประมาทด้านต่างๆ อย่างน้อยคนละ 3-5 คำขวัญ

6.2 ให้ผู้เรียนวาดหรือนำภาพเหตุการณ์ที่สะท้อนถึงความประมาทหนักในใบงาน จากนั้นแสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่กำหนด

## สื่อและอุปกรณ์

1. ป้ายนิเทศ เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดจากความประมาท
2. ภาพข่าว เกี่ยวกับอุบัติเหตุจากความประมาท
3. ใบความรู้ เรื่องความไม่ประมาท
4. ใบงานที่ 1 วิเคราะห์เหตุการณ์กรณีศึกษา
5. ใบงานที่ 2 วิเคราะห์ความไม่ประมาทจากประเด็นที่กำหนดให้
6. ใบงานที่ 3 วิเคราะห์สถานการณ์ที่กำหนด
7. ใบงานที่ 4 ประเมินตนเอง
8. ใบงานที่ 5 แสดงความเห็นจากเหตุการณ์ของความประมาท

## การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
สังเกตพฤติกรรมการเรียน โดยครู / เพื่อน	แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน	21 – 30 คะแนน = ดี 11 – 20 คะแนน = พอใช้ 0 – 10 คะแนน = ปรับปรุง
ตรวจใบงาน ที่ 1 - 5 โดยครู	ใบงานที่ 1 วิเคราะห์เหตุการณ์ กรณีศึกษา ใบงานที่ 2 วิเคราะห์ความไม่ ประมาทจากประเด็นที่กำหนดให้ ใบงานที่ 3 วิเคราะห์สถานการณ์ ที่กำหนด ใบงานที่ 4 ประเมินตนเอง ใบงานที่ 5 แสดงความเห็นจาก เหตุการณ์ของความประมาท	คะแนน 31 – 40 หมายถึง ดีมาก คะแนน 21 – 30 หมายถึง ดี คะแนน 11 – 20 หมายถึง พอใช้ คะแนน 10 หมายถึง ปรับปรุง
ตรวจคำขวัญรณรงค์ให้คน ไม่ประมาท	แบบประเมินคำขวัญ	คะแนน 31-40 หมายถึง ดีมาก คะแนน 21-30 หมายถึง ดี คะแนน 11-20 หมายถึง พอใช้ คะแนน 10 หมายถึง ควรปรับปรุง

บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

.....

.....

ปัญหา / อุปสรรค

.....

วิธีพัฒนา

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....



## ใบงานที่ 1

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนศึกษาเหตุการณ์เกี่ยวกับอุบัติเหตุต่อไปนี้ จากนั้นแสดงความเห็นตามประเด็นที่กำหนดให้

จากอุบัติเหตุที่คนในวงการบันเทิง ควบแก๊งบีเอ็มพีงเสยฟุตบอลบาทเสียหลัก ขยี้ร่างหญิงเก็บของเก่าข้างถนนเสียชีวิตคาที่ ส่วนคนในวงการบันเทิงดังกล่าวได้รับบาดเจ็บเล็กน้อยมีเลือดไหลออกจากจมูก ต้องรับนำตัวส่งโรงพยาบาล วันต่อมาเขาออกมาแสดงความรับผิดชอบต่อเหตุที่เกิดขึ้น โดยชี้แจงว่าอุบัติเหตุที่เกิดเพราะเขาโหมงานหนักพักผ่อนไม่เพียงพอ โดยยินดีรับผิดชอบทุกอย่างกับเหตุที่เกิด และได้ไปร่วมงานศพทุกวัน พร้อมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด (ไทยรัฐ ฉบับวันศุกร์ที่ 22 มิถุนายน 2550)

1. อุบัติเหตุที่เกิดขึ้น คือ

.....

2. เหตุดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะสาเหตุใดบ้าง

.....  
 .....  
 .....

3. เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อใครอย่างไรบ้าง

.....  
 .....  
 .....

4. มีวิธีใดบ้างที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวและอย่างไร

.....  
 .....  
 .....

4. หากแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้จะเกิดผลอย่างไร

.....  
 .....  
 .....

## ใบความรู้

### เรื่อง ความไม่ประมาท

ความไม่ประมาท คือการมีสติอยู่กับตัว ไม่เลินเล่อ ไม่พลั้งเผลอ รู้ตัวอยู่เสมอว่า กำลังคิดอะไร กำลังพูดอะไร กำลังทำอะไร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความไม่ประมาททางโลก ได้แก่ ไม่ประมาทในการศึกษา การประกอบอาชีพทุกชนิด และการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. ความไม่ประมาททางธรรม ได้แก่ การระวังไม่ให้ความชั่วเกิดขึ้น การละความชั่วที่เกิดขึ้นแล้ว และการทำความดีให้เกิดขึ้น

#### คุณของความไม่ประมาท

1. มีสติและสัมปชัญญะอยู่กับตัวตลอดเวลา
2. ดำเนินชีวิตด้วยการเป็นคนดี มีอาชีพที่สุจริต
3. ชีวิตประสบความสำเร็จทั้งทางโลกและทางธรรม
4. ชีวิตมีความสุข

#### โทษของความประมาท

ขาดสติ ทำให้เกิดอันตรายแก่ตนเองและผู้อื่น

ปล่อยตัวปล่อยใจ ให้ความชั่วครอบงำได้

ชีวิตประสบความสำเร็จทั้งทางโลกและทางธรรม

#### การพัฒนาตนให้เป็นคนไม่ประมาท

การฝึกตนให้เป็นคนไม่ประมาทต้องเริ่มต้นด้วยการใช้ปัญญาพิจารณาว่า ตนเองชอบประมาทในเรื่องอะไรแล้วรีบปรับปรุงแก้ไข พระพุทธเจ้าทรงสอน เรื่องความไม่ประมาทไว้ 4 ประการ

ละกายทุจริต บำเพ็ญกายสุจริต

ละวจีทุจริต บำเพ็ญวจีสุจริต

ละมโนทุจริต บำเพ็ญมโนสุจริต

ละความเห็นผิด ทำความเห็นให้ถูกต้อง

และสิ่งที่มนุษย์ไม่ควรประมาท 7 ประการ คือ เวลา ภัย ความไม่มีโรค ชีวิต งาน การศึกษา และการประพฤติธรรม

## ใบงานที่ 2

**คำชี้แจง** เมื่อผู้เรียนศึกษาใบความรู้แล้วให้วิเคราะห์ประเด็นที่กำหนดให้

1. ผู้เรียนเคยทำอะไรด้วยความประมาทบ้าง และผลที่เกิดตามมาเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

จากประสบการณ์ในข้อที่ 1 ผู้เรียนจะกระทำการไม่ประมาทในเรื่องใดบ้าง เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

3. หากผู้เรียนทำหน้าที่ตนเองในฐานะเป็นนักเรียน คือ ตั้งใจเรียนด้วยความไม่ประมาทแล้ว จะส่งผลดีต่อตัวนักเรียนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4. ใครบ้างควรที่จะนำหลักธรรมคือความไม่ประมาทไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันที่สุด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

5. ให้ผู้เรียนเสนอแนวทางในการพัฒนาตนและบุคคลอื่นให้เป็นผู้ไม่ประมาท

.....

.....

.....

.....

.....

### ใบงานที่ 3

คำชี้แจง

ให้ผู้เรียนศึกษาสถานการณ์ต่อไปนี้ จากนั้นแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

#### สถานการณ์ที่ 1

นักเรียน นักศึกษา มั่วยาเสพติด  
ตรวจพบถี่สีม่วงเป็นจำนวนมาก

#### ประเด็นแสดงความคิดเห็น

1. ทำไมนักเรียน นักศึกษา จึงชอบเสพยาเสพติด
2. เกิดผลกระทบอย่างไรจากการกระทำของนักเรียน นักศึกษา
3. มีวิธีแก้ไขที่สอดคล้องกับสาเหตุที่แท้จริงได้อย่างไร
4. หากแก้ปัญหาดังกล่าวได้ จะเกิดผลอย่างไร

#### สถานการณ์ที่ 2

จับ 300 ช่างกล : วิทยาลัยบับแสนเบียดเข้าชมมหรรมคอนเสิร์ต  
สุดท้ายขกพวกตีกัน ตำรวจรวบได้ 300 คน

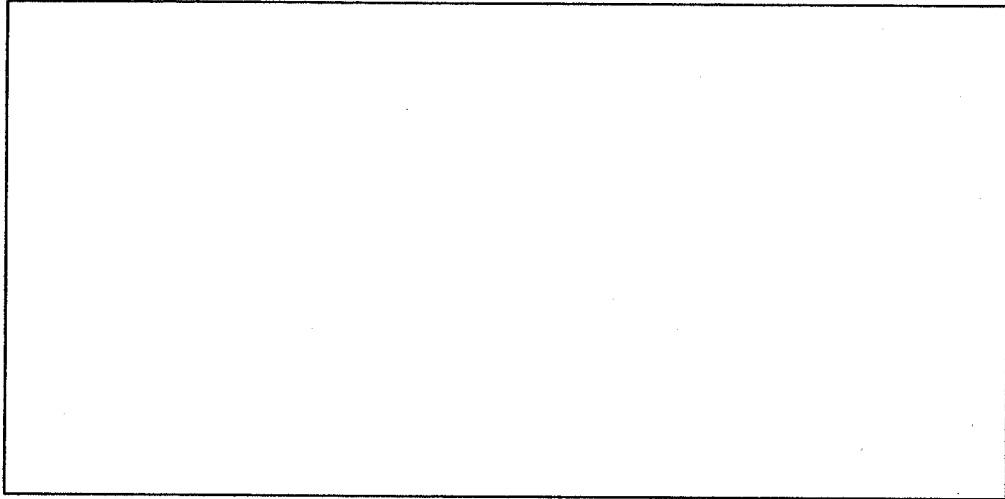
#### ประเด็นแสดงความคิดเห็น

1. เพราะเหตุใดนักเรียนช่างกลจึงชอบขกพวกตีกัน
2. เกิดผลเสียอย่างไรจากการกระทำของนักเรียนช่างกล
3. จะแก้ปัญหาให้นักเรียนช่างกลขกพวกตีกันได้อย่างไร
4. หากแก้ปัญหาดังกล่าวได้จะเกิดผลดีอย่างไรบ้าง



**ใบงานที่ 5**

**คำชี้แจง** ให้ผู้เรียนวาดหรือนำภาพเหตุการณ์ที่สะท้อนถึงความประมาทผิดในใบงาน  
จากนั้นแสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่กำหนดให้



**1. เหตุการณ์ในภาพเกิดจากสาเหตุใด (บอกได้มากกว่า 1)**

.....  
.....

**2. เหตุการณ์ในภาพส่งผลกระทบต่อใครอย่างไรบ้าง**

.....  
.....  
.....  
.....

**หากนักเรียนมีหน้าที่ต้องแก้ไขปัญหาดังในภาพ จะมีวิธีแก้ไขปัญหายังไง**

.....  
.....  
.....  
.....

**4. หากปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไขแล้ว จะส่งผลต่อสังคมอย่างไร**

.....  
.....  
.....

## เกณฑ์ให้ระดับคะแนนการประเมินใบงาน

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				น้ำหนัก จุดเน้น
	4	3	2	1	
1. เนื้อหา	1. ตรงกับ ข้อเท็จจริง 2. เป็นไป ตามลำดับขั้นตอน 3. รายละเอียด ครอบคลุม 4. สอดคล้องกับ งาน	1. ตรงกับ ข้อเท็จจริง 2. เป็นไป ตามลำดับขั้นตอน 3. รายละเอียด ครอบคลุม	1. ตรงกับ ข้อเท็จจริง 2. เป็นไป ตามลำดับขั้นตอน	1. ตรงกับ ข้อเท็จจริง	4
2. ความ ประณีต	1. มีความเป็น ระเบียบเรียบร้อย 2. มีความสะอาด	1. มีความเป็น ระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบขูด ชีด ฆ่า 1 – 2 แห่ง	1. มีความเป็น ระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบขูด ชีดฆ่า 3 – 5 แห่ง	1. มีความ เป็นระเบียบ เรียบร้อย 2. มีรอยลบ ขูด ชีดฆ่า 5 แห่งขึ้นไป	3
3. รูปแบบ	1. แปลกใหม่ น่าสนใจ 2. ตกแต่งสีสัน สวยงาม 3. ภาพประกอบ สัมพันธ์กับเนื้อหา 4. มีความ เหมาะสม	1. แปลกใหม่ น่าสนใจ 2. ตกแต่งสีสัน สวยงาม 3. ภาพประกอบ สัมพันธ์กับเนื้อหา	1. มีความ เหมาะสม 2. ตกแต่งสีสัน สวยงาม	1. มีความ เหมาะสม	3

## ระดับคุณภาพ

คะแนน 31 – 40	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน 21 – 30	หมายถึง	ดี
คะแนน 11 – 20	หมายถึง	พอใช้
คะแนน 10	หมายถึง	ควรปรับปรุง





## แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน

ชื่อกลุ่ม..... สมาชิกในกลุ่ม 1).....2).....

3.....ผู้สังเกต.....

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง
	3	2	1
1. มีการปรึกษากันก่อนทำงาน			
2. จัดแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกในกลุ่มและทุกคนทำตามหน้าที่			
3. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์พร้อมและเหมาะสมก่อนการปฏิบัติงาน			
4. ปฏิบัติงานตามขั้นตอนและวิธีการที่ได้ตกลงกัน			
5. ขณะปฏิบัติงานมีการปรึกษาและให้ความช่วยเหลือกัน			
6. ผลงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้			
7. งานเสร็จภายในเวลาที่กำหนด			
8. ผลงานประณีต			
9. ผลงานเกิดประโยชน์หรือใช้งานได้จริง			
10. ประหยัดทรัพยากรและคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม			

## ข้อสังเกตเพิ่มเติม

.....

.....

.....

## เกณฑ์ระดับคุณภาพ

21 - 30	=	ดี
11 - 20	=	พอใช้
0 - 20	=	ปรับปรุง

## เกณฑ์การให้ระดับคะแนนคำประพันธ์ / คำขวัญ / คำคม

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				น้ำหนักจุดเน้น
	4	3	2	1	
หลักการแต่งคำประพันธ์ / คำขวัญ	1. ถูกต้องตามหลักการแต่งคำประพันธ์ / การแต่งคำขวัญครบถ้วน	2. ผิดหลักการแต่งคำประพันธ์ / การแต่งคำขวัญ ไม่เกิน 3 แห่ง	1. ผิดหลักการแต่งคำประพันธ์ / การแต่งคำขวัญ ไม่เกิน 5 แห่ง	1. ผิดหลักการแต่งคำประพันธ์ / การแต่งคำขวัญ ไม่เกิน 7 แห่ง	4
การใช้ประโยค	1. ใช้ประโยคถูกต้องชัดเจน สละสลวย	1. ใช้ประโยค สับสนวกวน 1 ประโยค	1. ใช้ประโยค สับสนวกวน 2 ประโยค	1. ใช้ประโยค สับสนวกวน 3 ประโยค	3
การใช้ภาษา	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้องหรือเขียนผิดพลาดไม่เกิน 1-3 คำ 2. ใช้คำได้เหมาะสม	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้องผิดพลาด 4-6 คำ 2. ใช้คำได้เหมาะสม	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้องผิดพลาด 7-10 คำ	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้องผิดพลาดมากกว่า 10 คำ	3

## ระดับคุณภาพ

คะแนน 31-40	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน 21-30	หมายถึง	ดี
คะแนน 11-20	หมายถึง	พอใช้
คะแนน 10	หมายถึง	ควรปรับปรุง



## แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชาพระพุทธศาสนา  
 เรื่อง หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ความความกตัญญูตเวที  
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2550 เวลา 3 ชั่วโมง

สาระ / มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 1 : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส1.3 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ข้อที่ 1

### สาระสำคัญ

ความกตัญญู หมายถึงความเป็นผู้มีใจกระจ่ายมีสติปัญญาบริบูรณ์ รู้อุปการคุณที่ผู้อื่นกระทำแล้วแก้ตนไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงดู สั่งสอน ให้อาศัย ให้อาศัยทำงาน เป็นต้น ย่อมระลึกถึงด้วยความซาบซึ้งอยู่เสมอ ไม่ลืมอุปการคุณนั้น แม้ว่าเวลาจะผ่านไปนานขนาดไหน ย่อมเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเป็นคนดี และนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต

### ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายความหมายและประเภทของความกตัญญูตเวทีได้
2. วิเคราะห์คุณค่าของความกตัญญูตเวทีได้
3. ประเมินพฤติกรรมตนเองเกี่ยวกับความกตัญญูตเวทีได้
4. แสดงออกถึงความเป็นคนที่มีความกตัญญูตเวทีในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่าง

ถูกต้องและเหมาะสม

### สาระการเรียนรู้

1. ความหมายและประเภทของความกตัญญูตเวที
2. คุณค่าของความกตัญญูตเวที
3. การแสดงออกซึ่งความกตัญญูตเวที
4. แนวทางพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีความกตัญญูตเวที

## กระบวนการจัดการเรียนรู้ : กระบวนการเผชิญสถานการณ์

### ชั่วโมงที่ 1

#### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

##### 1. ขั้นสร้างศรัทธา

- 1.1 ให้ผู้เรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัย ทำสมาธิ แผ่เมตตา
- 1.2 แจกผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การปฏิบัติกิจกรรม การชี้แนะสื่อและแหล่งการเรียนรู้
- 1.3 ผู้สอนจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เรื่องความกตัญญูกตเวที ไว้ล่วงหน้า โดยจัดป้ายนิเทศด้วยภาพและเหตุการณ์ที่แสดงออกถึงความกตัญญูกตเวที เช่น ภาพในหลวงทรงแสดงความกตัญญูต่อสมเด็จพระเจ้า และภาพที่ลูกๆ แสดงความเคารพบิดามารดา เป็นต้น

1.4 ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นถึงผลดีของความกตัญญูกตเวที และโทษของการขาดความกตัญญูกตเวที

##### 2. ขั้นศึกษาสังคม

2.1 ให้นักเรียนศึกษาเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งเกิดในสังคมปัจจุบันที่เป็นผลจากการขาดความกตัญญูกตเวทีจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ ผู้เรียนแต่ละคนทำใบงานที่ 1 ตามประเด็นที่กำหนดให้

2.2 ให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

- ความกตัญญู - กตเวที คืออย่างไร
- ทำไมต้องมีความกตัญญู - กตเวที
- ถ้าปฏิบัติตนเป็นคนที่ขาดความกตัญญู - กตเวที จะเกิดผลอย่างไร

2.3 ให้ผู้เรียนศึกษาใบความรู้เรื่องความกตัญญูกตเวที แต่ละคนทำใบงานที่ 2 เกี่ยวกับ

- ความหมายและประเภทของความกตัญญู
- คุณค่าของความกตัญญู
- วิธีพัฒนาตนให้เป็นคนที่มีความกตัญญูกตเวที
- การแสดงออกซึ่งความกตัญญูกตเวที

2.4 ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายสรุปเพิ่มเติม

### ชั่วโมงที่ 2

#### 3. ขั้นระดมเผชิญสถานการณ์

ผู้สอนกำหนดสถานการณ์ปัญหาให้ผู้เรียนได้เผชิญ ดังนี้

3.1 ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เผชิญ โดยจัดห้องเรียนให้โล่งเพื่อเตรียมแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่กำหนด แบ่งผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 แสดงเรื่องเกี่ยวกับ

การมีความกตัญญูกตเวทิตะ และกลุ่มที่ 2 แสดงเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ขาดความกตัญญูกตเวทิตะ

3.2 ผู้เรียนร่วมกันวางแผน เตรียมความพร้อมในการเผชิญสถานการณ์ที่กำหนดให้โดยการแสดงบทบาทสมมติให้เป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการแสดงบทบาทสมมติ

3.3 ผู้สอนจัดเตรียมข้อมูลให้ผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่ม ได้เผชิญสถานการณ์ด้วยการแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวทิตะ โดยครูเป็นที่ปรึกษาให้การแนะนำตามสถานการณ์ที่กำหนด คือ

- ความกตัญญูกตเวทิตะคืออะไร
- ทำไมต้องมีความกตัญญูกตเวทิตะ
- ถ้าปฏิบัติตนเป็นคนที่ขาดความกตัญญูกตเวทิตะจะเกิดผลอย่างไร

3.4 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเริ่มระดมเผชิญสถานการณ์ โดยการแสดงบทบาทสมมติ

#### 4. ขั้นวิเคราะห์ความคิด

4.1 ผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่มร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของความกตัญญูกตเวทิตะและผลเสียที่เกิดจากการขาดความกตัญญูกตเวทิตะ โดยครูให้ข้อสังเกตและประเด็นต้องเพิ่มเติม

#### ชั่วโมงที่ 3

#### 5. ขั้นปฏิบัติ

5.1 ให้ผู้เรียนทำใบงานที่ 3 เพื่อประเมินพฤติกรรมตนเองที่ปฏิบัติประจำวันสอดคล้องกับความกตัญญูกตเวทิตะ และที่ไม่สอดคล้องกับความกตัญญูกตเวทิตะ

#### 6. ขั้นสรุป

6.1 ให้นักเรียนเขียนเรียงความ เรื่องความกตัญญูกตเวทิตะที่ต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษเอสี่

#### สื่อและอุปกรณ์

1. ป้ายนิเทศ เกี่ยวกับความกตัญญูกตเวทิตะ
2. ภาพข่าว ที่สะท้อนให้เห็นความกตัญญูกตเวทิตะ
3. ใบความรู้ เรื่องความกตัญญูกตเวทิตะ
4. ใบงานที่ 1 เกี่ยวกับเหตุการณ์ลูกกตัญญู
5. ใบงานที่ 2 เกี่ยวกับการแสดงความกตัญญูกตเวทิตะของผู้เรียน
6. ใบงานที่ 3 ประเมินตนเอง

#### การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
สังเกตพฤติกรรมการเรียน โดยครู / เพื่อน	แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน	21 – 30 คะแนน = ดี 11 – 20 คะแนน = พอใช้ 0 – 10 คะแนน = ปรับปรุง
ตรวจใบงาน ที่ 1 – 3 โดยครู	ใบงานที่ 1 เหตุการณ์ลูกออกตัณญ ใบงานที่ 2 การแสดงออกซึ่ง ความกตัญญูคเวทีของผู้เรียน จากประเด็นที่กำหนดให้ ใบงานที่ 3 ประเมินตนเอง เกี่ยวกับความกตัญญูคเวที	คะแนน 31 – 40 หมายถึง ดีมาก คะแนน 21 – 30 หมายถึง ดี คะแนน 11 – 20 หมายถึง พอใช้ คะแนน 10 หมายถึง ปรับปรุง
ตรวจเรียงความ	แบบประเมินการเขียนเรียงความ	คะแนน 31-40 หมายถึง ดีมาก คะแนน 21-30 หมายถึง ดี คะแนน 11 - 20 หมายถึง พอใช้ คะแนน 10 หมายถึง ควรปรับปรุง
การแสดงบทบาทสมมติ	แบบประเมินการแสดงบทบาท สมมติ	คะแนน 31-40 หมายถึง ดีมาก คะแนน 21-30 หมายถึง ดี คะแนน 11 - 20 หมายถึง พอใช้ คะแนน 10 หมายถึง ควรปรับปรุง

บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

.....  
 .....

ปัญหา / อุปสรรค

.....

วิธีพัฒนา

.....  
 .....

ข้อเสนอแนะ

.....

ใบความรู้

### เรื่องความกตัญญูและกตเวทิต

ความกตัญญู หมายถึง ความเป็นผู้มีใจกระจำงมีสติปัญญาบริบูรณ์ รู้อุปการคุณที่ผู้อื่นกระทำแล้วแก่ตนไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงดู สั่งสอน ให้ที่พัก ให้ที่ทำงาน เป็นต้น ย่อมระลึกถึงด้วยความซาบซึ้งอยู่เสมอ ไม่ลืมอุปการคุณนั้น และทำตอบแทนอุปการคุณนั้นเมื่อมีโอกาส แม้ว่าเวลาจะผ่านไปนานขนาดไหน ย่อมเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเป็นคนดี และนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต

#### สิ่งที่ควรกตัญญูและกตเวทิต ได้แก่

1. บุคคล ใครก็ตามที่เคยมีพระคุณ ไม่ว่าจะมากหรือน้อยเพียงใด จะต้องรู้คุณท่านและกระทำตอบแทนเมื่อมีโอกาส
  2. ต่อตนเอง คือ ร่างกายของเราเป็นอุปกรณ์สำคัญในการสร้างความคิด เพื่อความสุข ความเจริญก้าวหน้าของตนเอง จึงควรทะนุถนอมดูแลร่างกาย รักษาสุขภาพให้ดี ไม่ทำร้ายด้วยการดื่มเหล้า เสพสิ่งเสพติด เที่ยวเตร่คึกๆ ดึ้นๆ และไม่นำร่างกายไปประกอบความชั่ว เช่น ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เจ้าชู้ อันเป็นการทำลายตัวเอง
  3. ต่อความคิด (บุญ) เราเกิดมาเมื่ออายุยืนยาว ร่างกายแข็งแรง ผิวพรรณดี สติปัญญาเฉลียวฉลาด มีความสุขความเจริญ มีความก้าวหน้า มีทรัพย์สมบัติมาก ก็เนื่องมาจากผลบุญ คนเราจึงควรรู้คุณของบุญ มีความอ่อนน้อมในตัวเอง ไม่ดูถูกบุญ ตามระลึกถึงบุญเก่าให้จิตใจชุ่มชื่น และไม่ประมาทในการสร้างบุญใหม่ให้ยิ่งขึ้นไป
- สิ่งที่ควรกตัญญูกตเวทิตไม่เฉพาะต่อบุคคล ตนเอง ความคิด (บุญ) เท่านั้นมนุษย์ควรรู้คุณและปฏิบัติด้วยความเมตตา กรุณาปราณี ไม่เจียนดีและเลียดูอย่างดี ต่อสัตว์ที่เลี้ยงไว้ใช้งาน เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย

#### คุณค่าของความกตัญญู - กตเวทิต

1. ทำให้รักษาความดีเดิมไว้ได้และสร้างความคิดใหม่เพิ่มได้อีก
2. ส่งผลให้เกิดสติ ไม่ประมาท มีหิริโอตตปละ มีขันติ มีจิตใจผ่องใส มองโลกในแง่ดี
3. ทำให้เป็นที่สรรเสริญของคนดี คนอยากคบหาสมาคมด้วย

#### วิธีการพัฒนาตนให้มีความกตัญญู - กตเวทิต

1. หมั่นระลึกถึงอุปการคุณ หรือความดีต่างๆ ที่บุคคลอื่นกระทำแก่ตัวเรา
2. คบคนดี เพราะคนดีนั้นเป็นผู้ที่ยึดมั่นในความกตัญญู - กตเวทิต
1. หมั่นเจริญสติ สมาธิภาวนา อันเป็นบ่อเกิดแห่งปัญญาที่จำทำให้เห็นแจ้งในความดีที่ผู้กระทำให้แก่เรา

#### ใบงานที่ 1



**คำชี้แจง** ให้ผู้เรียนศึกษากรณีศึกษาที่กำหนดให้จากนั้นแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลตามประเด็นที่กำหนดให้

นางนารี (นามสมมติ) ลวงแม่ตนเองซึ่งชราภาพมากขึ้นจรดจากจังหวัดสุพรรณบุรี เดินทางมาที่จังหวัดนนทบุรี ระหว่างทางนางได้ให้สามีลงมือฆ่าแม่ของตนเองอย่างโหดเหี้ยม ด้วยการใช้ท่อนไม้ทุบจนเสียชีวิตต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจสืบสวนจนความจริงปรากฏและสามารถจับฆาตกรได้ คือลูกสาวและลูกเขย จากการสอบสวนได้ความจริงว่า สาเหตุที่ทำให้ลูกสาวต้องลวงแม่ไปฆ่า เพราะเกรงว่าแม่จะขมวดคที่มีอยู่ทั้งหมดให้แก่ลูกสาวอีกคน

1. จากกรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกิดอะไรขึ้นกับสังคมไทยปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. จากกรณีศึกษาดังกล่าวอะไรบ้างเป็นสาเหตุให้เกิด และมีผลกระทบอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ให้ผู้เรียนเสนอวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าว

.....

.....

.....

**คำชี้แจง**           เมื่อผู้เรียนศึกษาใบความรู้จบแล้ว ตอบคำถามตามประเด็นที่กำหนดให้

1. พฤติกรรมใดของผู้เรียนชี้ให้เห็นว่าเป็นคนที่มีความกตัญญู - กตเวทิต

.....  
.....  
.....

หากคนส่วนใหญ่มีความกตัญญู - กตเวทิต จะส่งผลต่อสังคมอย่างไร

.....  
.....  
.....

3. ประโยชน์ใดบ้างที่นักเรียนจะพึงได้รับจากการเป็นผู้ที่มีความกตัญญู - กตเวทิต

.....  
.....  
.....

4. การแสดงความกตัญญู – กตเวทิตที่ผู้เรียนปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่อะไรบ้าง และได้รับผลอย่างไร

.....  
.....  
.....  
.....  
.....

5. ผู้เรียนมีวิธีการอย่างไรที่จะแนะนำบุคคลอื่นให้นำคุณธรรม คือ กตัญญู – กตเวทิต ไปปฏิบัติให้เกิดผลในชีวิตประจำวัน

.....  
.....  
.....  
.....

## แบบประเมินตนเอง

## เรื่องความกตัญญู – กตเวทิตี

**คำชี้แจง** ให้ผู้เรียนบอกเหตุจูงใจที่ต้องแสดงออกซึ่งความกตัญญู – กตเวทิตี และพฤติกรรมที่แสดงออกพร้อมเหตุผล

ที่	มูลเหตุจูงใจ	พฤติกรรมที่แสดงออก	เหตุผล
1			
2			
3			
4			
5			

ผู้เรียนมีแนวทางอย่างไรในการนำคุณธรรม คือความกตัญญู – กตเวทิตีไปใช้ในชีวิตประจำวัน

.....

.....

.....

.....

.....

## เกณฑ์ให้ระดับคะแนนการประเมินใบงาน

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				น้ำหนัก จุดเน้น
	4	3	2	1	
1. เนื้อหา	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 3. รายละเอียดครอบคลุม 4. สอดคล้องกับงาน	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 3. รายละเอียดครอบคลุม	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	1. ตรงกับข้อเท็จจริง	4
2. ความประณีต	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีความสะอาด	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบขูด ชีดฆ่า 1-2 แห่ง	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบขูด ชีดฆ่า 3-5 แห่ง	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบขูด ชีดฆ่า 5 แห่งขึ้นไป	3
3. รูปแบบ	1. แปลกใหม่น่าสนใจ 2. ตกแต่งสีสันทสวยงาม 3. ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา 4. มีความเหมาะสม	1. แปลกใหม่น่าสนใจ 2. ตกแต่งสีสันทสวยงาม 3. ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา	1. มีความเหมาะสม 2. ตกแต่งสีสันทสวยงาม	1. มีความเหมาะสม	3

## ระดับคุณภาพ

คะแนน 31-40	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน 21-30	หมายถึง	ดี
คะแนน 11-20	หมายถึง	พอใช้
คะแนน 10	หมายถึง	ควรปรับปรุง



## แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน

ชื่อกลุ่ม..... สมาชิกในกลุ่ม 1).....2).....

3.....ผู้สังเกต.....

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง
	3	2	1
1. มีการปรึกษากันก่อนทำงาน			
2. จัดแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกในกลุ่มและทุกคนทำตามหน้าที่			
3. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์พร้อมและเหมาะสมก่อนการปฏิบัติงาน			
4. ปฏิบัติงานตามขั้นตอนและวิธีการที่ได้ตกลงกัน			
5. ขณะปฏิบัติงานมีการปรึกษาและให้ความช่วยเหลือกัน			
6. ผลงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้			
7. งานเสร็จภายในเวลาที่กำหนด			
8. ผลงานประณีต			
9. ผลงานเกิดประโยชน์หรือใช้งานได้จริง			
10. ประหยัดทรัพยากรและคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม			

## ข้อสังเกตเพิ่มเติม

.....

.....

.....

## เกณฑ์ระดับคุณภาพ

21 - 30	=	ดี
11 - 20	=	พอใช้
0 - 20	=	ปรับปรุง

## เกณฑ์การให้ระดับคะแนนประเมินการเขียนเรียงความ

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				น้ำหนักจุดเน้น
	4	3	2	1	
เนื้อหา	1. นำคำสำคัญของเรื่องที่นำมาใช้ครบถ้วน 2. ลำดับเรื่องได้ต่อเนื่อง ไม่สับสน 3. เรื่องมีความหมาย	1. นำคำสำคัญมาใช้ไม่ครบถ้วนขาด 1-2 คำ 2. ลำดับเรื่องราวได้ต่อเนื่อง	1. นำคำสำคัญมาใช้ไม่ครบถ้วนขาด 3-4 คำ 2. ลำดับขั้นตอนสับสนเล็กน้อย	1. นำคำสำคัญมาใช้ไม่ครบถ้วนขาดมากกว่า 4 คำ 2. ลำดับขั้นตอนสับสน	4
การใช้ภาษา	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้องหรือเขียนผิดพลาดไม่เกิน 3 คำ 2. ใช้คำได้เหมาะสม	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้องผิดพลาดไม่เกิน 6 คำ 2. ใช้คำได้เหมาะสม	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้องผิดพลาดไม่เกิน 10 คำ	- เขียนสะกดคำได้ถูกต้องผิดพลาดมากกว่า 10 คำ	3
ความประณีต	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีความสะอาด	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบ ขูด ขีด ขีดฆ่าไม่เกิน 2 แห่ง	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบ ขูด ขีด ขีดฆ่าไม่เกิน 5 แห่ง	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบ ขูด ขีด ขีดฆ่ามากกว่า 5 แห่ง	3

คะแนน 31-40	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน 21-30	หมายถึง	ดี
คะแนน 11-20	หมายถึง	พอใช้
คะแนน 10	หมายถึง	ควรปรับปรุง





## เกณฑ์การให้ระดับคะแนนการแสดงบทบาทสมมติ

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				น้ำหนักจุดเน้น
	4	3	2	1	
1. เนื้อหา	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 3. รายละเอียดครอบคลุม 4. สอดคล้องกับงาน	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 3. รายละเอียดครอบคลุม	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	1. ตรงกับข้อเท็จจริง	4
การนำเสนอ	1. นำเสนอสถานการณ์ที่ ต้องการจะสื่อได้ ครอบคลุม ชัดเจน	1. นำเสนอสถานการณ์ที่ ต้องการจะสื่อได้ ครอบคลุม	1. นำเสนอสถานการณ์ที่ ต้องการจะสื่อได้ ครอบคลุม เล็กน้อย	1. นำเสนอสถานการณ์ที่ ต้องการจะสื่อ สบ สนวกวน	3
การสื่อความ	1. ผู้แสดงถ่ายทอด ความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ของเรื่องผ่าน พฤติกรรม การแสดงได้ตรง ประเด็นชัดเจน	1. ผู้แสดงถ่ายทอด ความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ของเรื่องผ่าน พฤติกรรม แสดงได้ตรง ประเด็นไม่ ครบถ้วน	1. ผู้แสดง ถ่ายทอด ความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ของเรื่องผ่าน พฤติกรรม แสดงได้ชัดเจน แต่ไม่ตรงประเด็น	1. ผู้แสดงถ่ายทอด ความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ของเรื่องผ่าน พฤติกรรม แสดงได้ไม่ตรง ประเด็น	3

## ระดับคุณภาพ

คะแนน 31 – 40	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน 21 – 30	หมายถึง	ดี
คะแนน 11 – 20	หมายถึง	พอใช้
คะแนน 10	หมายถึง	ควรปรับปรุง



## แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม		วิชาพระพุทธศาสนา
เรื่อง หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท	หน่วยการเรียนรู้ที่ 5	ความอดทน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	ปีการศึกษา 2550	เวลา 3 ชั่วโมง

.....

สาระ / มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 1 : ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส1.3 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ข้อที่ 1

### สาระสำคัญ

ความอดทน คือ ความสามารถรักษาภาวะปกติของตนไว้ได้ ในการเผชิญกับความยากลำบาก ทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อเป้าหมายในความสำเร็จที่ตั้งใจ

### ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายความหมายของความอดทนได้
2. วิเคราะห์คุณค่าของความอดทนได้
3. ประเมินพฤติกรรมตนเองที่แสดงถึงการเป็นคนที่มีความอดทนได้
4. เสนอแนวทางการพัฒนาตนให้เป็นคนที่มีความอดทนได้

### สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของความอดทน
2. คุณค่าของความอดทน
3. แนวทางการพัฒนาตนให้เป็นคนที่มีความอดทน

กระบวนการจัดการเรียนรู้ : กระบวนการเผชิญสถานการณ์

### ชั่วโมงที่ 1

#### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

##### 1.ขั้นสร้างศรัทธา

1. แจกวัสดุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์
2. แจกผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง / การปฏิบัติกิจกรรม / ชี้นะสือและแหล่งเรียนรู้

3. ให้ผู้เรียนร่วมกันสวดมนต์สรรเสริญพระรัตนตรัยและนั่งสมาธิ
4. ผู้สอนจัดป้ายนิเทศในห้องเรียนไว้ล่วงหน้า ด้วยภาพที่แสดงให้เห็นถึงความอดทน เช่นภาพคนงานก่อสร้างทำงานกลางแดด คนเจ็บป่วยในโรงพยาบาล ภาพในหลวงทรงงานหนัก มีน้ำพระเสโทไหลผ่านพระนาสิก และคำขวัญ คำคมต่างๆ ที่เกี่ยวกับความอดทน
5. ให้ผู้เรียนศึกษาเอกสารความรู้ (การ์ตูนพระมหาชนก)จากนั้นทำกิจกรรมตามใบงานที่ 1 เช่น สรุปความหมายของความอดทน วิเคราะห์ถึงผลดีผลเสียของผู้ที่มีความอดทนและขาดความอดทน

## 2. ชั้นศึกษาลงคัม

2.1 ให้ผู้เรียนศึกษาใบความรู้เหตุการณ์ปัจจุบันที่ชี้ให้เห็นความอดทน เช่นบุคคลที่ประสบปัญหาในการดำเนินธุรกิจต้องมาเดินขายแซนวิช คนพิการที่ต้องใช้เท้าและปากในวาดภาพเลี้ยงชีวิต จากนั้นให้ผู้เรียนร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

- บุคคลตามภาพข้างมีความอดทนอย่างไร
- ทำไมต้องอดทนขนาดนั้น
- พวกเขาได้รับผลอย่างไร

2.2 ให้ผู้เรียนศึกษาใบความรู้เรื่องความอดทน จากนั้นให้ทำใบงานที่ 2 ในประเด็น

- ความหมายและประเภทของความอดทน
- คุณค่าและประโยชน์ของความอดทน
- วิธีการพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีความอดทน

2.3 ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปประเด็นสำคัญจากการทำกิจกรรมตามใบงานที่ 2

## ชั่วโมงที่ 2

### 3. ชั้นระดมเผชิญสถานการณ์

3.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มๆ ละ 3 คน ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มจับสลากสถานการณ์ที่กำหนด จากนั้นร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมตามประเด็นในใบงานที่ 3

### 4. ชั้นวิจารณ์ความคิด

4.1 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการระดมความคิดเห็นในการเผชิญสถานการณ์ เลือกและตัดสินใจของสมาชิกในกลุ่มอย่างมีเหตุผล

4.2 ให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ ในการนำเสนอผลการระดมความคิดของแต่ละกลุ่ม

### ชั่วโมงที่ 3

#### 5. ชั้นฝึกปฏิบัติ

5.1 ให้นักเรียนทำใบงานที่ 4 เพื่อประเมินพฤติกรรมตนเองในเรื่องความอดทน และวิธีพัฒนาตนเองให้มีความอดทน

5.2 ให้นักเรียนนำเสนอวิธีการพัฒนาตนเอง เพื่อให้แต่ละคนนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตจริง

#### 6. ชั้นสรุป

6.1 ให้นักเรียนดูวีดิทัศน์การ์ตูนเรื่อง พระเตมีย์ใบ้ เพื่อสรุปบทเรียนและสร้างมโนทัศน์ในเรื่องความอดทน

6.2 ให้นักเรียนคิดคำคม เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจให้คนมีความอดทน คนละ 1 คำคม เช่น โกรธ คือ โง่ โมโห คือ บ้า ไม่โกรธดีกว่า จะได้ไม่บ้าไม่โง่ จากนั้นคัดเลือกคำคมที่มีความหมายดีที่สุดลำดับ 1 2 3 ติดบอร์ดหน้าห้อง

### สื่อและอุปกรณ์

1. พระบรมฉายาลักษณ์ในหลวง
2. ภาพคนทำงานหนักด้วยความอดทน
3. การ์ตูนพระมหาชนก
4. วีดิทัศน์การ์ตูนพระเตมีย์ใบ้
5. ใบความรู้เรื่องความอดทน
6. ใบงานที่ 1 เหตุการณ์ลูกกอดตัณยู
7. ใบงานที่ 2 การแสดงออกซึ่งความกตัญญูของผู้เรียน
8. ใบงานที่ 3 กรณีศึกษา 3 สถานการณ์
9. ใบงานที่ 4 การประเมินตนเอง

## การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล	เครื่องมือการวัดและประเมินผล	เกณฑ์การวัดและประเมินผล
สังเกตพฤติกรรมการเรียน โดยครู / เพื่อน	แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน	21-30 คะแนน = ดี 11-20 คะแนน = พอใช้ 0-10 คะแนน = ปรับปรุง
ตรวจใบงาน ที่ 1-3 โดยครู	ใบงานที่ 1 เหตุการณ์ลูกออกตัณยู ใบงานที่ 2 การแสดงออกซึ่ง ความกตัญญูของผู้เรียน ใบงานที่ 3 กรณีศึกษา 3 สถานการณ์ ใบงานที่ 4 การประเมินตนเอง	คะแนน 31-40 หมายถึง ดีมาก คะแนน 21-30 หมายถึง ดี คะแนน 11-20 หมายถึง พอใช้
ตรวจคำคม	แบบประเมินคำคม	คะแนน 31-40 หมายถึง ดีมาก คะแนน 21-30 หมายถึง ดี คะแนน 11-20 หมายถึง พอใช้ คะแนน 10 หมายถึง ควรปรับปรุง

## บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

.....

.....

## ปัญหา / อุปสรรค

.....

## วิธีพัฒนา

.....

.....

## ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ใบงานที่ 1

คำชี้แจง      เมื่อนักเรียนอ่านการ์ตูนพระมหาชนกจบแล้ว ตอบคำถามตามประเด็นที่กำหนด

1. พระมหาชนกประสบปัญหาใด เพราะสาเหตุใด

.....  
.....  
.....

2. พระองค์เผชิญกับปัญหาดังกล่าวอย่างไร และทรงมีวิธีแก้ปัญหานั้นอย่างไร

.....  
.....  
.....  
.....

เพราะเหตุใดพระมหาชนกจึงเอาชีวิตรอดได้ขณะที่ลอยคอในมหาสมุทรนาน 7 วัน

.....  
.....  
.....

พระมหาชนกได้รับผลที่ทรงมีความอดทนเป็นเลิศอย่างไร

.....  
.....  
.....

5. ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน จะนำหลักธรรมคือ ความอดทนมาใช้ในสถานการณ์ใดบ้างและอย่างไร ยกตัวอย่างให้เห็นจริง

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

## ใบความรู้

### เรื่องความอดทน

ความอดทน หมายถึง ความสามารถในการเผชิญกับความยากลำบาก และยับยั้งชั่งใจได้ ความอดทนเกิดขึ้นได้ 3 ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ

#### คุณค่าของความอดทน

1. ทำให้ชีวิตมั่นคง ประสบความสำเร็จในชีวิต ทำให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ไม่คิดขัด มีจิตใจที่เข้มแข็งไม่ตกเป็นทาสของสิ่งชั่วร้ายซึ่งอาจทำให้เสียคนได้ง่าย
2. ให้ความอบอุ่นใจแก่ผู้อื่น คนที่มีความอดทนนั้นใครๆก็อยากอยู่ใกล้และร่วมงานด้วย เพราะก่อให้เกิดความอบอุ่นใจในการคบค้าสมาคมและทำงานร่วมกัน ครอบครัวญาติพี่น้องก็สบายใจที่ได้อยู่และร่วมงานกับคนที่มีความอดทน
3. ทำให้มีสง่าราศรี เป็นที่ยำเกรง ไว้วางใจได้ สำหรับคนที่เป็นผู้นำจะต้องมีความอดทนเป็นอย่างยิ่ง ในการประกอบภารกิจประจำวัน
4. สามารถป้องกันความหายนะได้ โดยการอดทนต่อสิ่งชั่วร้ายใจซึ่งเป็นอำนาจฝ่ายต่ำที่จะนำพาชีวิตตกเป็นทาสของสิ่งชั่วร้ายนานาประเภท ทำให้เป็นคนมีธรรมาจริยธรรมเพื่ออนาคตได้มากกว่าคนที่ขาดความอดทนไม่สู้ความยากลำบาก

#### วิธีพัฒนาตนให้มีความอดทน

1. ฝึกสมาธิ เพราะการฝึกสมาธิเป็นการฝึกรวมพลังใจ ให้แน่นแฟ้น ซึ่งจะส่งผลให้เป็นบุคคลที่มีความอดทน โดยเฉพาะทนต่ออำนาจกิเลส
2. ฝึกข่มใจตนเอง คนที่จะข่มใจตนเองได้นั้นจะต้องฝึกบ่อยๆ โดยพิจารณาเห็นโทษของการเป็นคนที่ยึดความอดทน และประโยชน์ที่บุคคลที่มีความอดทนจะพึงได้รับ เมื่อเห็นคุณและโทษดังกล่าวแล้วข่มจะทำให้บุคคลข่มใจตนเองได้
3. ยึดบุคคลเป็นตัวอย่าง คือเอาอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิต เพราะจะต้องเป็นคนที่มีจิตใจเข้มแข็ง ใจเย็น มีความปกติทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ แบบอย่างของคนไทยทั้งประเทศด้านความอดทน ได้แก่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ฯ
4. เป็นผู้ที่ประกอบด้วยปัญญา ใช้ปัญญาไตร่ตรองว่าอะไรดี อะไรไม่ดี อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ ควรตั้งจิตใจให้แน่นแฟ้น ในอันที่จะเอาชนะอุปสรรคทั้งหลายทั้งปวง เพื่อความสำเร็จในชีวิต



### ใบงานที่ 3

คำชี้แจง เมื่อผู้เรียนศึกษาสถานการณ์ต่อไปนี้อย่างแล้ว ตอบคำถามตามประเด็นที่กำหนดให้

#### สถานการณ์ที่ 1

นุจรีเป็นหญิงที่พูดมากเข้าลักษณะที่ว่าปากสว่างเก็บความลับของเพื่อนไว้ไม่ได้ มักเอาความลับของเพื่อนไปเปิดเผยให้บุคคลที่ 3 รับรู้ โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกและความเสียหายที่จะเกิดกับเพื่อน จากการพูดของตนเอง ทำให้ไม่มีเพื่อนคนใดอยากคบกับเธอ เพราะเกรงต่อพฤติกรรมปากสว่างของเธอ

#### ประเด็นวิเคราะห์

- เพราะเหตุใดนุจรีจึงทำเช่นนั้น
- การกระทำของนุจรีมีผลกระทบอย่างไร
- หากนักเรียนเป็นเพื่อนนุจรีจะแนะนำนุจรีอย่างไรเพื่อปรับพฤติกรรม

#### สถานการณ์ที่ 2

ปิติเป็นคนที่มีจิตใจงามไม่ใสร้าย ไม่ริษยาบุคคลอื่น ไม่กล่าวโทษบุคคลอื่น เมื่องานของเขามีปัญหาและอุปสรรค เขาไม่โทษสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือโชคชะตา ขยันทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด โดยปฏิบัติตามคำสอนของท่านพุทธทาสที่ว่า ปิดหูซ้ายขวา ปิดตาสองข้าง ปิดปากเสียบ้าง จะนั่งนอนสบาย

#### ประเด็นวิเคราะห์

- คำสอนที่ปิตินึกถือปฏิบัติหมายความว่าอย่างไร
- ผลจากการปฏิบัติตนของเขาจะเป็นอย่างไร
- และอะไรเป็นสาเหตุให้ปิติต้องปฏิบัติอย่างนั้น

### สถานการณ์ที่ 3

แดงเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องทำงานรับจ้างล้างจานตามร้านอาหารในวันเสาร์ อาทิตย์ เพื่อหาเงินจุนเจือครอบครัว เพราะพ่อของแดงเสียชีวิตจากอุบัติเหตุขณะทำงานก่อสร้าง แม่ของแดงไม่มีอาชีพที่แน่นอนรับจ้างไปวันๆ รายได้จึงไม่พอที่จะเลี้ยงแดงและน้องอีก 2 คน แแดงจึงต้องทำงานหนักเกินวัย แต่ไม่เคยปรึกษาพ่อแม่ให้ไม่สบายใจ

- ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นถึงพฤติกรรมการกระทำของแดง

### สถานการณ์ที่ 4

จากการเกิดเหตุการณ์ยึดอำนาจของรัฐบาล เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ส่งผลให้รัฐบาลในขณะนั้นหมดอำนาจไปทันที และ 2 สัปดาห์ต่อมาก็มีรัฐบาลชุดใหม่เข้ามาบริหารประเทศ ผู้นำรัฐบาลที่ถูกยึดอำนาจถูกตรวจสอบ และนำไปสู่การอาชัฎทรัพย์ จำนวนมหาศาล

### ประเด็นวิเคราะห์

- อะไรเป็นสาเหตุนำไปสู่การยึดอำนาจ 19 กันยายน 2549
- เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อสังคมโดยรวมอย่างไรบ้าง
- ทางออกที่ดีที่สุดของเหตุการณ์ดังกล่าวควรเป็นอย่างไร

### ใบงานที่ 4

แบบประเมินตนเอง เรื่อง ความอดทน

คำชี้แจง ให้ผู้เรียนระบุพฤติกรรมและแสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่กำหนด

#### ก. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพราะขาดความอดทนของนักเรียน

1. .... ผลที่ตามมาคือ .....
2. .... ผลที่ตามมาคือ .....
3. .... ผลที่ตามมาคือ .....
4. .... ผลที่ตามมาคือ .....
5. .... ผลที่ตามมาคือ .....

#### ข. เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นแต่นักเรียนทนได้

1. .... ผลที่ตามมาคือ .....
2. .... ผลที่ตามมาคือ .....
3. .... ผลที่ตามมาคือ .....
4. .... ผลที่ตามมาคือ .....
5. .... ผลที่ตามมาคือ .....

#### ค. สิ่งที่คุณเรียนต้องการฝึกให้เกิดความอดทนให้ได้ คือ

1. .... วิธีการฝึก คือ .....
- ..... เพราะ .....
2. .... วิธีการฝึก คือ .....
- ..... เพราะ .....
3. .... วิธีการฝึก คือ .....
- ..... เพราะ .....
4. .... วิธีการฝึก คือ .....
- ..... เพราะ .....

พุทธศาสนสุภาษิต

ผู้ใดโกรธตอบบุคคลที่โกรธก่อนแล้ว  
บุคคลนั้นกลับเป็นคนเลวกว่าผู้ที่โกรธก่อน

พุทธศาสนสุภาษิต

จงชนะคน โกรธด้วยการไม่โกรธตอบ

คำคม

โกรธคือโง่ โมโหคือบ้า ไม่โกรธดีกว่า จะได้ไม่บ้าไม่โง่

.....

หญ้าแม่เป็นพืชเล็กๆ แต่เพราะมีความทรหดอดทน  
จึงสามารถแพร่พันธุ์ไปได้ทั่วโลกฉันใด  
คนเราแม้กำลังทรัพย์ กำลังความรู้ ความสามารถจะยังน้อย  
แต่ถ้ามีความอดทนแล้ว ย่อมสามารถฝึกฝนตนเองได้

.....

ใครขึ้น ใครอบ ชั่งเขา  
ใครว่า ใครบ่น ทนเอา  
ใจเรา ร่มเย็น ก็เป็นพอ

.....

## ใบความรู้

### เรื่อง พระเดมิย์ใบ้

พระราชอาพระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า พระเจ้ากาสิกราชครองเมืองชื่อว่าพาราณสี มีพระมเหสี พระนามว่า จันทรเทวี พระราชาไม่มีพระราชโอรสที่จะครองเมืองต่อจากพระองค์ จึงโปรดให้พระนางจันทรเทวีทำพิธีขอพระโอรสจากเทพเจ้า พระนางจันทรเทวีจึงทรงอธิษฐานว่า "ข้าพเจ้าตั้งใจรักษาศีลให้บริสุทธิ์ตลอดมาขอให้บุญกุศลนี้บันดาลให้ข้าพเจ้ามีโอรสด้วยเถิด" ด้วยอาณุภาพแห่งศีลที่บริสุทธิ์พระนางจันทรเทวีจึงทรงครรภ์ และต่อมาประสูติพระโอรสสมดังความปรารถนา พระโอรส มีรูปโฉมงดงามยิ่งนัก ทั้งพระราชอาพระมเหสี และประชาชนทั้งหลายมีความยินดียิ่งนัก พระราชาทรงขนามพระโอรสว่า เดมิย์ แปลว่าเป็นที่ยินดีของคนทั้งหลาย บรรดาพราหมณ์ผู้รู้วิชา ทำนายลักษณะบุคคล ได้กราบทูลพระราชอาพระว่า พระโอรสองค์นี้มีลักษณะประเสริฐ เมื่อเติบโตขึ้นจะได้เป็นพระราชอาพระราช พระบิดาทรงยินดีอย่างยิ่งและทรงเลือกแม่นมที่มีลักษณะดีเลิศตามตำราจำนวน 64 คน เป็นผู้ปรนนิบัติเลี้ยงดูพระเดมิย์กุมาร วันหนึ่งพระบิดาทรงอุ้มพระเดมิย์ไว้บนตักขณะที่กำลังพิพากษาโทษผู้ร้าย 4 คน พระองค์ตรัสสั่งให้เอาหาวที่มีหนามแหลมคมมาเชี่ยนผู้ร้ายคนหนึ่ง จากนั้นส่งไปขังคุกให้เอาฉมวกแทงศีรษะผู้ร้ายคนที่สาม และให้ใช้หลาวเสียบผู้ร้ายคนสุดท้าย พระเดมิย์ซึ่งอยู่บนตักพระบิดา ได้ยินคำพิพากษาดังนั้น มีความตกใจหวาดกลัว ทรงคิดว่า "วันหน้าเราเป็นพระราชอาพระ ก็คงต้องตัดสินโทษผู้ร้ายบ้าง และคงต้องทำบาป เช่นเดียวกันนี้ เมื่อเราตายไปก็จะต้องตกนรกอย่างแน่นอน" เนื่องจากพระเดมิย์เป็นผู้มีบุญ จึงรำลึกชาติได้และทรงทราบว่ ในชาติก่อนได้เคยเป็นพระราชอาพระครองเมือง และได้ตัดสินโทษผู้ร้ายอย่างเดียวกันนี้เมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์จึงต้องตกนรกอยู่นานถึง 7,000 ปี พระเดมิย์ทรงมีความหวาดกลัวอย่างยิ่งทรงรำพึงว่า "ทำอย่างไร หนอ เราจึงจะไม่ต้องทำบาป และไม่ต้องตกนรกอีก" ขณะนั้นเทพธิดาที่รักษาเสวตฉัตรได้ยินคำรำพึงของพระเดมิย์ จึงปรากฏกายให้พระองค์เห็นและแนะนำพระเดมิย์ว่า "หากพระองค์กลัวที่จะทำบาป เกรงว่าจะตกนรก จงทำเป็นหูหนวก เป็นใบ้ และเป็นง่อยเปลี้ย อย่าให้ชนทั้งหลายรู้ว่า พระองค์เป็นคนฉลาด เป็นคนมีบุญ พระองค์ต้องมีความอดทน ไม่ว่าจะได้รับความเดือดร้อนอย่างใดก็ต้องแข็งพระทัยต้องทรงต่อสู้" พระเดมิย์กุมารได้ยินเทพธิดากล่าวดังนั้น ทรงดีพระทัยเป็นอย่างยิ่ง จึงทรงตั้งจิตอธิษฐานว่า "ต่อไปนี้จะทำตนเป็นคนใบ้ หูหนวก และง่อยเปลี้ย ไม่ว่าจะมื่อเรื่องอันใดเกิดขึ้น เราก็จะไม่ละความตั้งใจเป็นอันขาด"

นับแต่นั้นมา พระเดมิย์ก็ทำพระองค์เป็นคนหูหนวก เป็นใบ้ และเป็นง่อย ไม่ร้อง ไม่พูด ไม่หัวเราะและไม่เคลื่อนไหวร่างกายเลย พระบิดาและพระมารดา ทรงมีความวิตกกังวล ในอาการของพระโอรสตรัสสั่งให้พี่เลี้ยงและแม่นมทดลองด้วยอุบายต่างๆ แต่ก็ไม่สามารถทำให้พระเดมิย์ตอบสนองได้ ในที่สุด พระราชาก็ให้หาบรรดาพราหมณ์และที่ปรึกษาทั้งหลายมาและตรัสถามว่า

"พวกเจ้าเคยทำนายว่า ลูกเราจะเป็นผู้มีบุญ เป็นพระราชารู้ยิ่งใหญ่ เมื่อลูกเรามีอาการเหมือนคนหูหนวก เป็นใบ้ และเป็น ง่อยเช่นนี้ เราจะทำอะไรดี" พราหมณ์และที่ปรึกษาพากันกราบทูลว่า "เมื่อตอนที่ประสูติ พระโอรส มีลักษณะเป็นผู้มีบุญแต่บัดนี้กลายเป็นคนหูหนวก เป็นใบ้ เป็นง่อย เป็นบ้า ก็กลายเป็นกาลกิมิจะทำให้บ้านเมือง และประชาชนเดือดร้อน ขอให้พระองค์ทรงสั่งให้นำ พระโอรสไปฝังที่ป่าช้าผีดิบเถิด จะได้สิ้นอันตราย "พระราชาก็ยินดียิ่งนั้นก็ทรงเส้ร่าพระทัยด้วยความรักพระโอรส แต่ก็ไม่อาจแก้ไขอะไรได้ เพราะทรงเป็นห้วงบ้านเมือง และประชาชน จึงต้องทำตามคำกราบทูลของพราหมณ์ และที่ปรึกษาทั้งหลาย พระนางจันทเทวีทรงทราบว่ พระราชาให้นำ พระโอรสไปฝังที่ป่าช้าผีดิบ ก็ทรงร้องไห้คร่ำครวญว่ "พ่อเดมิย์ลูกรัก แม่รู้ว่าลูกไม่ใช่คนง่อย เปลี้ย ไม่ใช่คนหูหนวก ไม่ใช่คนใบ้ ลูกอย่าทำอย่างนี้เลย แม่เส้ร่าโศกมาตลอดเวลา 16 ปีแล้ว หากลูกถูกนำไปฝัง แม่คงเส้ร่าโศกจนถึงตายเป็นแน่ " พระเดมิย์ได้ยินดังนั้น มีจิตสงสารพระมารดาเป็นอันมาก ทรงสำนึกในพระคุณของพระมารดา แต่ในขณะที่เดียวกันก็ทรงรำลึกว่ พระองค์ตั้งพระทัยไว้ว่ จะไม่ทำการอันใดที่จะทำให้ต้องไปสู่นรกอีก จะไม่ทรงยอมละความตั้งใจที่จะทำ เป็นใบ้ หูหนวก และเป็นง่อย จะไม่ยอมให้สิ่งใดมาชักจูงใจพระองค์ ไปจากหนทางที่ทรงวางไว้ แล้วนั้นเป็นอันขาด พระราชาตรัสสั่งให้นายสารถีชื่อ สุนันทะ นำพระเดมิย์ขึ้นรถเทียมม้า ไปที่ป่าช้าผีดิบ ให้ชุดหลุมนำเอาพระเดมิย์โยนลงไปเอาดินกลบเสียให้ตาย นายสุนันทะจึงทรงอุ้มพระเดมิย์ขึ้นรถเทียมม้า จากนั้นพาไปที่ป่าช้าผีดิบ และเมื่อไปถึงป่าช้า นายสุนันทะก็เตรียมชุดหลุมจะฝังพระเดมิย์ พระกุมารประทับอยู่บนราชรถ ทรงรำพึงว่ "บัดนี้เราพ้นจากความทุกข์แล้ว หากต้องเป็นพระราชาก็ต้องทำบาป เราได้อุดทนมาตลอดเวลา 16 ปี ไม่เคยเคลื่อนไหวร่างกายเลยเราจะลองดูว่ เรายังคงเคลื่อนไหวได้หรือไม่ มีกำลังร่างกายสมบูรณ์หรือไม่" รำพึงแล้ว พระเดมิย์ก็เสด็จลงจากราชรถทรงเคลื่อนไหวร่างกายทดลองเดินไปมา ทราบว่ ยังคงมีกำลังร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงจึงทดลองยกราชรถ ปรากฏว่ ทรงมีกำลังสามารถยกราชรถขึ้นกวัดแกว่งไปมาได้ อย่างง่ายดาย จึงทรงเดินไปหา นายสุนันทะที่กำลังก้มหน้าก้มตาชุดหลุมอยู่ ตรัสถามนายสุนันทะว่ "ท่านเร่งรีบชุดหลุมไปทำไม" นายสุนันทะรีบตอบ คำถามโดยไม่ได้เงยหน้าขึ้นดูว่ "เราชุดหลุมจะฝังพระโอรส ของพระราชาก็เพราะพระโอรส เป็นง่อย เป็นใบ้ และหูหนวก พระราชาตรัสสั่งให้ฝัง เสีย จะได้ไม่เป็นอันตรายแก่บ้านเมือง" พระเดมิย์จึงตรัสว่ "เราไม่ได้เป็นใบ้ ไม่ได้หูหนวก และไม่ง่อยเปลี้ย จงเงยขึ้นดูเราเถิด ถ้าท่านฝังเราเสีย ท่านก็จะประพฤติสิ่งที่ไม่เป็นธรรม" นายสารถีจึงเงยขึ้นดู เห็นพระเดมิย์ก็จำไม่ได้ จึงถามว่ "ท่านเป็นใคร ท่านมีรูปร่างงามราวกับเทวดา ท่านเป็นเทวดาหรือ หรือว่าเป็นมนุษย์ ท่านเป็นลูกใคร ทำอย่างไร เราจึงจะรู้จักท่าน" พระกุมารตอบว่ "เราคือพระเดมิย์กุมาร นายสารถีได้ยินพระเดมิย์ตรัสยังเกิดความสงสัย จึงเดินมาดูที่ราชรถ ก็ไม่เห็นพระกุมารที่ตนพามา ครั้นเดิน กลับมาพินิจพิจารณาพระเดมิย์

อีกครั้งก็จำได้ จึงทูลว่า "ข้าพเจ้าจะพาพระองค์กลับวัง ขอเชิญเสด็จกลับไป ครองพระนครเถิด" พระเทมีย์ตรัสตอบว่า "เราไม่กลับไปวัง อีกแล้ว เราได้ตัดขาดจากความยินดีในสมบัติทั้งหลาย เราพ้นจากความหลงใหลในกิเลสทั้งหลาย เราจะขอบวชอยู่ในป่านี้แต่ลำพัง เราต่อสู้ได้ชัยชนะในจิตใจของเราแล้ว" นายสุนันทะสารถิได้ฟังก็เกิดความยินดี ทูลพระเทมีย์ว่า จะขอบวชอยู่กับพระเทมีย์ในป่า แต่พระองค์เห็นว่า หากนายสารถิไม่กลับไปเมือง จะเกิดความสงสัยว่าพระองค์หายไปไหน ทั้งนายสารถิ ราชรถ เครื่องประดับทั้งปวงก็สูญหายไป ควรที่นายสารถิจะนำสิ่งของทั้งหลายกลับไปพระราชวัง ทูลเรื่องราวให้พระราชาทรงทราบเสียก่อน จากนั้นจึงกลับมาบวชเมื่อหมดภาระแล้ว นายสุนันทะจึงกลับไปกราบทูลพระราชาวา พระเทมีย์กุมาร มิได้วิกลวิการ แต่ทรงมีรูปโฉมงดงามและตรัสได้ไพเราะ เหตุที่แสวงหาเป็นคนพิการก็เพราะไม่ปรารถนาจะครองราชสมบัติ ไม่ปรารถนาจะก่อเวรทำบาปอีกต่อไป เมื่อพระราชและพระมเหสีได้ทรงทราบก็ทรงปลื้มปีติยินดี โปรดให้จัดกระบวนไปรับพระเทมีย์กลับจากป่า ขณะนั้นพระเทมีย์ทรงผนวชแล้ว ประทับอยู่ในบรรณศาลาซึ่งเทวดาเนรมิตไว้ให้ เมื่อพระบิดา พระมารดาเสด็จไปถึง พระเทมีย์จึงเสด็จมาต้อนรับ ทักทายปราศรัยกันด้วยความยินดี พระราชาเห็นพระโอรสผนวชเป็นฤาษี เสวยใบไม้ล้วนเป็นอาหาร และประทับอยู่ลำพังในป่า จึงตรัสถามว่าเหตุใด จึงยังมีผิวพรรณผ่องใส ร่างกายแข็งแรง พระเทมีย์ตรัส ตอบพระบิดาว่า "อาตมามีร่างกายแข็งแรง ผิวพรรณผ่องใส เพราะไม่ต้องเศร้าโศกถึงอดีต ไม่ต้องรอกอขยอนาคต ใช้ชีวิตให้เป็นไปตามที่สมควรในปัจจุบัน พระราชาตรัสขอให้พระเทมีย์กลับไปครองราชสมบัติ ทรงชักชวนให้นึกถึงความสุขสบายต่างๆ พระเทมีย์จึงตรัสตอบว่า "วันคืนมีแต่จะล่วงเลยไป ผู้คนมีแต่ จะแก่ เจ็บ และตาย จะเอาสมบัติไปทำอะไรทรัพย์สินสมบัติและความสุขทั้งหลายเอาชนะความตายไม่ได้ อาตมาพ้นจาก ความผูกพันทั้งหลายแล้วไม่ต้องการทรัพย์สินสมบัติอีกแล้ว" เมื่อพระราชได้ยินดังนั้น จึงเห็นประโยชน์อันใหญ่ยิ่งในการออกบวช ทรงประสงค์ที่จะละทิ้งราชสมบัติออกบวช พระมเหสีและเสนาข้าราชการทั้งปวงรวมทั้งบรรดา ประชาชนทั้งหลายในเมืองพาราณสี ก็พร้อมใจกันออกบวช บำเพ็ญเพียร โดยทั่วหน้ากัน เมื่อตายไปก็ได้ไปเกิดในสวรรค์ พ้นจากความผูกพัน ในโลกมนุษย์ ทั้งนี้เป็นด้วยพระเทมีย์กุมาร ทรงมีความอดทนมีความตั้งใจ อันมั่นคงแน่วแน่ในการที่ไม่ก่อเวร ทำบาป ทรงมุ่งมั่นอดทน จนประสบผลสำเร็จดังที่หวัง เหมือนดังที่ทรงรำพึงว่า "ผู้ที่ไม่ใจเร็วด่วนได้ ผู้ที่มีความอดทน ย่อมได้รับผลสำเร็จด้วยดี "

## เกณฑ์การให้ระดับคะแนนประเมินใบงาน

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				น้ำหนักจุดเน้น
	4	3	2	1	
1. เนื้อหา	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 3. รายละเอียดครอบคลุม 4. สอดคล้องกับงาน	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 3. รายละเอียดครอบคลุม	1. ตรงกับข้อเท็จจริง 2. เป็นไปตามลำดับขั้นตอน	1. ตรงกับข้อเท็จจริง	4
2. ความประณีต	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีความสะอาด	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบขูด ชิดหน้า 1-2 แห่ง	1. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบขูด ชิดหน้า 3-5 แห่ง	1. ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย 2. มีรอยลบขูด ชิดหน้า 5 แห่งขึ้นไป	3
3. รูปแบบ	1. แปลกใหม่น่าสนใจ 2. ตกแต่งสีสันสวยงาม 3. ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา 4. มีความเหมาะสม	1. แปลกใหม่น่าสนใจ 2. ตกแต่งสีสันสวยงาม 3. ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา	1. มีความเหมาะสม 2. ตกแต่งสีสันสวยงาม	1. ไม่เหมาะสม	3

## ระดับคุณภาพ

คะแนน 31-40	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน 21-30	หมายถึง	ดี
คะแนน 11-20	หมายถึง	พอใช้
คะแนน 10	หมายถึง	ควรปรับปรุง





## แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน

ชื่อกลุ่ม..... สมาชิกในกลุ่ม 1).....2).....

3.....ผู้สังเกต.....

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ								
	ดี			พอใช้			ปรับปรุง		
	3	2	1	3	2	1	3	2	1
1. มีการปรึกษากันก่อนทำงาน									
2. จัดแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกในกลุ่มและทุกคนทำตามหน้าที่									
3. จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์พร้อมและเหมาะสมก่อนการปฏิบัติงาน									
4. ปฏิบัติงานตามขั้นตอนและวิธีการที่ได้ตกลงกัน									
5. ขณะปฏิบัติงานมีการปรึกษาและให้ความช่วยเหลือกัน									
6. ผลงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้									
7. งานเสร็จภายในเวลาที่กำหนด									
8. ผลงานประณีต ไม่ทำแบบสุกเอาเผากิน									
9. ผลงานเกิดประโยชน์หรือใช้งานได้จริง									
10. ประหยัดทรัพยากรและคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม									

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

.....

.....

.....

เกณฑ์ระดับคุณภาพ

21 - 30 = ดี

11 - 20 = พอใช้

0 - 10 = ปรับปรุง

## เกณฑ์การให้ระดับคะแนนคำประพันธ์ / คำขวัญ / คำคม

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				น้ำหนัก จุดเน้น
	4	3	2	1	
หลักการแต่งคำประพันธ์ / คำขวัญ	1. ถูกต้องตามหลักการแต่งคำประพันธ์ / การแต่งคำขวัญครบถ้วน	2. ผิดหลักการแต่งคำประพันธ์ / การแต่งคำขวัญ ไม่เกิน 3 แห่ง	1. ผิดหลักการแต่งคำประพันธ์ / การแต่งคำขวัญ ไม่เกิน 5 แห่ง	1. ผิดหลักการแต่งคำประพันธ์ / การแต่งคำขวัญ ไม่เกิน 7 แห่ง	4
การใช้ประโยค	1. ใช้ประโยคถูกต้องชัดเจน สละสลวย	1. ใช้ประโยค สับสนวกวน 1 ประโยค	1. ใช้ประโยค สับสนวกวน 2 ประโยค	1. ใช้ประโยค สับสนวกวน 3 ประโยค	3
การใช้ภาษา	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้องหรือเขียนผิดพลาดไม่เกิน 1-3 คำ 2. ใช้คำได้เหมาะสม	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้องผิดพลาด 4-6 คำ 2. ใช้คำได้เหมาะสม	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้อง ผิดพลาด 7-10 คำ	1. เขียนสะกดคำได้ถูกต้อง ผิดพลาดมากกว่า 10 คำ	3

## ระดับคุณภาพ

คะแนน 31 - 40	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน 21 - 30	หมายถึง	ดี
คะแนน 11 - 20	หมายถึง	พอใช้
คะแนน 10	หมายถึง	ควรปรับปรุง



**ภาคผนวก ก**

**แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**

## แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

### เรื่อง หลักธรรมตามรอยพระยุคลบาท

#### ก่อนเรียนและหลังเรียน

.....

คำชี้แจง แบบทดสอบทั้งหมดมี 40 ข้อ ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย (X) ทับอักษร ก, ข, ค, ง ข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ความหมายของคำว่าสำนึกดีในข้อใดถูกต้องที่สุด
  - ก. ความตระหนักในเรื่องที่ดี
  - ข. ความระลึกในการทำความดี
  - ค. ความสำนึกในความผิดที่ตนเองกระทำ
  - ง. ความรู้สึกดีที่รับผิดชอบสร้างสรรค์สิ่งดีต่อส่วนรวม
2. พฤติกรรมใดที่แสดงให้เห็นว่าเป็นคนที่มีสำนึกดีต่อตนเอง
  - ก. แฉงน้อยบริจาคนโลหิต
  - ข. สติศึกษาค้นคว้าหาความรู้
  - ค. กิตติใช้แต่พอดีที่เหลือฝากธนาคาร
  - ง. สุขุมตรวจเช็คร่างกายทุกปีเพราะสุขภาพดี
3. จากกรณีที่เครื่องบิน เกิดอุบัติเหตุที่จังหวัดภูเก็ต มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก และมีชาวต่างชาติออกมามากกว่าชื่นชมในการให้ความช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ไทย ไม่ฉวยโอกาส ไม่เอาเปรียบ ด้วยวิธีการต่างๆ จากเหตุการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ไทยที่ให้การช่วยเหลือเป็นคนอย่างไร
  - ก. ไม่ใช่ฉวยโอกาส
  - ข. เป็นนิสสัยคนไทยทุกคนไม่ซ้ำเติมใคร
  - ค. เห็นแก่ประเทศไทย กลัวเสียชื่อเสียง
  - ง. อยากจะทำแต่เกรงว่าต่างชาติจะประณาม
4. บุคคลใดต่อไปนี้ทำประโยชน์ให้ครอบครัวมากที่สุด
  - ก. สิริ สอนน้องทำการบ้าน
  - ข. สุระ ขาดเรียนเพื่อช่วยแม่ขายของ
  - ค. นงนารถ ตั้งใจเรียนประพฤติตนเป็นคนดี
  - ง. นิติ ปกป้องครอบครัวทุกอย่างเข้าลักษณะที่ว่า ตระกูลข้าใครอย่าแตะ

5. ข้อใดเป็นผลกระทบที่เกิดจากการขาดสำนึกดีของสมาชิกในครอบครัวที่ชัดเจนที่สุด
- ครอบครัวแตกแยก เพราะสามีปันใจให้หญิงอื่น
  - ครอบครัวแตกแยกไม่มีสุข เพราะลูกๆ ไม่ถูกกัน
  - ครอบครัวแตกแยก เพราะพ่อ-แม่ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิต
  - ครอบครัวแตกแยก เพราะผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายไม่ปรองดองกัน
6. กิตติศักดิ์เป็นนักการเมืองท้องถิ่น เวลาหาเสียงชอบพูดว่า โปรดเลือกข้าพเจ้าเป็น ส.ส. ข้าพเจ้าจะทำทุกอย่างโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก จากข้อความดังกล่าวเขาพูดเพื่อตนเองหรือเพื่อส่วนรวมเป็นหลัก
- ตนเอง เพราะมนุษย์ทุกคนเห็นแก่ตัว
  - ตนเอง เพราะเมื่อท่านลงคะแนนให้ผมแล้ว ผมจะทำให้ท่าน
  - ผู้อื่น เพราะเขาจะทำทุกอย่างโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม
  - ผู้อื่น เพราะหากทำเพื่อตนเองแล้วจะไม่มีใครผู้ใดลงคะแนนให้
7. วิธีใดต่อไปนี้เป็น การปลูกฝังให้เกิดสำนึกดีต่อสังคมมากที่สุด
- คุณพ่อพาลูกไปทำบุญใส่บาตรที่วัด
  - คุณพ่อพาลูกชายอายุ 10 ขวบไปช่วยในการร่วมงานเลี้ยงรุ่น
  - คุณแม่พาลูกไปเลี้ยงอาหารเด็กด้อยโอกาสที่บ้านราชาวดี
  - คุณพ่อเล่าเหตุการณ์ที่ตนเองเป็นอาสาสมัครมูลนิธิร่วมกตัญญูช่วยคนประสบภัยสึนามิ
8. ข้อความใดต่อไปนี้มี ความหมายสอดคล้องกับความพอเพียง
- ฝนทิ้งให้เป็นเงิน
  - เห็นช้างขี้ อย่าชี้ตามช้าง
  - มีสิ่งพึงปรารถนาให้ครบบาท
  - นกน้อยทำรังแต่พอตัว
9. หากคนในสังคมมีความพอเพียง พอประมาณ มีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเองหาชนะใจ จะไม่เกิดกับมนุษยชาติเลย
- หาชนะจากโรคเอดส์
  - หาชนะจากไข้หวัดนก
  - หาชนะจากโรคฮัน
  - หาชนะจากโรคมะเร็ง

10. เหตุใดคนที่มีความพอเพียง ได้ชื่อว่าปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- ไม่สร้างความเดือดร้อนให้บุคคลอื่น
  - เป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนทั่วไป
  - จะทำการใดนี้ก็ถึงส่วนรวมมากกว่าตนเอง
  - รู้จักแสวงหาความก้าวหน้าด้านต่างๆ ให้ตนเอง
11. บุคคลใดมีพฤติกรรมบ่งชี้ให้รู้ว่าเป็นคนที่มีความพอเพียงชัดเจนที่สุด
- สิน ทนไม่ได้ต้องหยิบเอาของคนอื่นเมื่อเขาผลอ
  - สันต์ มีฐานะดีแต่ใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง
  - สันติ เป็นนักสะสมของเก่าไม่เกี่ยงราคา
  - สนธิ รายรับไม่พอจ่ายเพราะเงินเดือนน้อย
12. ผลใดต่อไปนี้เป็นรางวัลของคนที่ปฏิบัติตนตามหลักความพอเพียง
- ความสุขที่เกิดขึ้นด้านจิตใจ
  - ความสุขจากไม่สั่งสมวัตถุ
  - ความสุขด้านยศถาบรรดาศักดิ์
  - ความสุขด้านการสมาคมกับคนทุกระดับ
13. พฤติกรรมของใครต่อไปนี้เป็นแบบอย่างด้านความพอเพียง
- สมศรี มีเสื้อผ้ามากมายแต่ไม่ชอบนำไปบริจาค
  - สมศักดิ์ ทำไร่นาสวนผสมและทำบัญชี รับ - จ่าย ทุกเดือน
  - ครูสมหมาย วันนี้กับยี่สิบปีที่แล้ววิธีสอนยังเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนเพราะพอเพียง
  - สมควร เป็นคนทันสมัยไม่ตกยุคของใช้ต้องเป็นปัจจุบัน เช่น โทรศัพท์ต้องรุ่นล่าสุด
14. บุคคลใดมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเอง ตามหลักความพอเพียง
- รัตนา ขอมอดเก็บเงินค่าอาหารกลางวันไว้ซื้อโทรศัพท์
  - นงนุช มีภูมิคุ้มกันที่ดียิ่งปฏิเสธทุกอย่างที่ผ่านมาในชีวิต
  - นุชนาถ เลือกซื้อเลือกใช้เฉพาะของที่จำเป็นไม่ฟุ่มเฟือย
  - มานะ ปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัดเพื่อสกัดสิ่งเรวร้ายไม่ให้ผ่านเข้ามาในชีวิต
15. ความพอเพียงจะเกิดกับแต่ละบุคคลได้ด้วยวิธีใด
- ปฏิบัติตนเป็นคนนิ่งเฉย
  - ชื่นชมยินดีกับสมบัติผู้อื่น
  - ชื่นชมต่อตนเองมากกว่าคนอื่น
  - พอใจกับการได้ใช้ความสามารถของตนเอง



16. ข้อใดต่อไปนี้นำให้ความหมายของ ความไม่ประมาท ได้ถูกต้องที่สุด
- ความไม่ประมาท คือการมีสติกำกับอยู่เสมอ
  - ความไม่ประมาท คือ การลดปริมาณการดื่มสุราในแต่ละวันให้เหลือน้อยที่สุด
  - ความไม่ประมาท คือการเข้าใจเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและมีขั้นตอนการทำงานที่ถูกต้อง
  - ความไม่ประมาท คือการรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าจากการดูดวงและมีการระมัดระวังที่จะเกิด
17. ผู้ที่ไม่ประมาทในการศึกษาสามารถสังเกตได้ชัดเจนที่สุดจากพฤติกรรมใด
- ไม่สมาคม อ่านอย่างเดียว
  - ปฏิบัติตามผู้อื่นเสมอ
  - เข้าเรียนเมื่อถึงเวลาเรียน
  - หมั่นฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่อง
18. ลักษณะเช่นใดเป็นความประมาทที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตผู้อื่นอย่างร้ายแรง
- เที่ยวกลางคืนเป็นประจำ
  - จัดปาร์ตี้ยาเสพติดทุกคืนวันเสาร์
  - ดื่มสุราขณะขับรถเมล์รับส่งผู้โดยสาร
  - ทำอะไรตามความคิดเห็นของตนเองเสมอ
19. ผู้ที่ปฏิบัติตนเป็นคนไม่ประมาทจะได้รับผลอย่างไร
- ความรักและความอบอุ่น
  - ทรัพย์สินและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
  - ความช่วยเหลือจากผู้อื่นและความเจริญรุ่งเรือง
  - ความสุข ความสงบทางใจ ความเจริญและความก้าวหน้าในชีวิต
20. เหตุใดคนที่ประมาทในทางพุทธศาสนาจึงถือว่าเป็นคนที่ตายแล้ว
- เพราะคนที่ประมาทตายทุกคน
  - เพราะคนที่ประมาทไม่อาจทำดีได้
  - เพราะคนที่ประมาทอยู่ไปก็หนักแผ่นดิน
  - เพราะคนที่ประมาทไม่เคยคิดทำดีต่อตนเอง

21. คุณดาว ปฏิบัติตนตามหน้าที่ในแต่ละช่วงของชีวิตได้อย่างเหมาะสมแสดงว่าคุณดาวเป็นคนไม่ประมาทในเรื่องใด
- ไม่ประมาทในวัย
  - ไม่ประมาทในเวลา
  - ไม่ประมาทในการศึกษา
  - ไม่ประมาทในการทำความดี
22. หลังเลิกเรียน มั่นนี่นัดเพื่อนๆ ไปเดินเล่นในห้างสรรพสินค้า และเที่ยวเตร่ดูหนังจนดึกจึงกลับบ้าน แสดงให้เห็นว่าแมนนี่กำลังประมาทในเรื่องใด
- กำลังประมาทในวัย
  - กำลังประมาทในเวลา
  - กำลังประมาทในการศึกษา
  - กำลังประมาทในการทำงาน
23. วิธีใดต่อไปนี้เป็นวิธีการฝึกตนให้เป็นคนไม่ประมาท
- ทำใจให้ร่าเริงแจ่มใส
  - นั่งสมาธิอย่างสม่ำเสมอ
  - รู้จักแสวงหาความรู้รอบตัว
  - มีสติและใช้ปัญญาพิจารณาตนเอง
24. ค่อม เป็นเด็กเรียนเก่งเพราะปัญญาดี มีความทะนงไม่ตั้งใจเรียนขณะที่ครูสอน ส่งผลให้คะแนนปลายภาคตกต่ำ เขาควรแก้ไขตนเองอย่างไร
- เข้าเรียนสม่ำเสมอ
  - ตั้งใจเรียนขณะที่ครูสอนมากขึ้น
  - เรียนพิเศษเพิ่มเติมในทุกรายวิชา
  - หมั่นทำแบบฝึกหัดเพื่อรู้แนวทาง
25. บุคคลใดต่อไปนี้อาจจัดว่าเป็นผู้มีความกตัญญู (รู้อุปการคุณที่บุคคลอื่นทำแก่ตนเอง)
- อร ตั้งใจเรียนสม่ำเสมอ
  - โทน ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน
  - คอน ซาบซึ้งในคุณของพ่อแม่
  - โจอี้ พับเก็บเสื้อผ้าให้เรียบร้อยเสมอ

26. พฤติกรรมของบุคคลใดต่อไปนี้เป็นสอดคล้องกับคำว่า กตเวที (ทำดีตอบแทนคุณผู้มีพระคุณ) มากที่สุด
- วิบูลย์ พิมพ์หนังสือประวัติคุณแม่แจกเนื่องในงานศพของท่าน
  - รัตติ เป็นนักเรียนที่มีความประพฤติดี ช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ
  - เกริก กราบรูปคุณพ่อคุณแม่ซึ่งบูชาไว้ที่หัวเตียงก่อนนอนทุกคืน
  - เอื้องฟ้า ชนัการประกวดเรียงความ เรื่องแม่ของฉัน เนื่องในวันแม่แห่งชาติ
27. กตัญญูกตเวทีส่งผลดีต่อผู้นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างไร
- ได้รับยกย่องเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น
  - รายการโทรทัศน์ติดต่อเพื่อเผยแพร่ความกตัญญู
  - สังคมยอมรับได้รับเลือกให้เป็นบุคคลดีเด่นด้านความกตัญญู
  - เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม มีความเจริญก้าวหน้า จิตใจสงบสุข ทำดีขึ้น
28. เหตุใดมนุษย์จึงต้องกตัญญูกตเวทีต่อสัตว์
- เพราะมนุษย์ต้องอาศัยสัตว์เลี้ยงชีพ
  - เพราะสัตว์ทุกชนิดมีชีวิตเหมือนมนุษย์
  - เพราะสัตว์เลี้ยงบางชนิด เช่น สุนัขมีความซื่อสัตย์
  - เพราะสัตว์บางชนิด เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย ช่วยมนุษย์ทำงาน
29. คำพูดที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มีข่าวตามสื่อคนที่มีความกตัญญูเลี้ยงดูผู้มีอุปการคุณเพราะเหตุใดยังยากจนเป็นอยู่ด้วยความแร้นแค้น
- เพราะสิ่งที่เขาทำยังไม่ดีจริง
  - เพราะทำดีไม่ถูกวิธี
  - เพราะผลของความดี คือ ดี ไม่ใช่ความร่ำรวย
  - เพราะความดียังไม่ให้ผลรอให้สิ้นชีวิตจึงรับผลของความดี
30. พฤติกรรมบุคคลใดแสดงว่ามีความกตัญญูกตเวทีต่อตนเองมากที่สุด
- สมหมาย เป็นนักท่องราตรีด้วยงเพื่อหาความสุขใส่ตัวแต่มีวิธีป้องกันที่ดี
  - สมศักดิ์ เป็นมือปืนเพื่อหาเงินเลี้ยงตัวและครอบครัวให้รอดได้ในสังคมปัจจุบัน
  - สมศรี ปฏิบัติตนเป็นนักเรียนที่ดี ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดทุกอย่าง
  - สมทรง ตั้งใจเรียนช่วงปิดเทอมเพื่อชดเชยเวลาที่ขาดไป เพราะหยุดเรียนบ่อยทำให้ไม่มีสิทธิ์สอบ

31. พฤติกรรมใครส่งเสริมให้เกิดความกตัญญูกตเวทิมากที่สุด
- ก. กิตติ อ่านหนังสือธรรมะ
  - ข. สมพล คบคนดี
  - ค. สมปอง อาศัยอยู่ในวัด
  - ง. สมจิตร ช่วยครูถือของ
32. วุฒิเป็นคนที่หนักเอา เขาผู้แสดงว่าเป็นคนเช่นใด
- ก. เมื่อถูกใส่ร้ายก็นิ่งเสีย
  - ข. เลือการทำงานที่ร่างกายสู้ไหว
  - ค. ใช้ความคิดแก้ปัญหาในการทำงานอย่างหนัก
  - ง. ทำงานทุกอย่างด้วยความบากบั่นไม่ทอดย
33. ความอดทนใดต่อไปนี้ทำได้ยากที่สุด
- ก. ทนต่อความลำบาก
  - ข. ทนต่อความเจ็บป่วย
  - ค. ทนต่อความเจ็บใจ
  - ง. ทนต่อความหิวกระหาย
34. เหตุใดจึงมีผู้กล่าวว่าคนที่มีความอดทนนั้นสามารถป้องกันมิให้ความเสียหายเกิดขึ้นกับตนเอง
- ก. เป็นคนหัวอ่อน
  - ข. เป็นคนน่าเกรงขาม
  - ค. เป็นคนรู้จักอดกลั้น
  - ง. เป็นคนไม่มีปากเสียง
35. คนที่มีความอดทนจะได้รับผลอย่างไร
- ก. เป็นคนตายด้านไม่รับรู้
  - ข. ทำให้ไม่ถูกกล่าวร้าย
  - ค. ทำให้โรคภัยไข้เจ็บไม่เบียดเบียน
  - ง. ทำให้กุศลธรรมทุกชนิดเจริญขึ้นได้
36. คำพังเพยที่ว่า น้ำขุ่นอยู่ใน น้ำใสอยู่นอก แสดงให้เห็นถึงความอดทนด้านใด
- ก. รู้จักระงับใจตนเอง
  - ข. ไม่คิดเบียดเบียนผู้อื่น
  - ค. เป็นผู้แสดงออกถึงมรรยาทที่ดีงาม
  - ง. เป็นผู้คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

37. หากเพื่อนชักชวนนักเรียนเสพยาเสพติด นักเรียนจะแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างไร
- ก. แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ
  - ข. ข่มขู่พิจารณาถึงโทษหากเสพ
  - ค. ลองเสพเพียงครั้งเดียวเพราะเกรงใจเพื่อน
  - ง. ใช้ปัญญาพิจารณาโทษของยาเสพติดและกล่าวที่จะปฏิเสธ
38. เหตุใดคนที่ฝึกสมาธิอยู่เสมอจึงเป็นผู้ที่มีขันติธรรมยิ่งกว่าคนทั่วไปที่ไม่ฝึกสมาธิ
- ก. เพราะต้องหลับตาทำให้ไม่เห็นสิ่งชั่วววน
  - ข. คนที่ฝึกสมาธิอยู่ประจำเป็นคนที่มีจิตใจแน่วแน่มั่นคง
  - ค. คนที่ฝึกสมาธิมักอยู่คนเดียวไม่ยุ่งเกี่ยวกับใครจึงไม่เกิดปัญหา
  - ง. คนที่ไม่มีความอดทนส่วนมากเป็นคนที่อ่อนแอจึงต้องฝึกให้เป็นคนที่เข้มแข็ง
39. ถ้านักเรียนถูกใส่ร้ายป้ายสีในเรื่องที่ไม่เป็นจริง จะปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะไม่เป็นทุกข์เพราะเรื่องดังกล่าว
- ก. ทำอารมณ์ให้มั่นคงไม่หวั่นไหว
  - ข. ฝึกเอาความดีชนะความชั่ว
  - ค. ฝึกการข่มขู่ระงับความโกรธให้ได้
  - ง. คบหาคนดีที่มีจิตใจสงบเยือกเย็น
40. การคบกับคนดีมีความอดทนจิตใจเข้มแข็ง ทำให้เราเป็นคนดีมีความอดทนจิตใจเข้มแข็งได้อย่างไร
- ก. เกิดการเลียนแบบ
  - ข. ถูกบังคับให้ทำตาม
  - ค. เกรงใจในความเป็นเพื่อน
  - ง. ทำตามเพราะผลประโยชน์ร่วมกัน

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน  
เรื่อง หลักกรรมตามรอยพระยุคลบาท

1.	ง	21.	ค
2.	ค	22.	ข
3.	ค	23.	ง
4.	ค	24.	ข
5.	ก	25.	ค
6.	ข	26.	ข
7.	ค	27.	ง
8.	ง	28.	ง
9.	ก	29.	ค
10.	ค	30.	ค
11.	ข	31.	ข
12.	ก	32.	ง
13.	ข	33.	ค
14.	ค	34.	ค
15.	ง	35.	ง
16.	ก	36.	ก
17.	ง	37.	ง
18.	ค	38.	ข
19.	ง	39.	ก
20.	ข	40.	ก

## ภาคผนวก ง

แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

### แบบทดสอบวัดการคิดแบบแก้ปัญหา

#### คำชี้แจง

1. แบบทดสอบนี้มีจำนวน 50 ข้อ ใช้เวลา 60 นาที
2. ให้ผู้เรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วกากบาท (X) ทับตัวอักษรหน้าข้อความที่เห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว  
(ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน)

#### สถานการณ์ที่ 1

นารี เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ไม่เข้าใจ มักโทษว่าวิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่ยาก และตัวเองก็สติปัญญาไม่ค่อยดี ตั้งใจเรียนอย่างไรก็คงยากที่จะเข้าใจได้ดี เธอจึงไม่กระตือรือร้นที่จะเรียนวิชานี้ เวลาเรียนชอบเอางานอย่างอื่นขึ้นมาทำ ครูให้ทำแบบฝึกหัดก็มักลอกเพื่อนส่งครู เมื่อจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 เธอสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยไม่ได้ เพราะทำข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์ไม่ได้

1. ปัญหาที่แท้จริงของของนารี คืออะไร
  - ก. ตัวเองสติปัญญาไม่ดี
  - ข. ตัวเธอมองว่าเป็นวิชาที่ยาก
  - ค. ตัวเองเรียนวิทยาศาสตร์ไม่เข้าใจ
  - ง. ตัวเองไม่ตั้งใจเรียนวิชาวิทยาศาสตร์
2. สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่เกิดกับนารี ได้แก่อะไร
  - ก. วิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่ยาก
  - ข. ชอบลอกแบบฝึกเพื่อนเสมอ
  - ค. สติปัญญาของเธอไม่ดีเรียนไม่เข้าใจ
  - ง. เธอไม่กระตือรือร้นไม่ตั้งใจเรียนวิทยาศาสตร์
3. นารี จะแก้ปัญหาที่เกิดกับการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ได้อย่างไร
  - ก. ขอให้เพื่อนช่วยทำแบบฝึกหัดให้
  - ข. เข้าเรียนตามปกติ
  - ค. นั่งใกล้เพื่อนที่เรียนเก่งเข้าใจ
  - ง. ตั้งใจเรียนทำแบบฝึกหัดด้วยตนเอง



4. จะทราบได้อย่างไรว่า นารี แก้ปัญหาได้สำเร็จ
- ทำแบบฝึกหัดส่งครูทุกครั้ง
  - ทำข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์ได้
  - ไม่ลอกแบบฝึกหัดเพื่อนส่งครู
  - เรียนวิชาวิทยาศาสตร์เป็นประจำ

### สถานการณ์ที่ 2

ปริณดา แต่งตัวด้วยชุดนักเรียนและเดินทางไปโรงเรียนทุกวัน แต่ไม่เข้าโรงเรียน ผู้ปกครองไม่รู้ที่ปริณดาไปโรงเรียนทุกวัน ส่วนทางโรงเรียนก็เข้าใจว่าการที่ปริณดา ขาดเรียนผู้ปกครองรับรู้ เพราะเธอมีใบลามาให้ครูประจำชั้นทุกครั้งที่บ้าน แต่ที่จริงแล้วเธอนัดกับเพื่อนไปเที่ยวเล่นตามห้างสรรพสินค้า และสวนสนุก พอได้เวลาก็กลับบ้านตามปกติ

พอใกล้สอบปลายภาคเรียน โรงเรียนส่งหนังสือแจ้งผู้ปกครองว่าปริณดาไม่มีสิทธิ์สอบเพราะ

5. ปัญหาที่แท้จริงของปริณดา คืออะไร
- เดินทางไปไม่ถึงโรงเรียน
  - นัดเพื่อนหนีเรียนไปเที่ยวห้าง
  - ไม่มีสิทธิ์สอบเพราะเวลาไม่พอ
  - เขียนไปลาและลงชื่อผู้ปกครองเอง
6. ปัญหาของปริณดา เกิดจากสาเหตุใด
- ไม่เข้าเรียน
  - เซ็นใบลาเองโดยผู้ปกครองไม่รู้เรื่อง
  - ทางบ้านเข้าใจว่าเธอขยันเพราะมาโรงเรียนทุกวัน
  - ครูเข้าใจว่าการที่ปริณดาขาดเรียนที่บ้านรับรู้ทุกอย่าง
7. ปริณดาจะแก้ปัญหาดังกล่าวของตนได้อย่างไร
- มาเรียนทุกวันไม่ขาดเพื่อทำเวลาเรียนให้ครบ
  - เขียนใบลาที่ผู้ปกครองเซ็นรับรองแล้วมาให้ครู
  - ปริณดาให้ผู้ปกครองมาทำเรื่องขอย้ายไปเรียนที่อื่น
  - ติดต่อกับครูประจำวิชาเพื่อเรียนชดเชยในช่วงเย็นให้มีสิทธิ์สอบ

8. จะรู้ได้อย่างไรว่าปริณดาสามารถแก้ปัญหาตนเองได้สำเร็จ
- ย้ายตนเองไปเรียนที่อื่น
  - โรงเรียนให้ปริณดาลงทะเบียนเรียนซ้ำ
  - โรงเรียนอนุญาตให้ปริณดามีสิทธิ์สอบ
  - ผู้ปกครองยอมรับโดยดีในการเรียนซ้ำของปริณดา

### สถานการณ์ที่ 3

ประเทศ เป็นนักเรียนที่เรียนเก่งสอบได้ที่หนึ่งของห้องเป็นประจำ และไม่ต้องขอให้ใครเรียนเก่งเหมือนตนเอง ดังนั้นหากเพื่อนคนใดขอร้องให้อธิบายเนื้อหาที่ไม่เข้าใจ มักจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมอธิบายให้ฟัง ทำให้เพื่อนๆหลายๆคนที่จะมาขอความช่วยเหลือ และไม่ยอมคบด้วย ประเทศไม่มีเพื่อน โดดเดี่ยวและอยู่คนเดียว

9. อะไรคือปัญหาที่แท้จริงของประเทศ
- ไม่มีใครอยากคบเป็นเพื่อน
  - เรียนเก่งเห็นแก่ตัวไม่มีเพื่อนคบ
  - เพื่อนๆสอบได้คะแนนดีกว่าประเทศ
  - เพื่อนๆไม่คบเพราะเรียนเก่งเห็นแก่ตัว
10. ปัญหาที่ประเทศประสบมีสาเหตุที่แท้จริงจากอะไร
- หงุดหงิดที่เพื่อนมาวุ่นวายให้อธิบายให้ฟัง
  - เป็นคนเรียนเก่งจึงทำให้เพื่อนในห้องอิจฉา
  - เพื่อนๆไม่พอใจที่ประเทศไม่ช่วยอธิบายให้เพื่อนฟัง
  - ประเทศเล็งที่จะอธิบายวิชาที่เพื่อนๆ เรียนไม่เข้าใจให้เพื่อนๆฟัง
11. ประเทศใช้วิธีการใดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง
- ให้คำแนะนำเพื่อนๆบ้างเล็กน้อยเพื่อแสดงความมีน้ำใจ
  - อธิบายให้เพื่อนๆฟัง เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน
  - ไม่ต้องให้คำแนะนำใดๆ เพราะจะทำให้เพื่อนๆไม่รู้จักวิธีการเรียน
  - อธิบายและให้คำแนะนำกับเพื่อนๆ ให้รู้จักวิธีเรียนเก่งด้วยความเต็มใจ

12. พฤติกรรมใดที่แสดงว่าประเทศแก้ปัญหาตนเองบรรลุผล
- ประเทศได้รับรางวัลเรียนดีทุกปี
  - ประเทศแบ่งเวลาอธิบายให้เพื่อนๆ ฟังมากขึ้น
  - ประเทศและเพื่อนๆ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกันมากขึ้น
  - เพื่อนปฏิบัติตามที่ประเทศแนะนำทุกคนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองดีขึ้น

#### สถานการณ์ที่ 4

ศรศรี เป็นเด็กที่เรียนดีแต่มีฐานะที่ยากจน เธอต้องช่วยงานทางบ้านและเรียนไปพร้อมๆ กัน ด้วยความขยันขันแข็ง แต่มีลักษณะนิสัยส่วนตัวเป็นเด็กที่ใจร้อนโมโหง่าย สดศรีเพื่อนร่วมห้องกับศรศรีมีพ่อแม่ที่ฐานะดี มีนิสัยชอบสนุกสนานเฮฮา ชอบพูดโอ้อวดตนเองเสมอ วันหนึ่งสดศรีพูดเปรียบเทียบฐานะของเธอกับศรศรี ทำให้ศรศรีโมโหมากทั้งสองมีปากเสียงกันถึงขั้นตบตีกัน เพื่อนๆ ที่อยู่เหตุการณ์คิดว่าสดศรีจะนำเรื่องไปฟ้องครู ฝ่ายปกครองแต่สดศรีกลับห้ามเพื่อนๆ ไม่ให้นำเรื่องดังกล่าวไปฟ้องครู สัปดาห้ต่อมาสดศรีก็พูดคุยและขอโทษศรศรีว่าเธอเป็นคนผิดเองที่พูดเช่นนั้นโดยไม่คิด ศรศรีสำนึกได้และขอโทษสดศรีเช่นกัน พร้อมตั้งใจว่าจะไม่ทำเช่นนั้นอีก จะทำสิ่งใดต้องคิดให้ดีถึงผลที่จะตามมาจากการกระทำ และเลิกนิสัยใจร้อนโมโหง่าย

13. จากกรณีดังกล่าว ปัญหาของศรศรีคืออะไร
- มีนิสัยใจร้อน โมโหง่าย
  - มีเพื่อนที่พูดจาไม่ระมัดระวัง
  - ฐานะผู้ปกครองทางบ้านยากจน
  - ทะเลาะวิวาทถึงขั้นตบตีกับสดศรี
14. สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่เกิดกับศรศรี คืออะไร
- ไม่มีเพื่อนคนใดห้ามปรามขณะตบตีกับสดศรี
  - กลัวว่าเพื่อนคนอื่นๆ จะรู้ว่าตนเองมีฐานะที่ยากจน
  - ถูกสดศรีพูดเปรียบเทียบฐานะตนเองจึงระงับความโกรธไม่ได้
  - ศรศรีไม่ยอมรับกับคำวิพากษ์วิจารณ์ของเพื่อนที่พูดตามความเป็นจริง

15. จากปัญหาดังกล่าวศรีศรีจะมีวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างไร
- นำเรื่องที่เกิดขึ้นไปฟ้องครู
  - ยอมรับความผิดและขอโทษเพื่อน
  - ประกาศให้เพื่อนๆ ทราบว่าตนเองจะไม่ทำเช่นนั้นอีก
  - คิดที่จะเลิกการเป็นคนที่มึนสยใจร้อนและเป็นคนโมโหง่าย
16. พฤติกรรมใดแสดงให้รู้ว่าศรีศรีแก้ปัญหาตนเองได้สำเร็จ
- เธอกล่าวคำขอโทษสศศรี
  - สำนึกผิดในสิ่งที่ตนเองกระทำ
  - ขยันทำงานมากขึ้น โดยไม่ยุ่งกับใคร
  - เลิกมึนสยใจร้อน มีเหตุผลในทุกเรื่อง

#### สถานการณ์ที่ 5

นิชาภา เป็นสมาชิกในกลุ่มสีแดงในการแข่งกีฬาภายในโรงเรียน เพื่อนๆ ได้เสนอให้ครูแม่สีเสนอแต่งตั้งเป็นประธานสี เวลาฝึกซ้อมเธอมาบ้างไม่มาบ้างไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร แต่ชอบแสดงตัวให้คนอื่นรู้ว่าเป็นผู้นำกลุ่มเป็นหัวหน้าทีมในการทำงาน ดังนั้นเพื่อนๆ จึงไม่ชอบนิชาภาและไม่ต้องการให้เข้าร่วมแข่งขันด้วย

17. จากเหตุการณ์นี้ปัญหาที่แท้จริงของนิชาภาคืออะไร
- ต้องการเป็นประธานสี
  - ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน
  - ชอบแสดงตนว่าเป็นผู้นำกลุ่ม
  - เพื่อนๆ ไม่ต้องการให้เธอเข้าร่วมแข่งขันด้วย
18. ปัญหาของนิชาภาเกิดจากสาเหตุใด
- ชอบเป็นผู้นำกลุ่ม
  - ไม่อยากทำงานเป็นกลุ่ม
  - ไม่รับผิดชอบงานที่ได้รับแต่งตั้ง
  - ไม่ปรับปรุงตนเองให้เข้ากับกลุ่มเพื่อน

19. นิชาภา ควรเลือกวิธีการใดในการแก้ปัญหาตนเอง
- อธิบายเหตุผลต่างๆ ให้เพื่อนเข้าใจ
  - รับผิดชอบงานตามที่ตนได้รับมอบหมาย
  - ชี้แจงให้ครูแม่สีเข้าใจถึงการไม่ได้เข้าร่วมซ้อมกับกลุ่มเพื่อน
  - ปรับปรุงตนเองในด้านการมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนๆ
20. สิ่งใดเป็นเครื่องบ่งชี้ให้รู้ว่า นิชาภา แก้ปัญหาตนเองได้สำเร็จ
- เธอมีทัศนคติที่ดีในการเข้าร่วมทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม
  - เธอมีความรับผิดชอบในการเข้าร่วมทำงานกับกลุ่มมากขึ้น
  - เพื่อนยอมรับและต้องการให้เธอเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาสีด้วย
  - เธอยินดีที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่มในการเข้าร่วมกิจกรรม

#### สถานการณ์ที่ 6

ศักดิ์ชัย มีอาชีพขายข้าวสารเขาทำอาชีพนี้มานานจนฐานะร่ำรวย เพราะเขาซื้อข้าวสารที่มีคุณภาพต่ำราคาถูกมาผสมกับข้าวสารที่มีคุณภาพสูง ในปริมาณที่กลมกลืน แล้วขายในราคาที่สูง และยังส่งลูกจ้างทุกคนในร้านที่มีหน้าที่ในการดวงข้าวสาร เวลาชั่งไม่ต้องให้เต็มกิโลให้ขาดบ้างนิดหน่อย นานเข้าลูกค้าสังเกตได้ในพฤติกรรมที่ไม่ซื่อสัตย์ในอาชีพของเขา ไม่เข้าร้านไปซื้อที่อื่น ส่งผลให้ลูกค้าน้อยลง รายได้ลดลงมาก

21. ศักดิ์ชัยประสบปัญหาใด
- ลูกค้าน้อยลงรายได้ลด
  - ลูกค้าไม่เข้าร้านไปซื้อที่อื่น
  - ลูกค้ารู้พฤติกรรมไม่ซื่อสัตย์ของศักดิ์ชัย
  - ขาดการโฆษณาจูงใจให้ลูกค้าเข้าร้าน
22. ปัญหาร้านข้าวสารของศักดิ์ชัยเกิดจากสาเหตุใด
- ไม่ซื่อสัตย์เอาเปรียบลูกค้า
  - ขาดการประชาสัมพันธ์จูงใจลูกค้า
  - ขาดของแถมของแถมลูกค้าที่ซื้อของ
  - ปรับเครื่องชั่งให้ต่ำกว่ามาตรฐานที่เป็นจริง

23. หากนักเรียนเป็นศัคดีชัยจะแก้ปัญหาตนเองอย่างไร
- ค้าขายด้วยความซื่อสัตย์ยุติธรรม
  - ขายเฉพาะข้าวสารคุณภาพดีราคาสูงเท่านั้น
  - รวมกลุ่มกับร้านอื่นเพื่อตั้งราคามาตรฐานเดียวกัน
  - นำของแจกแถมสำหรับลูกค้าซื้อของเพื่อจูงใจ
24. พฤติกรรมใดที่บ่งบอกให้รู้ว่าศัคดีชัยแก้ปัญหาตนเองสำเร็จ
- ฐานะความเป็นอยู่ของศัคดีชัยดีขึ้น
  - สินค้าในร้านของศัคดีชัยคุณภาพดีราคาถูก
  - จำนวนลูกค้า และยอดขายแต่ละวันเพิ่มขึ้น
  - ลูกค้าเกิดความพึงพอใจในการให้บริการของทางร้าน

#### สถานการณ์ที่ 7

ผู้ประกอบการของสมจิตมีฐานะยากจน เมื่อโตขึ้นเธอมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างฐานะของตนเองให้ร่ำรวยมีความมั่นคงให้ได้ หลายปีผ่านไปฐานะของเธอก็ยังไม่ดีขึ้นมีเพียงพอกินเท่านั้น ยังไม่ร่ำรวยดังที่เธอตั้งความหวังไว้ ดังนั้นเธอจึงเกิดความกังวลหาความสุขไม่ได้ในการดำเนินชีวิต

25. ปัญหาที่แท้จริงของสมจิตได้แก่สิ่งใด
- ฐานะเธอยังไม่ร่ำรวย
  - มีความทุกข์เพราะพอกไม่เพียงพอ
  - ความมุ่งมั่นยังไม่มากพอ
  - มีความลำบากมากในการทำงานสร้างฐานะ
26. สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่เกิดกับสมจิต คืออะไร
- ไม่สมปรารถนาในสิ่งที่ตนเองต้องการ
  - แสวงหาความสุขจากการเป็นผู้ที่มีความร่ำรวย
  - มุ่งมั่นอย่างสูงที่จะเอาชนะความยากจนที่ตนเองประสบ
  - อดทนทำงานอย่างหนักส่งผลให้ตนเองลำบากไม่มีความสุข

27. สมจิตจะเลือกวิธีใดในการแก้ปัญหาตนเอง
- เพิ่มความขยันให้มากขึ้นในการทำงาน
  - หางานเสริมที่ทำนอกเวลาเสริมรายได้
  - ไม่ตั้งเป้าหมายให้สูงเกินความสามารถที่จะปฏิบัติได้
  - ศึกษาประวัติบุคคลที่มีฐานะที่ร่ำรวยจากนั้นนำมาเป็นแนวปฏิบัติ
28. ตัวบ่งชี้ใดแสดงว่าสมจิตแก้ปัญหาตนเองได้สำเร็จ
- สร้างฐานะเท่าเทียมกับคนที่ร่ำรวย
  - หมดกำลังใจที่จะสร้างฐานะให้ร่ำรวย
  - การได้เป็นคนที่มีฐานะร่ำรวยเป็นความสุขที่ทุกคนต้องการ
  - พอใจกับฐานะความเป็นอยู่และแสวงหาทรัพย์สินอย่างสุจริต

#### สถานการณ์ที่ 8

นายคำพอง เป็นคนที่มีฐานะไม่ดี อดมือกินมือ แต่ยังมีความศรัทธาแบ่งอาหารทำบุญใส่บาตร และทำเป็นประจำเกือบทุกวัน พอทำเสร็จจะอธิษฐานให้ตนเองโชคดีถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 1 ซึ่งตลอดเวลาที่เขาปฏิบัติตนดังกล่าว เขาไม่เคยโชคดีถูกลอตเตอรี่รางวัลใดๆ เลย

29. จากเหตุการณ์ดังกล่าวปัญหาที่แท้จริงของคำพองคืออะไร
- ความจน
  - ไม่มีอาหารใส่บาตร
  - ซื้อลอตเตอรี่ไม่ถูก
  - ทำสิ่งใดไม่เคยสมหวัง
30. สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่เกิดกับคำพองคืออะไร
- อธิษฐานผิดไม่ถูกขั้นตอน
  - เล่นการพนันจนติดเป็นนิสัย
  - สะสมบุญในชาติก่อนน้อยไป
  - ซื้อลอตเตอรี่ไม่ปรึกษาเกจิอาจารย์

31. นักเรียนมีวิธีการใดที่จะเสนอแนะแก้ปัญหาให้คำพอง
- เลิกใส่บาตรเลิกขอพร
  - เลิกทำบุญเลิกอธิษฐาน
  - รวมกลุ่มคนยากจนซื้อห่วยลอตเตอรี่
  - เลิกซื้อลอตเตอรี่ตั้งใจประกอบอาชีพสุจริต
32. สิ่งใดแสดงว่าคำพองแก้ปัญหาค้นเองได้สำเร็จ
- คำพองถูกลอตเตอรี่ตามอธิษฐานแล้ว
  - เขาทำบุญใส่บาตรตามปกติและเลิกอธิษฐาน
  - เขามุ่งงานทำเป็นอาชีพสุจริตมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีพ
  - เขามีเงินพอเพียงจากการทำงานอย่างหนักเพื่อซื้อลอตเตอรี่

#### สถานการณ์ที่ 9

เจ้าพระยาไถล้นน้ำ – ประปาไถล้นวิกฤต

ผลการวัดคุณภาพน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา พบว่าบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างตั้งแต่ กรุงเทพฯ ไปถึงสมุทรปราการ มีความเสื่อมโทรมและสกปรกสูงมาก มีปัญหาทุกจุดตรวจวัด โดยเฉพาะท่าเรือกรุงเทพฯ เขตพระโขนงมีค่าความสกปรกของแบคทีเรีย กลุ่มโคลิฟอร์มมาก ถึง 1 แสนหน่วย จากค่ามาตรฐานแค่ 20,000 หน่วย ส่วนเจ้าพระยาตอนบนและตอนกลาง ผลตรวจวัดคุณภาพน้ำยังคงอยู่ในมาตรฐาน แต่มีแนวโน้มเสื่อมลงไปเช่นกัน ตามแผนปฏิบัติการเพื่อฟื้นฟูจะเน้นแก้ไขมลพิษในแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นหลัก ระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 - 2552 เน้นลดปริมาณของเสียจากแหล่งกำเนิด เช่น ที่ตั้งชุมชน อุตสาหกรรม ฟาร์ม ปศุสัตว์ การเฝ้าระวังและให้ประชาชนมีส่วนร่วมลดปริมาณน้ำเสีย รวมทั้งลงทุนสร้างระบบบำบัดน้ำเสียทั้งหมด 24 โครงการ และปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียกว่า 9 โครงการ ม ตั้งแต่ จังหวัดนครสวรรค์ ชัยนาท อยุธยา ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ

33. ปัญหาสำคัญของเรื่องนี้คืออะไร
- ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำ
  - แม่น้ำเจ้าพระยาสกปรกมาก
  - มีเชื้อโรคในแม่น้ำเจ้าพระยา
  - การปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสีย



34. สาเหตุสำคัญของปัญหานี้คืออะไร
- เชื้อโรค
  - การก่อสร้างท่าเรือ
  - ระบบบำบัดน้ำเสียไม่พอเพียง
  - การทิ้งของเสียลงในแม่น้ำเจ้าของชุมชน
35. การปล่อยให้แม่น้ำเจ้าพระยาเน่าโดยไม่แก้ไขจะทำให้เกิดปัญหาต่อระบบสาธารณสุขโลกอย่างไร
- น้ำประปาไม่ได้คุณภาพ
  - สัตว์น้ำมีจำนวนลดลง
  - การสัญจรทางน้ำไม่สะดวก
  - ปริมาณเชื้อแบคทีเรียโคลิฟอร์มมากขึ้น
36. แนวทางป้องกันไม่ให้แม่น้ำเจ้าพระยาเสื่อมโทรมอย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไร
- สร้างโรงบำบัดน้ำเสียเพิ่มขึ้น
  - ห้ามสร้างท่าเรือในแหล่งชุมชน
  - ลงโทษผู้ที่ทิ้งของเสียลงแม่น้ำเจ้าพระยาอย่างเข้มงวด
  - ให้ความรู้ถึงผลเสียของการทิ้งของเสียลงในแม่น้ำเจ้าพระยา

#### สถานการณ์ที่ 10

##### วิถีชีวิตแห่งความพอเพียง

สุขเสมอ ทำอาชีพเกษตรกรรม ทำงานโดยสุจริตมาตลอด วันหนึ่งมีนายหน้าขายสินค้าเงินผ่อนมาชักชวนให้ซื้อสินค้าเงินผ่อน สุขเสมอหลงคารมของคนขาย จึงซื้อทั้งโทรทัศน์ ตู้เย็น หม้อหุงข้าว เมื่อผ่อนสินค้าได้ 4 เดือน สุขเสมอเริ่มมีปัญหาการเงิน ผลไม้ในสวนก็ยังไม่ทันขาย เงินไม่พอจ่าย สุขเสมอทะเลาะกับภรรยาบ่อยๆ ครอบครัวเริ่มมีปัญหา ความทุกข์เข้ามาแทนที่

37. สุขเสมอกำลังประสบปัญหาใด
- การเป็นหนี้
  - ไม่มีความสุข
  - รายได้น้อยกว่ารายจ่าย
  - การทะเลาะในครอบครัว

38. ต้นเหตุการเป็นหนี้ของสุขเสมอคืออะไร
- สินค้ำเงินผ่อน
  - การใช้จ่ายเกินตัว
  - ผลผลิตโตไม่ทันขาย
  - การประกอบอาชีพเกษตรกรรม
39. สาเหตุแท้จริงที่เป็นต้นเหตุของปัญหาคืออะไร
- ความเกียจคร้าน
  - การทะเลาะกับภรรยา
  - การซื้อสินค้ำเงินผ่อน
  - สุขเสมอหลงคารมของนายหน้าขายของ
40. ให้นักเรียนเสนอแนวทางแก้ปัญหาให้สุขเสมอ
- สุขเสมอต้องไม่ซื้อสินค้ำเงินผ่อน
  - สุขเสมอต้องปรับความเข้าใจกับภรรยา
  - สุขเสมอต้องวางแผนการจ่ายเงินอย่างเหมาะสม
  - สุขเสมอต้องไม่คุยกับนายหน้าขายสินค้ำที่เข้ามาในหมู่บ้าน

### สถานการณ์ที่ 11

#### ชุมชนสอยดาว

ชุมชนสอยดาว อยู่ในจังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวนาพวกเขาจะขายข้าว 2 ใน 3 ส่วนผลผลิตที่เหลือจะเก็บไว้รับประทานในครอบครัว ปัจจุบันการปลูกข้าวไม่สามารถเลี้ยงชีพได้อย่างพอเพียง จึงต้องหาอาชีพเสริม สถานการณ์ของผู้หญิงสาว ๆ ไม่ค่อยดีนัก เพราะบางครอบครัวส่งพวกเธอมาขายบริการในกรุงเทพฯ เพื่อที่พวกเธอจะได้ส่งเงินมาให้ครอบครัว หญิงสาวเหล่านี้ต้องทำตามคำสั่งของผู้ชายที่อาวุโสกว่าในครอบครัว สิ่งที่เกิดตามมาคือโรคเอดส์ เด็กบางคนกำพร้าทั้งพ่อและแม่ เนื่องจากโรคเอดส์

(ชัยอนันต์ สมุทวานิช)

41. ปัญหาที่เป็นต้นเหตุของปัญหาต่างๆ ของชุมชนสอยดาวคืออะไร
- ความยากจน
  - เด็กกำพร้า
  - มีผู้ป่วยโรคเอดส์
  - หญิงสาวต้องขายบริการ
42. เพราะเหตุใดชุมชนสอยดาวจึงมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี
- ความเกียจคร้าน
  - มีคนป่วยเป็นโรคเอดส์
  - อาชีพทำนามีรายได้น้อย
  - ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาข้าว
43. จะแก้ปัญหาชุมชนสอยดาวด้วยวิธีใด
- ปลูกข้าวให้มากขึ้น
  - รณรงค์ป้องกันโรคเอดส์
  - พัฒนาส่งเสริมอาชีพให้คนในชุมชน
  - จัดการกับนายหน้าที่นำหญิงสาวไปขายบริการ

#### สถานการณ์ที่ 12

มีข่าวว่าในหมู่บ้านแห่งหนึ่งมีหมอเทวดา สามารถรักษาคนป่วยให้หายจากโรคปอด  
 ศรีษะได้ โดยการทำพิธีทางไสยเวทย์นำยาขี้ตัวจิ้งจอก แล้วจะหายจากอาการปอดศรีษะ แม่  
 ของนิชาไม่สบายมีอาการปอดศรีษะบ่อยๆ เพื่อนบ้านที่รู้ข่าวแนะนำให้นิชาพาแม่ไปรักษากับ  
 ท่านหมอเทวดาดังกล่าว แต่เพื่อนบ้านบางคนที่ไม่เชื่อว่าหมอเทวดาจะมีจริงก็แนะนำให้พาแม่  
 ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลในจังหวัด

44. จากสถานการณ์นี้ อะไรคือปัญหาที่เกิดกับนิชา
- การไปรักษากับหมอเทวดากลัวว่าแม่จะไม่หาย
  - การตัดสินใจว่าจะพาแม่ไปรักษาอาการป่วยที่ไหนดี
  - จะไปโรงพยาบาลกลัวจะล่าช้าเพราะมีคนมารับบริการมาก
  - อาการของแม่เธอหนักมากจนไม่อาจรักษาจากหมอธรรมดาได้

45. สาเหตุของปัญหาในสถานการณ์นี้คืออะไร
- มีเพื่อนบ้านแนะนำให้ไปรักษาหลายแห่ง
  - การไปรักษาที่โรงพยาบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก
  - หมอเทศามีชื่อเสียงมากตามที่เพื่อนบ้านแนะนำ
  - การเจ็บป่วยบ่อยๆ เกิดจากการรักษาด้วยการซื้อยามารับประทานเอง
46. นิชาควรเลือกวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร
- ใช้ยาสมุนไพรรักษาเพราะราคาถูกหาง่ายมีอยู่ตามท้องถิ่น
  - นำแม่ไปรักษากับหมอเทศาเพราะการรักษาแบบเวทย์มนต์ศักดิ์สิทธิ์
  - ไปซื้อยามาให้แม่รับประทานเองเพราะสะดวกรวดเร็วทันต่ออาการของโรค
  - ไปรักษาที่โรงพยาบาลเพราะเป็นสถานที่รักษาตามหลักวิชาการที่ผ่านการรับรองที่ถูกต้อง
47. พฤติกรรมบ่งชี้ใดที่แสดงให้เห็นว่านิชาแก้ปัญหาตนเองได้สำเร็จ
- แม่ของเธอได้รับการรักษาด้วยวิธีที่ประหยัดค่าใช้จ่าย
  - แม่ของเธอรับประทานยาตามร้านขายยามีอาการที่ดีขึ้น
  - แม่ของเธอได้รับการรักษาอย่างถูกวิธีจนหายจากการเจ็บป่วย
  - แม่ของเธอได้เดินทางไปรักษาจากหมอเทศาตามความมุ่งหวัง

### สถานการณ์ที่ 13

เฉลิมขวัญ พ่อเสียตั้งแต่เธอยังเด็ก แม่เป็นผู้ที่รับผิดชอบหาเลี้ยงครอบครัว เธอเห็นแม่ทำงานหนักและเหนื่อยเพื่อเธอ ส่งผลให้เฉลิมขวัญเป็นเด็กที่เห็นคุณค่าของเงิน ประหยัดคอดออม เมื่อเธอเรียนจบ ม. 6 ได้ออกไปทำงาน เงินเดือนแรกเธอให้แม่หมด เดือนต่อมาเธอแบ่งให้แม่ ส่วนหนึ่งที่เหลือเธอฝากธนาคารและเก็บไว้ใช้ส่วนตัว ใช้จ่ายน้อยส่วนมากเธอจะเก็บ อีกปีต่อมาเธอสามารถซื้อบ้านให้แม่อยู่ ถัดจากนั้นไม่นานเธอเจ็บป่วยเข้าโรงพยาบาลหมอวินิจฉัยว่าเธอเป็นโรคกระเพาะอักเสบเรื้อรัง

48. จากสถานการณ์ ผลสำคัญที่เฉลิมขวัญได้รับ คืออะไร
- ฐานะที่มั่นคง
  - สุขภาพไม่ดีทำงานหนัก
  - เกิดความโลภในใจไม่ใช้จ่ายเงิน
  - ประหยัดในสิ่งที่ไม่ควรจะประหยัด

49. สิ่งที่เป็นสาเหตุสำคัญส่งผลให้เกิดผลในข้อ 48 ได้แก่อะไร
- ก. ไม่รู้จักใช้จ่ายในสิ่งที่ควรใช้จ่าย
  - ข. ขยันสุดโต่งในทางที่ไม่ถูกต้อง
  - ค. การศึกษาดำทำให้ไม่รู้จักการรักษาสุขภาพ
  - ง. ทำงานหนักเกินส่งผลให้สุขภาพเสื่อมโทรม
50. เฉลิมขวัญควรแก้ไขปัญหานี้ด้วยวิธีใด
- ก. วางแผนชีวิตใหม่
  - ข. ใช้จ่ายเลี้ยงชีพอย่างเหมาะสม
  - ค. ลดรายจ่ายให้น้อยลงอย่าให้สูงกว่ารายรับ
  - ง. ไปพบแพทย์เพื่อตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

เฉลยแบบทดสอบ  
วัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

1.	ค	26.	ง
2.	ง	27.	ข
3.	ง	28.	ง
4.	ข	29.	ก
5.	ค	30.	ข
6.	ก	31.	ง
7.	ง	32.	ค
8.	ค	33.	ข
9.	ก	34.	ง
10.	ง	35.	ก
11.	ง	36.	ง
12.	ค	37.	ก
13.	ก	38.	ข
14.	ค	39.	ค
15.	ข	40.	ค
16.	ง	41.	ก
17.	ง	42.	ค
18.	ค	43.	ค
19.	ง	44.	ข
20.	ค	45.	ง
21.	ก	46.	ง
22.	ก	47.	ค
23.	ก	48.	ข
24.	ค	49.	ง
25.	ข	50.	ข

## ภาคผนวก จ

ค่าความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน  
และความสามารถในการคิดแก้ปัญหา (IOC)

**แสดงการวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อหาความตรงเชิงพฤติกรรม**  
**ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**

ข้อสอบ ข้อที่	ระดับพฤติกรรมผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่1	คนที่2	คนที่3		
1	ความรู้, ความจำ	1	1	1	3	1
2	ความเข้าใจ	1	1	1	3	1
3	ความเข้าใจ	1	1	1	3	1
4	ความเข้าใจ	1	1	1	3	1
5	ประเมินค่า	1	1	1	3	1
6	ประเมินค่า	1	1	1	3	1
7	นำไปใช้	1	1	1	3	1
8	ความรู้, ความจำ	1	1	1	3	1
9	ความเข้าใจ	0	1	1	2	0.7
10	ความเข้าใจ	1	1	1	3	1
11	ความเข้าใจ	1	1	1	3	1
12	ความเข้าใจ	1	1	1	3	1
13	ประเมินค่า	1	1	1	3	1
14	ประเมินค่า	1	1	1	3	1
15	นำไปใช้	1	1	1	3	1
16	ความรู้, ความจำ	1	1	1	3	1
17	ความรู้, ความจำ	1	1	1	3	1
18	การวิเคราะห์	1	1	1	3	1
19	การวิเคราะห์	1	1	1	3	1
20	การวิเคราะห์	1	1	1	3	1
21	การวิเคราะห์	1	1	1	3	1
22	การวิเคราะห์	1	1	1	3	1
23	นำไปใช้	1	1	1	3	1
24	นำไปใช้	1	1	1	3	1
25	ความรู้, ความจำ	1	1	1	3	1



ข้อสอบ ข้อที่	ระดับพฤติกรรมผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่1	คนที่2	คนที่3		
26	ความรู้, ความจำ	1	1	1	3	1
27	การวิเคราะห์	1	1	1	3	1
28	การวิเคราะห์	1	1	1	3	1
29	การวิเคราะห์	1	1	1	3	1
30	ประเมินค่า	1	1	1	3	1
31	การนำไปใช้	1	1	1	3	1
32	ความรู้, ความจำ	1	1	1	3	1
33	การวิเคราะห์	1	1	1	3	1
34	การวิเคราะห์	1	1	1	3	1
35	การวิเคราะห์	1	1	1	3	1
36	การวิเคราะห์	1	1	1	3	1
37	ประเมินค่า	1	1	1	3	1
38	นำไปใช้	0	1	1	2	0.7
39	นำไปใช้	1	1	1	3	1
40	นำไปใช้	1	1	1	3	1

**แสดงการวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อหาความตรงเชิงพฤติกรรม  
ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา**

ข้อสอบข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
	คนที่1	คนที่2	คนที่3		
1	1	1	1	3	1
2	1	1	1	3	1
3	1	1	1	3	1
4	1	1	1	3	1
5	1	1	1	3	1
6	1	1	1	3	1
7	1	1	1	3	1
8	1	1	1	3	1
9	0	1	1	2	0.7
10	1	1	1	3	1
11	1	1	1	3	1
12	1	1	1	3	1
13	1	1	1	3	1
14	1	1	1	3	1
15	1	1	1	3	1
16	1	1	1	3	1
17	1	1	1	3	1
18	1	1	1	3	1
19	1	1	1	3	1
20	1	1	1	3	1
21	1	1	1	3	1
22	1	1	1	3	1
23	1	1	1	3	1
24	1	1	1	3	1

ข้อสอบข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
	คนที่1	คนที่2	คนที่ 3		
25	1	1	1	3	1
26	1	1	1	3	1
27	1	1	1	3	1
28	1	1	1	3	1
29	1	1	1	3	1
30	1	1	1	3	1
31	1	1	1	3	1
32	1	1	1	3	1
33	1	1	1	3	1
34	1	1	1	3	1
35	1	1	1	3	1
36	1	1	1	3	1
37	1	1	1	3	1
38	0	1	1	2	0.7
39	1	1	1	3	1
40	1	1	1	3	1
41	1	1	1	3	1
42	1	1	1	3	1
43	1	1	1	3	1
44	1	1	1	3	1
45	1	1	1	3	1
46	1	1	1	3	1
47	1	1	1	3	1
48	1	1	1	3	1
49	1	1	1	3	1
50	1	1	1	3	1

**ภาคผนวก ฉ**

**ค่า IOC การตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้**

แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง สำนึกดี

ข้อสอบ ข้อที่	รายการ	คะแนนความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่1	คนที่2	คนที่3		
1	สาระสำคัญของเรื่องสามารถสรุปเนื้อหาสำคัญได้	1	1	1	3	1
2	สาระสำคัญใช้ภาษาที่เหมาะสม	1	1	1	3	1
3	สาระสำคัญตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของ เรื่องที่สอน	1	1	1	3	1
4	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสอดคล้องกับสาระสำคัญ และสาระการเรียนรู้	1	1	1	3	1
5	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสอดคล้องสัมพันธ์กับ กระบวนการจัดการเรียนรู้	1	1	1	3	1
6	ขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้					
	1) การนำเข้าสู่บทเรียนสัมพันธ์กับเรื่องที่สอน	1	1	1	3	1
	2) กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนเหมาะสมกับระดับชั้น	1	1	1	3	1
	3) กระบวนการจัดการเรียนรู้สัมพันธ์กับเนื้อหาและ เหมาะสมกับวัยผู้เรียน	1	1	1	3	1
	4) กระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1	1	1	3	1
	5) กระบวนการจัดการเรียนรู้คำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลของผู้เรียน	1	1	1	3	1
	6) กระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นกิจกรรมกลุ่มและ ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง	1	1	1	3	1
	7) กิจกรรมขั้นสรุปสามารถสรุปบทเรียนได้ ครอบคลุมชัดเจน	1	1	1	3	1
	8) กระบวนการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมสาระการ เรียนรู้	1	1	1	3	1

ข้อสอบ ข้อที่	รายการ	คะแนนความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่1	คนที่2	คนที่3		
7	สื่อการเรียนการสอน					
	1) สื่อเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และวัยของ ผู้เรียน	1	1	1	3	1
	2) การใช้สื่อน่าสนใจ	1	1	1	3	1
8	การวัดและประเมินผล					
	1) สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่ คาดหวัง และกิจกรรมการเรียนการสอน	1	1	1	3	1
	2) มีการประเมินตามสภาพจริงและด้วยวิธีที่ หลากหลาย	1	1	1	3	1

**แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้**  
**แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ความพอเพียง**

ข้อสอบ ข้อที่	รายการ	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่1	คนที่2	คนที่3		
1	สาระสำคัญของเรื่องสามารถสรุปเนื้อหาสำคัญได้	1	1	1	3	1
2	สาระสำคัญใช้ภาษาที่เหมาะสม	1	1	1	3	1
3	สาระสำคัญตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของ เรื่องที่สอน	1	1	1	3	1
4	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสอดคล้องกับสาระสำคัญ และสาระการเรียนรู้	1	1	1	3	1
5	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสอดคล้องสัมพันธ์กับ กระบวนการจัดการเรียนรู้	1	1	1	3	1
6	ขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้					
	1) การนำเข้าสู่บทเรียนสัมพันธ์กับเรื่องที่สอน	1	1	1	3	1
	2) กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนเหมาะสมกับระดับชั้น	1	1	1	3	1
	3) กระบวนการจัดการเรียนรู้สัมพันธ์กับเนื้อหา และเหมาะสมกับวัยผู้เรียน	1	1	1	3	1
	4) กระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1	1	1	3	1
	5) กระบวนการจัดการเรียนรู้คำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลของผู้เรียน	1	1	1	3	1
	6) กระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นกิจกรรมกลุ่มและ ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง	1	1	1	3	1
	7) กิจกรรมขั้นสรุปสามารถสรุปบทเรียนได้ ครอบคลุมชัดเจน	1	1	1	3	1
	8) กระบวนการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมสาระการ เรียนรู้	1	1	1	3	1

ข้อสอบ ข้อที่	รายการ	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่1	คนที่2	คนที่3		
7	สื่อการเรียนการสอน					
	1) สื่อเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และวัยของ ผู้เรียน	1	1	1	3	1
	2) การใช้สื่อน่าสนใจ	1	1	1	3	1
8	การวัดและประเมินผล					
	1) สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่ คาดหวัง และกิจกรรมการเรียนการสอน	1	1	1	3	1
	2) มีการประเมินตามสภาพจริงและด้วยวิธีที่ หลากหลาย	1	1	1	3	1



แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้  
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ความไม่ประมาท

ข้อสอบ ข้อที่	รายการ	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่1	คนที่2	คนที่3		
1	สาระสำคัญของเรื่องสามารถสรุปเนื้อหาสำคัญได้	1	1	1	3	1
2	สาระสำคัญใช้ภาษาที่เหมาะสม	1	1	1	3	1
3	สาระสำคัญตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของ เรื่องที่สอน	1	1	1	3	1
4	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสอดคล้องกับสาระสำคัญ และสาระการเรียนรู้	1	1	1	3	1
5	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสอดคล้องสัมพันธ์กับ กระบวนการจัดการเรียนรู้	1	1	1	3	1
6	ขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้					
	1) การนำเข้าสู่บทเรียนสัมพันธ์กับเรื่องที่สอน	1	1	1	3	1
	2) กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนเหมาะสมกับระดับชั้น	1	1	1	3	1
	3) กระบวนการจัดการเรียนรู้สัมพันธ์กับเนื้อหา และเหมาะสมกับวัยผู้เรียน	1	1	1	3	1
	4) กระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1	1	1	3	1
	5) กระบวนการจัดการเรียนรู้คำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลของผู้เรียน	1	1	1	3	1
	6) กระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นกิจกรรมกลุ่มและ ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง	1	1	1	3	1
	7) กิจกรรมขั้นสรุปสามารถสรุปบทเรียนได้ ครอบคลุมชัดเจน	1	1	1	3	1
	8) กระบวนการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมสาระการ เรียนรู้	1	1	1	3	1

ข้อสอบ ข้อที่	รายการ	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่1	คนที่2	คนที่3		
7	สื่อการเรียนการสอน					
	1) สื่อเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และวัยของ ผู้เรียน	1	1	1	3	1
	2) การใช้สื่อน่าสนใจ	1	1	1	3	1
8	การวัดและประเมินผล					
	1) สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่ คาดหวัง และกิจกรรมการเรียนรู้	1	1	1	3	1
	2) มีการประเมินตามสภาพจริงและด้วยวิธีที่ หลากหลาย	1	1	1	3	1

แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้  
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ความกตัญญูคุณทวด

ข้อสอบ ข้อที่	รายการ	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่1	คนที่2	คนที่3		
1	สาระสำคัญของเรื่องสามารถสรุปเนื้อหาสำคัญได้	1	1	1	3	1
2	สาระสำคัญใช้ภาษาที่เหมาะสม	1	1	1	3	1
3	สาระสำคัญตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของ เรื่องที่สอน	1	1	1	3	1
4	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสอดคล้องกับสาระสำคัญ และสาระการเรียนรู้	1	1	1	3	1
5	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสอดคล้องสัมพันธ์กับ กระบวนการจัดการเรียนรู้	1	1	1	3	1
6	ขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้					
	1) การนำเข้าสู่บทเรียนสัมพันธ์กับเรื่องที่สอน	1	1	1	3	1
	2) กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนเหมาะสมกับระดับชั้น	1	1	1	3	1
	3) กระบวนการจัดการเรียนรู้สัมพันธ์กับเนื้อหาและ เหมาะสมกับวัยผู้เรียน	1	1	1	3	1
	4) กระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1	1	1	3	1
	5) กระบวนการจัดการเรียนรู้คำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลของผู้เรียน	1	1	1	3	1
	6) กระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นกิจกรรมกลุ่มและ ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง	1	1	1	3	1
	7) กิจกรรมขั้นสรุปสามารถสรุปบทเรียนได้ ครอบคลุมชัดเจน	1	1	1	3	1
	8) กระบวนการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมสาระการ เรียนรู้	1	1	1	3	1

ข้อสอบ ข้อที่	รายการ	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่1	คนที่2	คนที่3		
7	สื่อการเรียนการสอน					
	1) สื่อเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และวัยของ ผู้เรียน	1	1	1	3	1
	2) การใช้สื่อที่น่าสนใจ	1	1	1	3	1
8	การวัดและประเมินผล					
	1) สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่ คาดหวัง และกิจกรรมการเรียนการสอน	1	1	1	3	1
	2) มีการประเมินตามสภาพจริงและด้วยวิธีที่ หลากหลาย	1	1	1	3	1

**แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้**  
**แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ความอดทน**

ข้อสอบ ข้อที่	รายการ	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่1	คนที่2	คนที่3		
1	สาระสำคัญของเรื่องสามารถสรุปเนื้อหาสำคัญได้	1	1	1	3	1
2	สาระสำคัญใช้ภาษาที่เหมาะสม	1	1	1	3	1
3	สาระสำคัญตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของ เรื่องที่สอน	1	1	1	3	1
4	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสอดคล้องกับสาระสำคัญ และสาระการเรียนรู้	1	1	1	3	1
5	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสอดคล้องสัมพันธ์กับ กระบวนการจัดการเรียนรู้	1	1	1	3	1
6	<b>ขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้</b>					
	1) การนำเข้าสู่บทเรียนสัมพันธ์กับเรื่องที่สอน	1	1	1	3	1
	2) กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนเหมาะสมกับระดับชั้น	1	1	1	3	1
	3) กระบวนการจัดการเรียนรู้สัมพันธ์กับเนื้อหาและ เหมาะสมกับวัยผู้เรียน	1	1	1	3	1
	4) กระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1	1	1	3	1
	5) กระบวนการจัดการเรียนรู้คำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลของผู้เรียน	1	1	1	3	1
	6) กระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นกิจกรรมกลุ่มและ ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง	1	1	1	3	1
	7) กิจกรรมขั้นสรุปสามารถสรุปบทเรียนได้ ครอบคลุมชัดเจน	1	1	1	3	1
	8) กระบวนการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมสาระการ เรียนรู้	1	1	1	3	1

ข้อสอบ ข้อที่	รายการ	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่1	คนที่2	คนที่3		
7	สื่อการเรียนการสอน					
	1) สื่อเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้และวัยของผู้เรียน	1	1	1	3	1
	2) การใช้สื่อน่าสนใจ	1	1	1	3	1
8	การวัดและประเมินผล					
	1) สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และกิจกรรมการเรียนการสอน	1	1	1	3	1
	2) มีการประเมินตามสภาพจริงและด้วยวิธีที่หลากหลาย	1	1	1	3	1

## ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายสำรวย จันทะภา
วัน เดือน ปีเกิด	21 มีนาคม 2505
ที่อยู่ปัจจุบัน	209 / 29 หมู่บ้านหงส์ประยูร ตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
ประวัติการศึกษา	เปรียญธรรม 7 ประโยค (ป.ธ.7) สำนักเรียนวัดชัยศรี อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2529 ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2529 ศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2536
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี